

**MACUTANI
MIJOKO**

Levelek Tokióból

NNCL390-333v2.1

MACUTANI MIJOKO

Levelek Tokióból

MÓRA KÖNYVKIADÓ A fordítás az alábbi kiadás alapján készült: Macutani Miyoko: *Vatashi no Anne Frank*, Kaiseisha Tokió, 1979

Text (C) 1979 Miyoko Matsutani

Illustrations (C) 1979, Osamu Tsukasa

FORDÍTOTTA: SZÉKÁCS ANNA

CUKASZA OSZAMU ILLUSZTRÁCIÓIVAL

A SOROZATTERV MAURER DÓRA MUNKÁJA (C) Székács Anna, 1986 Hungarian translation

1. Júkótól Annának

Kedves Anna Frank! 1978. VII. 21. (péntek) felhős idő

Tizenhárom éves lettem. Pedig egy csöppet sem akartam. Mielőtt középiskolába* kerültem, azt mondtam édesanyámnak, hogy nem akarok középiskolás lenni. Inkább járnék második vagy harmadik osztályba, az általánosba. De legszívesebben óvodás lennék.

– Igazad van– bólintott édesanyám –, igaz...

És mégis bekerültem a középiskolába. Ráadásul vége az első félévnek, és a tizenharmadik születésnapom is eljött.

Rossz, ha valakinek épp a szünidő első napjára esik a születésnapja. Gyakran elfelejtkeznek róla. De azért voltak olyan barátaim, akik pontosan emlékeztek, és kaptam is mindenfélét.

Nagyon tetszett például az a tarsoly, amit Cun adott. Helyes virágmintás pamutanyagból készült, és nyakba akasztva pénztárcának lehet hordani. Aztán kaptam még üveg poharat, macskabábut, jegyzetfüzetet meg mindenfélét. De a bátyámtól eddig még semmit. Pedig én mindig adok neki ajándékot.

Édesanyámtól egy olyan naplót kaptam ajándékba, amiben nincs dátumozás, bármikor lehet bele írni. Persze kaptam tőle mást is. Egy hosszú, vékony plüsspárducot, amire már régóta vágytam és a Te könyvedet, az *Anna Frank naplóját*. Később még azt is mondta édesanyám: valószínűleg lesz augusztusban egy kiállítás Annáról, menjünk el megnézni.

– Miféle Annáról – kérdeztem.

– Arról a zsidó kislányról, aki ezt a naplót írta... Akkortájt a zsidókat (gyerekeket és felnőtteket egyaránt) a náciok elfogták és megölték. Ezért Annának titokban, egy bűvöhelyen kellett élnie és ott jegyezte le naplójába a vele megtörtént eseményeket. Épp a tizenharmadik születésnapján fogott hozzá.

Aha, gondoltam, hát ezért kaptam én is naplót.

– És mi lett Annával?

– Egy pár évig mintha ott élt volna, azon a bűvöhelyen... Végül a náciok elfogták és megölték. Én sem emlékszem pontosan. Már elég régen olvastam.

Édesanyám a napló lapjait pergetve bólogatott.

– Igen, igen. Anna ezt a naplót egy Kitty nevű fiktív barátnőjéhez írta. Úgy szólította meg: „Kedves Kitty!”

- FIKTÍV? Mi az, hogy fiktív?
- Nem valóságos. Egy képzeletbeli barátnőnek írta ezt a naplót.
- Hm.
- Eljössz a kiállításra? – tért vissza az előbbi témára édesanyám.
- Nem, nem hiszem. Olyan ijesztő ez az egész, inkább nem.

Végül is azt mondtam, hogy nem megyek. De az, hogy Te egy Kitty nevű FIKTÍV * Japánban a középiskola hat elemi után, tizenkét éves korban kezdődik. Az iskolaév áprilistól márciusig tart barátnődnek írtad a naplót, az nagyon megtetszett. Meg az is, hogy titokban, búvóhelyen éltél. Valahogy ez olyan romantikus, így aztán én is elhatároztam, kedves Anna, hogy Neked címezve naplót írok. Mert csak úgy írogatni, az olyan unalmas. De vajon nem haragszole? Egy olyan kislányt, aki még a kiállításodra sem akar elmenni, biztosan nem szeretsz, ugye? Tudod, miért nem akarok elmenni? Mert van valami riasztó előérzetem. Én nem szeretem a rémes dolgokat. Ha csak rágondolok, megroggyan a lábam. Pedig a felnőttek sokszor beszélnek ijesztő dolgokról. Földrengésről, háborúról, környezetszennyezésről...

Kedves Anna!

Te milyen országból való vagy? Édesanyám mondta, hogy zsidó, de van ilyen, hogy Zsidóország? Legközelebb majd megkeresem az országodat a földgömbömon, amit magam csináltam. Mikor hatodikos voltam, egy kerek labdára térképet ragasztottam. Gyűrött nagyon, de majd erős nagyítóval keresem. A te országodban van földrengés? Én most legjobban a földrengéstől félek. Nemsokára lesz. Mindenki azt mondja, hogy óriási földrengés közeleg. A tévé is mondja, tudod. Azt persze, hogy a gyerekek ilyenkor mennyire félnek, a felnőttek nem tudják.

Én Tokió nevű városban lakom, ez egyike a világ három legnagyobb fővárosának, és egy Japán nevű országban van. Van itt össze-vissza egészen magas épület és kis gyufásdoboz nagyságú házikó is. Itt születtem és nevelkedtem. De sajnos Tokióban kb. 70 évenként egyszer egészen biztosan van egy óriási földrengés. A legutolsó 1923-ban volt, ezért mindenki azt mondja, hogy nemsokára megint lesz. Ezért félek.

Csak egy hónapja, hogy jött egy rengés. Már alkonyodott, és én egyedül voltam itthon. Jó régóta foglalkoztat a gondolat, hogy talán ha a földrengés alatt ugrálnék, nem is lenne olyan félelmetes. Mindig ki akartam próbálni, de tudod, az úgy van, hogy jön egy kis rengés, azután ugrálok egyet-kettőt, és már vége is a földrengésnek. Ezért egyáltalán nem sikerült kipróbálnom, hogy mennyire hatásos.

Mindenesetre a múltkori földrengés jó sokáig tartott, úgyhogy teljes erőmből ugráltam. Hopp-hopp, hopp-hopp, hopp-hopp, végül már úgy lihegtem, hogy – na,ebből elég! – felkiáltással abbahagytam. Hát még mindig rengett! Elfogott a félelem, kinyitottam az ajtót, és kiszaladtam, hátra az udvarba. Akkor aztán végre abbamaradt. Ebben a pillanatban hívott fel édesanyám, aki éppen távol volt. Mikor mondtam neki, hogy hátraszaladtam, azt mondta, hogy olyan szűk helyre nem szabad húzódni. Kértem, hogy jöjjön haza gyorsan, mire ő:

- Mész balettre? – kérdezte, mire én:
- Megyek hát! – mondtam, erre ő:

– Akkor jó, nekem még úgyis maradt munkám – és letette a kagylót.

Elmentem a balettstúdióba, hát ott is mindenki azt kiabálta, hogy úgy féltem, úgy féltem!

Kedves Anna Frank! VII. 22. (szombat) derült, meleg idő Ma bemutatom Neked a családomat: édesanyám (úgy hívják, hogy Fukiko), a bátyám (úgy hívják, hogy Naoki), egy Dzsuna nevű kutya, egy Kú nevű fekete macska és Kú menyasszonya, a hófehér Fúko, valamint öt díszponty. Édesanyám

foglalkozását úgy nevezik: riporter. Anyagot gyűjt, és aztán megírja. Édesapám korán meghalt. A bátyám másodéves egyetemista, ő abban a városban lakik, ahol tanul, panzióban. Most nyári szünete van, de munkát vállalt az egyetem közelében. És vagyok én.

Idén nyárra az a tervünk, hogy Kanadába megyünk hármásban. De én Fúkóért aggódom. Fúko pocakos. Mi lesz vele, ha megszületnek a kicsinyek? Szeretnék legalább egyszer újszülött kismacskákkal élni. És még valami. Szeretném inkább megnézni a nálunk vendégszereplő Bolsoj * balett *Don Quijote* * * előadását. Csakhogy édesanyám a kanadai útra nagy igyekezettel gyűjtötte a pénzt, úgyhogy biztos haragudna, ha ilyet mondanék.

Megjött Fúko. Hófehér, és olyan gyönyörű kék a szeme, mint a tavaszi égbolt. Fúko elhagyott, kóbor macska volt, a bátyám hozta haza messziről. Annyira szép, szinte elképzelhetetlen, hogy kóbor cica volt. A szája halványpiros!

Fúko, nehéz lehet neked, megsimogatom a hasadat, jó? A naplóírásnak vége.

Kedves Anna! VII. 23. (vasárnap) derült idő

Idén nyáron olyan nagy a hőség, hogy mindenki fűjtat. Tegnap egy teniszező középiskolás meghalt a hőségtől. FÉLEK! Egy Szaitama megyei középiskolás. Sportkörön tegnap mi is soft balloztunk *** , de közben meg-megpihentünk az árnyékban.

Délután a kertet locsoltam. Egyszer csak csengetés, majd csattanás, aztán élénk hangokat hallottam. Á, ez Macsiko néni, gondoltam, és kezemben a slauggal a kapu felé léptem. És már meg is jelent Macsiko néni, és rázúdult a víz. A kis Micsijo és az unokahúgocskák, Szá és Ki csuromvizes lett.

– Jaj, eltaláltak! – sivalkodott Macsiko néni, majd így kiáltott: – Malacpontyó, malacpontyó, végállomás! Tessék kiszállni, ne felejtsenek itt semmit!

Macsiko néni mindig ugrókötélből készített vonaton érkezik, és húzza maga után az egész társaságot. Mikor megkérdeztem, hogy mi az a malacpontyó, azt felelte:

– Van nálatok egy aranyszínű malacponty, igaz? Azt jöttünk megnézni. – És elindult a tóhoz.

– Hé, malacponty, gyere csak, gyere ide– mondta, és ölbe vette a kis Micsijót.

Nahát, ez elképesztő! A mi pontyunkat nevezték el malacpontynak! Van egy rettentően nagy és kövér aranyszínű díszpontyunk. Én királynak hívom. Erre ért ki édesanyám, és:

– Ó, még hogy malacponty! Ó, szegénykém! – mondta együttérzően.

Mivel azonban az aranyszínű királyponty BUTÁCSKA, boldogan előjött, és tátogva kapkodta a kekszdarabokat. Azért hízott így meg, mert falánk, és így persze bolondot

* Moszkvai Nagyszínház * * (Ejtsd: dón kihóte) Cervantes (ejtsd: szervantesz) spanyol író regénye alapján L. Minkus zenéjére balettfeldolgozás is készült

*** Teniszütőhöz hasonló alkalmatossággal és puha szivacs labdával üzött páros játék csinálnak belőle.

Na, aztán később.

Mindnyájan hideg árpateát ittunk éppen, amikor édesanyám hirtelen haragosan megszólalt:

– Macsiko, nem találkozol mostanában DzséDzsével? Szólj neki, ha találkozol vele! Mégis micsoda dolog az, hogy náci horogkeresztet visel a ruháján, amikor énekel! Ez tűrhetetlen!

Erre Macsiko néni is (úgy mondom, hogy néni, de fiatal még, szép és olyan beleváló, hogy vonatodit is játszik) egyszerre elkomorult.

– Szerintem is helytelen. Egyesek szerint ez csak divat, de ezt azért nem lehet szó nélkül hagyni, ugye? Édesanyám és Macsiko néni vészjósló arccal morogtak.

– Várj csak, a jövő héten a tévéstúdióban találkozom Dzsé-Dzsével. Van egy közös műsorunk. Akkor megmondom neki.

– De feltétlenül, jó? Mondd meg, hogy mindenki föl van háborodva!

Macsiko néni becsszóra megígérte édesanyámnak, hogy szól. Komolyan, mind a ketten olyanok felnőtt létükre, mint a gyerekek.

Ez a Dzsé-Dzsé egy énekes. Külföldies neve van, de rendes japán férfiénekes, és természetesen van japán neve is. Da valamiért mindenki Dzsé-Dzsének hívja. Ennek a Dzsé-Dzsének új lemeze jelent meg. Ezt a műsort nézte édesanyám egyszer a tévében, amikor hirtelen felugrott és kiabálni kezdett:

– Nahát! Egy horogkereszt! Egy náci horogkereszt! Micsoda alak ez a Dzsé-Dzsé?!

Aznap otthon volt épp a bátyám.

– Neki ez olyasféle, mint a lányoknak a csizma, egyfajta divat és kész. Édesanyám is hord csizmát, nem? – mondta kegyetlen nyugalommal. Úgyhogy édesanyám egyre dühösebb lett.

– Hogy lehet azt mondani, hogy divat? A náciizmus nem divatkérdés!

Olyan nagyon hevesen mondta ezt, hogy Kú, a fekete macska felugrott és kimenekült. Fúko is el akart szaladni, de nehéz a pocakja, hát megint visszafeküdt.

Kú és Fúko a világon a legjobban a porszívó hangját utálja. Amikor a porszívó felbúg, mind a kettő FEJVESZTVE menekül. Utána a legjobban bizonyára édesanyám veszekedő hangját utálják. Na, hol is tartottam?

Mindenesetre édesanyám és Macsiko néni remekül megértették egymást, és abban maradtak, hogy megmondják a magukét Dzsé-Dzsének. Szegény Dzsé-Dzsé!... Pedig különben mind a ketten Dzsé-Dzsé-rajongók!

Ja, igen, nem tudom pontosan, de úgy látszik, Macsiko néni az ilyen énekesekkel akármikor találkozhat. Lemezgyárban dolgozik, és dzsessz-, rock-, folkmeg mindenféle koncertet csinál. Hívott a múltkor, és elmentem rockot hallgatni, de úgy hasogatott a fejem, rémes volt. A fogam fájtt épp, és egyre erősebb lett a fájdalmam. Édesanyám meg közben ilyen furákat mondott: „A rock olyan, mint egy remek fürdő”, és finomkodó képet vágott. Pedig Mozartot szereti! De fura édesanya!

Szóval Macsiko néninek ez a foglalkozása, és biztosan ezért mondogathat oda Dzsé- Dzsének. Vajon hogyan fogja megmondani? Kíváncsian várom!

Kedves Anna Frank! VII. 24. (hétfő) derült idő Jó reggelt! Jó reggelt! Jó reggelt! Ma reggel remek dolog történt. A közelünkben reggelenként kakasok kukorékolnak. Az egyik olyan, mintha ásítózna, a másik szeleburdi, van harcias meg mindenféle, de van közöttük egy, amelyik mostanáig sehogy sem tudta a kukurikút kiénekelni. A leghátulsó volt, és csak ennyit tudott, ku-ku-kukori...

De ma reggel tisztán kukorékolta: *kukurikú!* örömben ugrálva mentem reggelizni. Elmeséltem édesanyámnak, mire ő is eldicsekedett avval, hogy ismeri a bagoly hangját fiókakorától felnőttkoráig. Azt mondja, a bagoly úgy huhog: Hú, hú, egér huss! Amikor meg még nem tud ügyesen huhogni, azt mondja: Jú, jú, egérlyuk! Igaz lenne? Édesanyám kitalál néha ilyeneket, úgyhogy én nem nagyon hiszem.

Kedves Anna!

Talán különösnek találod azt, hogy Tokióban baromfit tartanak. Pedig így van. Tőlünk körülbelül hárompercnnyire tíz tehenet vagy többet is tart egy gazda. Ott van baromfi is, és a kakasok a tehenistállóban futkosnak körbe-körbe. A tehén egy kis réten legeli a fűvet. A mellette levő füves részt hívják „játsszóter”-nek, és édesanyám ott szokott Dzsunával futni.

Édesanyám jókor reggel, még sötétben kel, és megfuttatja Dzsunát. Igen ám, de felfigyelt arra, hogy ezen a füves területen nagyon sok az elszórt üdítő doboz meg nejlonzacskó. Azt mondja, a reggeli napfény meg-megcsillan a nejlonzacskókon.

– Micsoda dolog ez!– bosszankodott, és Dzsunával egy új gyakorlatba kezdett: egyenként felvették a zacskókat, majd a játsszóter szélén levő szeméttartóhoz futottak.

– Jobb, mintha csak úgy futnánk – mondja.

Egy nap édesanyám ragyogó arccal, mintha valami remek dolgot talált volna ki, így szólt:

– Júko, figyelj! Mit szólnál, ha Dzsunát betanítanánk, ha üres dobozt lát, vegye a szájába, és kocogjon a szeméttartóhoz?

Én hevesen tiltakoztam:

– Nem, nem! Még hogy Dzsuna szemétszedő kutya!

Dzsuna kölyökkutyaként került hozzánk, de valahogy rettentően bűdös volt. Megmosdattam, mert mindenki mondta, hogy: hú, de bűdös, és ráadásul még hajápolóval is bekentem. Ezután már jó illata lett. És mégis szemétszedő kutya legyen belőle? Én meg éppen tegnap mosdattam meg! Az arcomat Dzsuna farkához szorítottam, úgy mondtam neki:

– Na nem, ugye nem?– Dzsuna vadul meglengette illatos farkát, megpördülve felém fordult és megnyalt.

Ja igen, ma vásárolni megyünk.

Tegnap megjött a bátyám, befejezte a munkát. Ma este indul Hokkaidóba, expressz vonattal. Úgy látszik, édesanyám venni akar neki valamit. Nem szívesen megyek velük, de mit csináljak.

Szervusz!

Kedves Anna Frank! VII. 25. (kedd) derült idő

Hurrá! Figyelj csak ide!

Fúkónak három kismacska születt! Reggel Fúko kint nyávogott az ablak előtt, kinyitottam hát az ablaktáblát, és beengedtem. Miközben az ágyra helyeztem, és a hasát simogattam, Fúko arca elváltozott. A szeme, a kék szeme hirtelen kitágult, arca aggodalmassá vált, és körmeit a paplanba vágta. Én megijedtem, hívtam édesanyámat. Édesanyám szaladt, és Fúkót óvatosan egy papírdobozba fektette, amit a folyosó sarkánál levő faliszekrényben már előkészített. Kis idő múlva alig hallható csöpp hang: halk nyávogás hallatszott. Huh! – sóhajtottam. Az első kiscica fehér. A második fehér, de fekete folt van a feje búbján, mintha ecsettel pingálták volna rá. Az utolsó fehér-fekete foltos lett, mint a képregényben Foltos, a kutya. De még csak egy villanásra láttam őket. Mikor édesanyám belesett hozzá, Fúko dorombolt, de mikor én akartam, fújni kezdett. Ezért is hívják Fúkónak. Ingerlékeny ökelme. Ha Fúkót felbosszantjuk, dühbe gurul, Kúhoz vágat, és váratlanul rácsap a vétlen Kúra. Aztán nagy robajjal felfut az emeletre. Szegény Kú azt sem tudja, miért kapott, csak áll zavarodottan. Fúkónak, ha haragszik, rögtön rózsaszínű lesz a szeme fehérje. Ez olyan helyes, meg az is, ahogy hófehér mancsával ráüt a fekete Kúra, úgyhogy én szeretem gyötörni Fúkót, hogy haragosan fűjtasson. e most Fúko anyacica lett. Meg kell őt becsülni. No, indulás az uszodába! Képzeld csak, kedves

Anna! Tokióban huszadika után is tovább tart a nyár közepére jellemző hőség.

Kedves Anna Frank! VII. 26. (szerda) derült idő

Naplót akartam írni, de fáj az ujjam, és nem megy. A mutatóujjam hegye vörösre dörzsölődött. Tegnap az uszodában gyakoroltam a víz alá merülést. A gyakorlat a hosszú ideig tartó lemerülés volt. Mivel ez azonban magában unalmas, a medence fenekére a *tengerszót* írtam. A *tengerszó* az er-re végződik, igaz? Kerestem még ilyeneket. Azt írtam, *henger*, aztán gondolkoztam, hogy mi is van még. Aha, *ember*, aztán *kender*, *szeptember*, *október*, *november*... Ekkor elfogyott a levegőm, és feljöttem. Aztán megint alámerültem, és írtam: *december*, *karakter*, *ver*, *mer*. Így szórakoztam, az ujjam hegyéről a bőr meg ledörzsölődött.

Hazamentem és elmeséltem édesanyámnak, mire ő:

– Ó, hát én többet is tudok – mondta –, lássuk csak, *tápszer*, *gyógyszer*, aztán *kötszer*, igaz?– És hipp-hopp, már le is írta. Az édesanyám csak az írásban ügyes. És még ő mondja nekem, nagy mellénnyel: „Tanulj, fiam!”

– Fáj az ujjam – vettem oda.

– Csak nyalogasd!

– Az elég?

– Talán tegyél rá higanyos kenőcsöt!

– A higanyos kenőcs mérgező! Szúko néni megmondta.

– Születésed óta már körülbelül ötször használod, úgyhogy nem lesz semmi bajod.

– De ha egyszer azt mondta, hogy mérgező! Más gyógyszer nincs?

– Nincs.

– Akkor legközelebb vedd, jó?

– Jó, majd legközelebb.

Persze biztos vagyok benne, hogy legközelebb sem vesz. És engem nyugtalanít az ujjam, úgyhogy tettem rá ragtapaszt. De így is fáj. Ezért mára a naplórítást befejezem.

Ja, igen, egy fontos dolgot elfelejtettem. Lemértem az újszülött kiscicák súlyát.

Fehér: 108 gramm

Bóbitás: 100 gramm

Foltos: 98 gramm

(Édesanyám szerint is egy réges-régi képregény hősére, Foltosra, a fekete-fehér kutyára hasonlít.)

Bóbitás pedig a fején levő ecsetvonásnyi fekete „bóbitáról” kapta a nevét.

Fúko sem nem evett, sem nem ivott mostanáig, ám ma reggel, mikor sült algával kevert rizst adtam neki, egyszer csak vadul falni kezdett. A farka még halvány piros a vértől. Ettől egy kicsit elszomorodtam. Nehéz dolog a gyerekszülés, ugye, Fúko?!

Kedves Anna! VII. 28. (péntek) derült idő

Jaj, de meleg van! Delehet, hogy közeledik a tájfun* , úgyhogy már kicsit fúj is a szél. Fáj az ujjam, nem megyek ma uszodába.

Kjúsú szigetén súlyos vízhiány van. Mi lehet vajon az aranyhalakkal? Állítólag a bátyám kicsi korában, amikor látta a filmhíradóban az esőzések utáni árvizet, elsírta magát: „Most mit fogtok csinálni, aranyhalacsák?” Ámbár a vízhiány biztosan rosszabb az aranyhalaknak.

Ha már a bátyámnál tartunk: telefonált. Azt mondta, Abasiri megyében van éppen.
– Fúkónak kiscicája született. Három is. Nem mehetünk Kanadába! – újságoltam neki. Ja, elfelejtettem írni, hogy a kanadai út amúgyis elmarad. Az a repülőtársaság, aminek

a gépén utaztunk volna, már egy ideje sztrájkol, de mi úgy gondoltuk, hogy majd csak vége lesz. Most mégis azt mondják, nem hagyják abba.

– Nem baj, megyünk jövőre! – vigasztalta bátyám a telefonhoz siető édesanyámat.

Azt mondják, Kanadában rengeteg a mókus, és felmásznak az ember karjára, vállára. De nem baj. Nekem elég, ha megnézhetem a *Don Quijote* előadását, és játszhatok a kiscicákkal. Csak édesanyám duzzogott, mint egy kisgyerek.

* Forgóvihar Kelet-Ázsiában használatos neve

Kedves Anna! VII. 29. (szombat) felhőátvonulások

Képzeld csak!

Ma reggel Fúko, szájában a kismacskákkal, megjelent az ágyamban. Először a fehér- fekete Foltost hozta, utána a hősín Fehért és utolsónak Bóbitást. A három kiscicát a karomba vettem, mire Fúko odafurakodott. Erre a kiscicák Fúko testéhez nyomták orrukat, és cuppogva szopni kezdtek. Cupp-cupp, glugyglugy, a cuppogást és kortyolást tisztán hallani ám. Csak Bóbitás szimatol körbekörbe, neki nem sikerül a tejecskére rátalálnia. Hiába mutatom, hogy itt ni! – csak ódöng körbe, míg végül Foltos és Fehér közé begurul, és popsiját feltartva szopásba merül.

Nincs kedvesebb, mint ez a három, ahogy sorban rátapadnak az anyjukra! Fúko még mindig csatakos. Elég sokat nyalogatta, tisztogatta magát, de azért egészében véve mintha leromlott volna az állapota. Édesanyám szerint jobb, ha szülés után rögtön nem mosdatjuk meg. Fúko valóban olyan, mint egy anya. Büszkén, tágra nyílt szemekkel nézi kicsinyeit, és közben nyugodt méltósággal szoptatja őket.

Én közben csendesen elszunyókáltam. Mikor felébredtem, Fúko nem volt ott, a három kiscica alukált. Egy darabig még ágyban maradtam a cicák miatt, végül mégis felkeltem, és épp indultam le a lépcsőn, amikor a tekintetem találkozott a lépcső alján álló Fúkóéval. Fúko szeme úgy villogott rám, mintha azt mondaná: „Micsoda dolog ez, én rád bíztam őket, miért jöttél le?!” – és már szaladt is a kicsinyeihez.

Megmondtam Fúkót édesanyámnak.

– Fúko azt képzelem, hogy óvónéni vagyok! Nem vigyáztam a kölykeire, és erre csúful néz rám. Édesanyám csak nevetett. Tényleg, Fúko olyan, mint édesanyám. Vajon később ő is otthagyni majd a gyerekeit, és elcsatangol erre-arra? Alighogy ezen így eltűnődtem, megszólalt édesanyám:

– Júkókám, holnap megint anyaggyűjtésre megyek. Légy ügyes!

Igen, igen, tudom.

Erről jut eszembe, a barátnőim a balett után itt alszanak. Juj de jó!

Kedves Anna Frank! VII. 30. (vasárnap) derült idő

Édesanyám elment anyagot gyűjteni két napra, ezért három balettstúdiós barátnőm nálunk aludt. Teiko, aki két évvel idősebb nálam, Csigusza, aki egy évvel, és Keiko. Ők hárman jöttek. Irtó érdekes volt

ám.

Először elvittük Dzsunát a rétre – ahol a tehén is van –, és játszottunk, aztán hazajöttünk, és a kertben bulit rendeztünk hússütéssel. Háromféle mártást készítettünk. Teiko kínai mártást kevert. Én hagymát pároltam, felengedtem borral és ecettel, majd barna szósz hozzáadásával elkészült a francia mártás. Ez nem volt nehéz, mert a barna szósz még a múltkor keverte nagy fáradsággal édesanyám, és a jégre tette. Csigusza retket és erőspaprikát reszelt le együtt, majd a reszelékhez keserű narancs levét öntötte. Azt mondta, ez is egyfajta japán szósz. Keiko fejes salátát készített. A mártásokat körbeadtuk, és a húst különböző ízesítéssel ettük. Olyan, de olyan finom volt! Degeszre ettük magunkat! Közben az égbolt nyugati oldalán feltűnt és egyre nagyobb lett a Skorpió csillagkép. Mi pedig bolondoztunk, és egyperces népmeséket találtunk ki.

Kedves Anna, szeretnéd hallani? Íme az első.

Barackgyerek

Apó horgászni ment, Anyó a patakra mosni. Látja ám Anyó, a víz egy barackot sodor.

De szép barack! Apó kérdi:

– Hát a belseje? – Anyó mondja:

– Kerek!

– Nem kerek az, hanem gyerek!

Aztán a következő.

Szerencsés apó

Szerencsés apó kölcsönadta kincskereső kutyáját a fősvény szomszédnak. Vitte a

kutyát a fősvény: kaparj! De a kutya csak követ és szemetet talált.

– Hát én miért nem vagyok szerencsés? – kérdi a fősvény, és farkánál fogva pörgetni

kezdi a kutyát. Az ordít:

– Engedj el, te SZERENCSETLEN!

Ezután aludni mentünk, de már hajnalban felébredtünk. Persze, mert olyan volt az egész, mintha osztálykiránduláson lettünk volna.

Kedves Anna! Hallottade már a madarakat csicseregni, mikor még alig dereng, de már közel a hajnal? Igazán nagyon kedvesek: csip-csip-csirip, brukburukk. Még álmosak, de már fecsegnek... És ekkor belép a kakasok vidám kukorékoló kórusa!...

Mi meg újra elaludtunk. Régóta mondogattuk már, hogy szeretnénk egyszer együtt maradni éjszakára is. Igazán jól szórakoztunk.

– Csipkerózsikák vagyunk – mondtuk, és újra elaludtunk.

Ja igen, Fúko kicsinyei közül az egyiket, azt mondta Teiko, magával vinné. Úgy örülök! Igen, mert ha Teikónál van, elmehetek hozzá megnézni.

Kedves Anna! VIII. 1. (kedd) esik az eső

A nagy meleget hozó nyári szünet augusztus havához ért. Tegnap este óta esik. Közeleg a tájfun. Juj! Este átszaladt hozzánk Macsiko néni – kivételesen egyedül.

– Képzeljétek csak! Tegnapelőtt találkoztam Dzsé-Dzsével, és megmondtam neki!

– Tényleg? Mit mondtál neki? És ő mit felelt?

Édesanyám éppen hogy megérkezett a gyűjtő útról, de erre gyorsan leült.

– Tudod, mielőtt a stúdióba mentem volna, benéztem a tévé éttermébe. Hát Dzsé-Dzsé éppen spagettit evett.

– Aha, szóval spagettit!

Édesanyám ilyen semmiségektől máris elájul. Ebben a pillanatban megszólalt a csengő. Nagisza jött, édesanyám barátnője.

– Jó estét! Tegnap jöttem meg Párizsból. Ott elég hűvös az idő. Itt meg, mondják, hőség volt. Hogy? Dzsé-Dzsé horogkereszttel a ruháján énekel? Pfuj! Mondjatok el mindent nekem is!– Nagisza is gyorsan leült.

– Igen, szóval nem lett belőle különösebb beszélgetés... Mindenesetre rendeltem én is egy spagettit.

– Ühüm, és?

– Megszólítottam: „Bocsásson meg, hogy ebéd közben alkalmatlankodom, de igazán lelkes rajongója vagyok, és azt szeretném tudni, hogy nem énekelhetne-e náci horogkereszt nélkül? Ezt nemcsak én kérem, hanem jó néhány rajongója...!”

– És erre ő?

– Csak nézett rám merőn, és azt kérdezte: „Miért, ez olyan nagy baj?” „Mindenképpen

– mondtam–, csak gondolja meg, mit tettek, mit műveltek a náci! Ha Dzsé-Dzsé, a fiatalok bálványa, karján horogkereszttel énekel, az úgy tűnhet, mintha dicsőítené a náciakat. Ez félelmetes.”

Édesanyám és Nagisza borzasztó komoly arccal bólogatott.

– Dzsé-Dzsé befejezte a spagettievést, felállt a helyéről, és azt mondta, hogy majd gondolkozik a dolgon. De úgy tűnt, hogy megértette.

– Micsodát?

– Na, tudod, nekünk közös öltözőnk van az énekesekkel. Láthatta, hogy nemcsak egy egyszerű rajongó vagyok... Á, mindegy.

Macsiko néni kidugta egy picit a nyelvét, és elnevette magát.

Édesanyám elgondolkozott. Nem nevetett.

– Szeretnék egyszer elmenni Auschwitzba. Már régóta tervezem, de egyedül nincs hozzá bátorságom, meg aztán biztosan nincs is ilyen út – mondta.

– Igen, azt hiszem ilyen társasút nincs – bólintott Nagisza is.

Nagisza utazási irodánál dolgozik. Azt mondják, hallás után tud angolul gyorsírni. FANTASZTIKUS!

Mikor a bátyám gimnazista volt, Nagisza tanította angolra.

– Ja igen, ne haragudj akanadai út miatt – mondta Nagisza, mint akinek éppen most jutott eszébe, és a beszélgetés a légi sztrájkra terelődött.

Most befejezem.

Kedves Anna! VIII. 2. (szerda) derült idő

Micsoda meglepetés! A kiscicák súlya megduplázódott.

Fehér 260 gramm

Bóbitás 250 gramm

Foltos 240 gramm

Anna! Szeretné tudni ugye, hogy melyik a hím és melyik a nőstény? Ma reggel megjött a bátyám, nyakon csípte a cicákat, és megnézte nekem. Az derült ki, hogy Fehér hím, Bóbitás nőstény és Foltos

is hím.

Na, ma megnyílt az új szupermarket, az *Orgona*. Cunnal és Fúval elmentünk bevásárolni. A nyitás tiszteletére árleszállítás volt. Megvettük a konzervet, az olajat meg a kenyeret, amit édesanyám kért, és kaptunk fejenként három léggömböt. Én pirosat, sárgát és kéket kaptam, Cun két rózsaszínűt és egy fehéret, Fú meg két kéket és egy sárgát. Rákötöttük a léggömböket a biciklire, és úgy karikáztunk haza. A három léggömbre filctollal ráírtam, hogy „Gratulálunk a kiscicákhoz!”, és Fúkónak adtam. De Fúko kerekre táglult szemmel nézett rám, és én megéreztem, hogy ez veszélyes mulatság, úgyhogy inkább feleresztettem őket a szobámban.

Utána hármásban teniszeztünk és fagyiztunk.

– Jó hely ez az Orgona!

– És jó kis tér is van előtte vörös téglával kirakva!...

– Fákat is ültettek!

– Meg pad is van...

– Ma nagyon sokan voltak, de legközelebb ott fagyizunk! – fogadtuk meg egymásnak. Fagyizás után Dzsunával a parkba mentünk. És ott érdekes dolog történt. Észrevettünk

egy kb. három -négy éves kisfiút, aki úgy sírt, hogy az orra is csorgott.

– Mi baj van? Miért sírsz? – kérdeztük, és megtöröltük az orrát. De hiába hoztuk rendbe a gyereket, ahogy meglátta közvetlenül maga mellett Dzsunát kitátott, piros szájjal lihegve, újfent bögni kezdett. Igencsak bajban voltunk. Megtöröltük még egyszer az orrát, letöröltük a könnyeit, Dzsunát is leültettük, és megkérdeztük, hogy mégis miért sír. A kicsi hátranézett, és a fa tetején fennakadt léggömbre mutatott. Egy sárga lufi volt.

– Aha, az Orgonában kaptad, ugye? Jól van, leszedem neked.

Felmásztam a fára (mestere vagyok a famászásnak), és leszedtem. Ekkor gyors léptekkel odajött egy általános iskolás forma fiú, lehetett úgy ötödikes, és azt mondta:

– Á, köszöni!

– Tessék? Te vagy ennek a kicsinek a bátyja? – kérdeztem, mire a kis taknyos vékony hangon így szólt:

– Ez a fiú a vezér! A vezér engedte el a léggömbömet!

Hát ez nem igaz!

– Na felelj, ha tudsz a találós kérdésekre! – mondta nagyképműen a vezér. – Első kérdés. Melyik disznó nem volt soha malac?

– Ó, hát ez igazán könnyű: a sündisznó.

– Na jó, második kérdés. Egy fán ül tizenkét veréb. Ha a vadász egyet lelő közülük, hány marad a fán?

– Tizenegy – előzött meg Cun.

– Nem! – kiáltotta vigyorogva a vezér. – Döntetlen!

– De hát miért?

– Mert egy sem marad a fán: a többi elrepül.

A vezér elégedetten nézett fel az égre.

– Na, most én teszek fel találós kérdést – mondtam egykicsit bosszúsan. – Hegyen hó, völgyben tó, malomban egy kő se jó. Többet hátra, mint elé, minden nap már lefelé. Mi az?

– Öhöm, izé. – A vezér igencsak gondban volt. – Na mi?

– Öregember. Ősz öreg, könnyes szemmel, kevés a foga.

– Hú, de ócska!

De azután összebarátkoztunk a vezérrel meg a kicsivel, és mielőtt hazamentünk, együtt játszottunk hintafogót. A nagyobbik srácot úgy hívják, hogy Mizuno Cutomu. Azt mondja, ősszel elköltöznék. Kár. Ha a mi középiskolánkba jönne, én lennék a nagyobb.

Kedves Anna! VIII. 3. (csütörtök) felhős idő

Édesanyám tegnap este Aomoriba ment. Helyébe hazajött a bátyám Hokkaidóból, barnára sülve.

Ezen az útván édesanyám egy samiszenen* játszó asszonyról készít riportot. Már régóta ír egy sorozatot egy nőknek szóló folyóiratba. A sorozat címe *Japán nők*, és nem híres emberekről van szó. Névtelen, háttérben élő nőket keres fel, és emiatt utazik sokat. A bátyám azt mondja, ez nagyon jó munka. Ha ezzel a riporttal elkészült, édesanyám egy aomoribeli nénitől népmeséket gyűjt. Tudod, a tegnapi találós kérdést az öregemberről, azt is egy Mijagi megyében élő nénitől tanultuk. Remélem, megint hall majd érdekes történeteket.

Ma elmentünk egy nagy parkba biciklivel, kb. húsz perc volt az út, és vázlatokat csináltam a tavon úszkáló kacsákról. Utána a bátyám csónakázni vitt, és végül sült tésztát ettünk. Nagyon finom volt! De a bátyám rémes, azt mondja, hogy evvel meg is volt a vacsora. Mindig ezt csinálja, ha ketten vagyunk itthon, így hát nem volt más választásom, sütöttem magamnak palacsintát, tettem bele tejszínhabot, fagyit meg banánt, és leöntöttem jegesteával. Zöld teát ittam hozzá.

Ajjaj! Kezdhetem megint írni a leckét! Hogy milyen mérhetetlenül sok van! Szinte elsüllyedek a lecketengerben.

Kedves Anna! Nálatok is szenvednek a gyerekek a sok leckétől?

Hallgasd csak, kedves Anna! Az előbb bekapcsoltam a porszívót. Fúko, aki erre mindig elmenekült, most magához húzta kicsinyeit, és kibírta. Milyen derék cicamama! Talán még édesanyámnál is anyásabb.

* Háromhúros japán népi hangszer

2. Fukikótól Annának

Anna Franknak 1978. VIII. 6. (vasárnap)

Magam sem értem, hogy az új jegyzetfüzetbe miért a Te nevedet írtam le először. A könyvedet legalább tíz éve, nem, húsz éve is megvan, hogy olvastam.

Az igazság az, hogy Júko azért kapta meg tőlem tizenharmadik születésnapjára az Anna Frank naplóját, mert úgy gondolom, ez egyike azon könyveknek, amit fiatal lányként egyszer mindenképpen el kell olvasnia.

Mondhatnánk, hogy a te életed egy kissé távol esik az enyémtől. De akkor mégis miért írtam a te nevedet először a noteszbe? Ahogy az okok után kutattam, ugyanúgy megdöbbsentem, mint akkor, amikor rájöttem, hogy egyidősek vagyunk.

Múltkor, egy nappal Aomoriba indulásom előtt történt. Felvettem Júko asztaláról az otthagyt Anna Frank naplóját. „Nahát, ez a gyerek! Úgy látszik egy oldalt sem olvasott

még belőle!" – pöfögtem magamban, és közben belelapoztam. A szövegrész előtt az ismerős fotó, egy nagy szemű, okos fiatal lányarc, mellette a búvóhely képe és a napló első oldalának fényképe. Ekkor hirtelen rájöttem valamire. Borzongás futott végig rajtam. Odaültem Júko asztalához, és számolni kezdtem. Igen, egyezik. Mikor én tizenhárom éves voltam, te is éppen tizenhárom... Megkerestem az életrajzodat; a könyv végén rátaláltam.

végén rátaláltam.

én született, Frankfurtban.

Egy évben születünk, és ráadásul ugyanabban a hónapban. Én június 6-án, és így 6 nappal vagyok idősebb nálad. Annyira meglepődtem, hogy egy kis ideig még ülve maradtam Júko asztalánál, és elméláztam. Nekem te mindig a fényképen látható, a fiatal lány Anna voltál. Mindig tizenhárom éves. Pedig ha a nációk nem öltek volna meg, most velem egyidős anya lennél. Élnél. Ahogy ezt elgondoltam, a szemem akaratlanul megtelt könnyel. Szívembe markolt nyomorúságos sorsod, hogy gyermekként öltek meg. Leányom, Júko most tizenhárom éves. Szereti a macskákat, folyton velük játszik. Szeret balettozni, legszívesebben folyvást táncolna. Ha versenye van, vagy fellépése, saját számának zenéjét magnóra veszi, és még ebéd közben is hallgatja. Imádja a bábszínházat. Forgatókönyvet ír, összehívja barátait, és lelkesen próbálnak. Mi meg ott ülünk, belépőjeggyel a kezünkben, ő meg azt mondja, várjunk, amíg megszólal a csengő. Kisvártatva cserregve-berregve, szabályosan megszólal a csengő, kezdődik az előadás. Furcsa – gondolom magamban, mi csenghetett? Azt mondja, az ébresztőórát állította be. De a tanulás nem érdekli. Júko rémesen lusta. Egyre kevesebb könyvet olvas, még a te tizenhárom évesen írt Naplódát is otthagyja az asztalon, bele se pillant. Mégis, ha elnézem, ahogy gyermekdeden, gondtalanul, vidáman él, s nem agyonhajszolt a sok tanulástól, mint a többi gyerek, akkor bizony úgy gondolom, jobb is ez így. Igen, ez a gyerek tizenhárom éves.

Megráztam a fejem, ahogy végiggondoltam, mert olyan furcsa: te meg én egyidősek lennénk, de te a tizenhárom éves lányommal is egyidős vagy.

Aki meghal, örzi halálakor betöltött korát. Milyen kegyetlen dolog a korai halál! Ha ránézek élő, nevető lányomra, akkor értem meg igazán ennek a kegyetlenségét. Mosolygó arcod képe összemosódik az övével.

Nem értettem, eddig miért nem jöttem rá, hogy azonos évben születünk. Pedig már régóta őrzöm a könyved. Lehajtottam a fejem, töprengtem... és rájöttem! Nálunk Japánban nem Krisztustól kezdődik az időszámítás, hanem a mitikus Dzsinnmu császár uralkodásától, vagyis Krisztus előtt hatszázhatvantól. Ezért a nyugati időszámítás szerinti születési évem sem ugrik be. Így történhetett, hogy nem vettem észre: mindketten 1929-ben születünk. Hát ez az oka, dünnyögtem... Másnap este, míg az Aomori felé tartó éjszakai vonat kusettkocsijában zötyögtem, újra és újra végiggondoltam az egészet. Hogy ennyire egyidősek vagyunk, egészen új és megdöbbentő élmény! És még valami, amire felfigyeltem. Anna, te nem újságíró szerettél volna lenni? Rólam talán merészség volna azt állítani: újságíró, csak riporter vagyok. Nem azért, mert ez szerettem volna lenni, inkább úgy mondanám, valahogy belesodródtam. Később meghalt a férjem, a gyerekeket fel kellett nevelni, és én haladtam tovább ezen az úton.

Azok közé tartozom, akik hajszál híján élték túl a Hirosimái atomtámadást 1945. Azok közé tartozom, akik hajszál híján élték túl a Hirosimái atomtámadást 1945. án. Pedig ha bírtad volna erővel még egypár hétig, talán te is megmenekültél volna a nációk kezei közül. Mikor téged

nővéreddel, Margot-val a németországi Bergen- Belsenbe, a koncentrációs táborba vittek, én egy Hanaura nevű kisvárosból jártam be Hirosimába, a leányiskolába. Illetve nem is volt ez iskolába járás. Diákok voltunk ugyan, de az iskola helyett hadiüzembe jártunk dolgozni. Volt ott mindenféle munka. Hol puszkagolyókat számoltunk, hol füvet nyírtunk, de előfordult, hogy gyógyszert csomagoltunk ládába.

Feledhetetlen munka volt a lila égők ellenőrzése. Azt mondták, ezeket tengeralattjárókon használják. Az égőket egyenként a csatlakozóhoz érintettük, felvillant a lila fény. Oly gyönyörű volt, egészen olyan, mint a lila akác a napfényben. Egyszerre több kapcsolótáblán is villant a fény, és mi még azt is élveztük, ahogy nyikorog a foglalat beés kicsavarás közben. Megfeledkeztünk arról, hogy háború van, és mi hadiüzemben dolgozunk.

Nyelvtanra és irodalomra egy alacsony, fehér bőrű, kicsit fiús tanárnő tanított bennünket, akinek nagyon jól állt a lila színű, bokáig érő japán szoknyanadrág, a hakama. Volt egy tanítványa, Taneko. Ez a Taneko a lila szint kedvelő tanárnőnek tavasszal apró őszirózsát, iriszt, iszalagot vitt, néha egy csokor lila akácot, máskor harangvirágot, de mindig csak ennek a tanárnőnek az órájára díszítette fel az asztalt. A tanárnő szeme ilyenkor elidőzött az asztalán álló virágon, gyengéden elmosolyodott, és azasztalt díszítő virághoz kapcsolódó verset vagy történetet mondott el. Ezután kezdődött az óra.

Mondanom sem kell, hogy Lila tanárnő és Taneko mennyire örültek ennek a munkának a lila égőkkel. De nemsokára el kellett válnunk. A lila égők ellenőrzésére otthagytak néhány embert, nekünk pedig azt mondták, szúnyoghálót gyártó üzembe kerülünk, és varrógépen dolgozunk majd. Taneko a lila égőket ellenőrzők között maradt. Lila tanárnőre bízták a felügyeletet. Taneko örömeiben ugrott egyet, mi pedig nehéz szívvel megindultunk a szúnyoghálót gyártó üzembe. Feladatunk egyszemélyes szúnyogháló elkészítése volt. Úgy mondták, a dzsungelben van ezekre szükség. Zöld festékpórák szállt a levegőben, és hiába viseltünk szájkendőket, az orrlyukunk, a szájunk környéke egészen zöld lett. De mi azért tapostuk a gépet, az egész testünket belepő, pórusainkba hatoló, fojtogató zöld porfelhőben. Augusztus 5-én, azt a végzetes napot megelőzően valahogy kifogyott az alapanyag, és váratlanul azt üzenték, otthon maradhatunk. Kifogyott az alapanyag, és váratlanul azt üzenték, otthon maradhatunk.

án reggel nyolc óra tizenöt perckor, a világon először, egy amerikai gépről, az Enola Gayről atombombát dobtak le. Az atombomba elpusztított kétszáz ezer embert, és romhalmazzá változtatta Hirosimát. Taneko és Lila tanárnő is meghalt. Azt mondták, a leányiskola tanulóinak haja égnek meredt, testükbe megszámlálhatatlan üvegszilánk fűrődött. Ha lett volna alapanyag a szúnyoghálóhoz – mint ahogy általában volt –, én is meghaltam volna a hirosimai üzemben. Égnek álló hajjal, üvegszilánkkal borított testtel.

borított testtel.

ben, amikor te meghaltál, nekem is meg kellett volna halnom. Mégis, mostanában augusztus 6-án, miközben hallgatom a tévéből a Hirosima-szerte zengő békeharangot, úgy érzem, bár imádkozunk, lelkünkben az ima üressé vált már.

Kedves Anna!

Elmondom neked a másik okot, amiért hozzád címeztem a naplóm.

Egy Dzsé-Dzsé nevű énekesről van szó, aki fellépésekor ruháján a náci jelét, a

horogkeresztet viselte. Macsiko mesélte a múltkor, mikor itt járt – ő is ezek között a művészek között dolgozik –, hogy az a valaki, aki Dzsé-Dzsé ruháját tervezte, egy hetilap riporterének így

válaszolt: „Fiatalok vagyunk, ezért semmi közünk ahhoz, hogy mit csináltak a nácik.”

Macsiko dühbe gurult:

– Bolondok ezek? Attól, mert fiatalok, még lehet azt tudni, hogy mit műveltek a nácik Auschwitzban!

Ekkor újra fájdalmas ürességet éreztem. Én azt tartottam magamról, hogy sok mindent olvastam a nácikról, többek között a te Naplódát is, Anna. Az idők folyamán azonban elhalványult az emlék, és ha szívemben kutatok, csak valami fájó emlékfoszlányt találok. Csak egy távoli fájdalom, hogy ezt többé nem szabad tenni, ennyi maradt csupán. Ezt, Anna, nem titkolhatom előled.

3. Júkótól Annának

Kedves Anna Frank! 1978. VIII. 6. (vasárnap) derült, néhol felhős idő

Ma van az atombomba ledobásának évfordulója. Édesanyám kérte, hogy mondjak imát, úgyhogy imádkoztam.

Megkérdeztem őt, hogy megmoshatom -e Fúkot, mert a kiscicák születése óta már 10 nap telt el, és az volt a válasz, hogy igen, úgyhogy samponnal jól megmosdattam. Hajápolóval is bekentem. Aztán hajszárítóval alaposan megszáritottam. Fúko a porszívó hangjára menekül, de ha a hajszárítót használom, az egy cseppet sem zavarja. Maga nyújtja a mellső meg a hátsó lábát, összegömbölyödik, hogy minél ügyesebben szárítkozzon. Mégiscsak igazi hölgy, nem? Mikor megszáradt, lazán egy bordó bársonyszalagot kötöttem a nyakába. A kék szeme világított, és Fúko megint olyan szép tiszta, hófehér cica lett, mint egy királynő. Igen ám, de a mosástól, szárítástól úgy kimelegettem, hogycsak úgy fújtattam. Mint Fúko szokott. Ha már belekezdtem, Dzsunát is megmosdattam, ugatott örömeiben. Dzsuna is, Fúko is jó illatos lett.

Csak Kú kandúr mogorva. Kiscicái születtek, mégsem látszik valami boldognak. Nem akarok árulkodni, de Kú, amikor Fúko szült, mélyen aludt! Azt mondják, nem minden macska ilyen. Édesanyám egyik ismerősének a macskájának a férje (hú, de bonyolult!), mikor a feleség-macska szül, úgy segít neki, hogy a hasát nyomja meg nyalogatja. Mikor furcsállottam, édesanyám azt mondta, cicaférj is sokféle van, meg emberférj is.

Azért sajnálom Kút. Mindenki a kiscicákért van oda. – Majd én szeretgetlek! – mondtam, mire Kú azt felelte: miau!

Kedves Anna! VIII. 7. (hétfő) derült idő

Ma boldog napom van.

Megyek a Bolsoj Balett előadására, a *Don Quijoté*-hoz. Olyan régóta szerettem volna látni! Ezért nem bírok most magammal örömeimben. De milyen drága a jegy egy külföldi balettelőadásra! Ezért mondtam édesanyámnak én, hogy nem fontos idén nyáron sehova se mennünk! Persze szomorú, hogy elmaradt a kanadai út, viszont játszhatom Fúko kiscicáival, láthatom a *Don Quijotét*, és kaptam egy spanyol legyezőt, amit táncoláshoz használnak.

Jaj, drága Anna, hogy szeretném neked megmutatni, mennyire csodálatos ez a spanyol legyező!

Régebben láttam már a televízióban a *Don Quijote*című balettből a női főszereplő táncszámát, és nagyon-nagyon tetszett! Nap mint nap eltáncolom, sőt még a saját elképzeléseimet is hozzá variálom. Hát ezért olyan fontos nekem, hogy mindenképpen lássam. És íme elérkezett a nagy nap! Csak egy valami bánt. A ruhám. Fehér alapon apró fekete cseppmintás ruha, három sor fodorral, a fodrok fekete csipkével szegettek. Az ujjja rövid, a szélén szintén fekete csipkével szegett, és egy élénkpiros, széles öv tartozik hozzá. Francia gyártmány, roppant elegáns ruha. Édesanyám barátnőjétől, Takako nénitől örököltük. Nem arról van szó, hogy nem szeretem az örökölt holmit. Születésem óta mindig örökölt ruhákban jártam, hozzászoktam. Ráadásul ez a ruha nagyon finom, és mivel összesen háromszor volt rajtam, szinte még új.

A szoknyával van itt a baj. Három sor fodor van rajta, ezért szellősnek látszik, de valójában meglehetősen szűk. Nem lehet benne ugrálni. És én utálok az olyan ruhát, amiben nem ugrálhatok kedvemre.

– Nem mehetnék farmerben vagy a hétköznapi szoknyámban? – kérdeztem édesanyámtól, mire összehúzott szemmel így szólt:

– A Bolsoj Balettre mész, nem? Akkor öltözz fel szépen! – Aztán hozzátette: – Látod, ezért mondtam múltkor, hogy veszek neked még egy nyári ruhát!

A múltkor, az akkor volt, amikor a bátyámnak vásároltunk, Hokkaidóba indulása előtt. A bátyám a hegyekbe indult, meg úgy láttam, a pénz is fogytán, hát ezért mondtam, hogy nekem nem kell ruha. A bátyám meg rákontrázott, hogy: „Persze, ugye hogy neked nem kell?” Inkább neki vettünk hálózszakot, konzerveket. Jó, hogy a bátyámnak is volt egy kis pénze, de nekem úgy tűnt, édesanyám is jócskán belead. Ezért mondtam le a ruháról, de ezt senki se méltányolja! Ajjaj, ha akkor ilyen nagylelkű voltam, most mehetek ebben a túl elegáns ruhában! Hüpp-hüpp. Jaj, mennem kell! Szia!

Kedves Anna! Megjöttem. A Bolsoj csodálatos volt. De amit a legjobban vártam, hát azt egészen más koreográfiával táncolták. Nekem az tetszett, amit régen a tévében láttam, és ezért is akartam megnézni, de szörnyen csalódtam. Mindenesetre megértettem, hogy ugyanaz a balettkar sem táncolja mindig ugyanazt és ugyanúgy. De azért persze szép volt az előadás. Édesanyám olyan fura. Azt hitte, hogy annál a résznel, ahol *Don Quijote* a szélmalomnak nekirohan, a szélmalom majd felhúzza magával.

– Azt mondják, a moszkvai előadáson fennakad a szélmalmon, az felrántja és puff, odacsapja. De kár, hogy kimaradt! – mondta csalódottan.

Rémes, ha valaki lényegtelen dolgok miatt morog. Persze, azért tényleg izgalmas lett volna, ha Don Quijotét felrántja a szélmalom.

Hazafelé menet megtárgyaltuk, hogy a Roland Petit-féle francia balettkar jobban tetszett. A *Coppelia*, amit a múltkor láttunk, üdítően friss volt. A Roland Petit-re két jegyet kaptunk, úgyhogy a bátyámmal láttam, édesanyám meg később a tévében nézte meg. Magyaráztam neki, hogy itt meg itt, ilyen és ilyen színűek a jelmezek, mire ő hümmögött: „Aha, szóval ilyenek!”

Tudod, miért kellett elmagyarázni neki? Mert fekete-fehér a televíziónk. Vajon hány olyancsalád lehet egész Japánban, ahol nincs színes televízió? A mi készülékünket előbb-utóbb úgyis múzeumba viszik. Kedves Anna! VIII. 10. (csütörtök) felhős idő Újra Fúko-hírek következnek. Ma, amikor hazaérteni Dzsunával a sétából, Fúko, aki addig a bátyámmal játszott, hirtelen felborzolta szőrét, a farka olyan lett, mint egy hajkefe, és hatalmas ugrással Dzsunára vetette magát. Hrr, krrr, uuuú!...

Egy szempillantás alatt rettenetes küzdelem alakult ki.

– Jaj, segítség! – visítottam, a bátyám felugrott és elkapta Fúkót. A mellső lábán harapott sebtelenkedett, és a füle is vérzett.

– Fúko már múltkor is ráugrott Dzsunára – mondta bátyám, és a ziháló Fúkót bevitte a szobába, amíg én Dzsunát tereltem a kutyaólbá. – Öregem – mondta –, ez az anyai szeretettől van! Félelmetes tigris lett Fúko!

És Fúkónak még mindig égnek állt a szőre.

Hú, de meg-i-jed-tem!

Tulajdonképpen a történetek előzménye az, hogy úgy látszik, Fúkónak már nem tetszik a régi helye a szekrényben a papírdobozában, és a kismacskákkal a szájában folyvást költözködik.

Múltkor Fehérrel a szájában a tetőről ugrott le. Úgy látszik, azt hitte, senki sem lesz ott, de sajna édesanyám éppen akkor lépett ki a hátsó ajtón. Fúko meg pont elé ugrott le, szájában a kiscicával.

Édesanyám dühös lett.

– Mit csinálsz, Fúko?

Édesanyám porszívónál is félelmetesebb hangja megugrasztotta Fúkót, aki szomorúan visszaspolygott helyére, a szekrénybe.

De Fúko nem adta fel. „Ha így állunk, akkor majd...” felkiáltással a kiscicákat egyenként a nappali szobába költöztette. Ez így rendben is lenne, de a nappaliból Dzsuna ólját egyáltalán nem lehet látni. Ezért ugrott rá Fúko Dzsunára, amikor váratlanul megpillantotta.

– Igazán bátor ez a Fúko! – mondta őszinte elismeréssel a bátyám. Meghallotta édesanyám is, és így szólt nagy büszkén:

– A nő lehet gyenge, de az anya erős!

Vajon édesanyám rávetné-e magát valakire az érdekünkben, mint Fúko? Fúko meg is halhatott volna! Megborzongtam afélelemtől, amint erre gondoltam. Csak a kiscicák aludtak nyugodtan, egymáshoz simulva, mint hófehér szőrpamacsok.

Kedves Anna! VIII. 11. (péntek) időnként felhős idő

Ma elmesélte a bátyám, hogyan találkozott medvével Hokkaidóban.

– Ez akkor történt, amikor Ójubari közelében a hegyek között táborot ütöttem.

Mondták, hogy vigyázzak, mert a környéken gyakran jár medve, de én nem hittem.

Bebújtam a hálósákba, és elaludtam. Éjszaka már jó mélyen aludtam, egyszer csak valaki meglökö.

Na, ne lökdössél már – motyogtam félálomban, de újra csak bököd. Közben fel is ébredtem, és elfogott a rémület: a sátrat kívülről taszigálta valaki. A lélegzését is hallani. Medve! – gondoltam, és tudod, egyből remegni kezdtem. Az a mocsok medve meg ledőlt a sátor mellé, testét bátyókád testéhez szorította – épp csak egy szál sátorlap választott el tőle –, és elaludt. Bátyókád persze nem alhatott. A félelemtől csak úgy vert a szívem. A szorosan hozzám simuló medvének a szíve dobbanását is hallottam. Hát az valami félelmetes volt!... Reggel aztán úgy tűnt, a mackó feltápászkodik, és lassan,

cammogva elindul, úgyhogy óvatosan kilestem a sátorból. Hát

valóban egy koromfekete medve imbolygott a reggeli ködben a hegy belseje felé. Miközben hallgattam, nekem is vadul kalapált a szívem. De most már kétlem egy

kicsit, hogy igaz volt. Hiszen a bátyám nagy mestere az ilyen kitalált történeteknek. Erről jut eszembe, mondott a bátyám más történetet is. Azt állítja, hogy Hokkaidóban

egy ember tizennégy éven keresztül élt egy üregben, a hegyek között. Nem japán volt,

hanem kínai. A háború alatt japán katonák a földeken dolgozó kínai parasztokat

szuronnal kényszerítették Japánba, ahol bányákban dolgoztatták őket. Onnan menekült

el ez az ember, és élt tizennégy éven keresztül a vadonban.

– Ez nem lehet igaz! Hogy lehetne Hokkaidóban kályha nélkül, hősugárzó nélkül élni?

Megfagyna, nem?– mondtam. De a bátyám komoly arccal erősködött:

– Tényleg így történt. Igazán. Azt mondják, egy vadász talált rá a hegyek között Tobecu közelében.

Megkérdeztem tőle, mégis mikor történt ez, mire közli, hogy 1958-ban találták meg.

Mi a csuda, én meg azt hittem, most nyáron!

Kedves Anna! Te elhiszed ezt a két históriát?

Kedves Anna! VIII. 12. (szombat) derült idő

Utálom, utálom, utálom! A bátyámat utálom a legjobban!

Mindig olyat mesél, amitől én félelmemben egy hétig nem tudok aludni. Ha ilyen történeteket hallok, annyira félek, hogy nem tudok aludni. És mire végre elfelejteném, a bátyám újrakezdi. Le sem tudom írni. Ha leírom, még jobban kétségbeesem. Azt hiszem, a bátyám szerencsés: nem ismerte még a háborút, és megérte már az egyetemista kort. Én meg csak 13 éves vagyok, és nem szeretek folyton félelmetes dolgokat hallani. Ilyenkor tényleg felüdülés, hogy itt van Fúko és Kú meg a kiscicák. Most mind idehoztam őket, és lefektettem az ágyamba. Melegek, puhák, halkán ver a szívük, dorombolnak és szuszognak. Nagyon szeretem a cicákat! Bolond bátyám, utálom!

Kedves Anna Frank! VIII. 15. (kedd) derült idő

Ma átmentem az Orgonába kenyérért, és a vörös téglás téren fagyiztam éppen, mikor a szemem láttára elesett egy öreg néni. Odaugrottam és felsegítettem. Észre sem vettem, hogy a fagyit meg elejtettem. Szaladt a biztonsági őr, megnézte, nem történt-e a néninek baja, és utána vett nekem egy új fagyit. A bácsival (az őrrel) nagyon összebarátkoztam. Azt mondta, van mókusuk meg kacsájuk, és legközelebb majd mesél róluk. Úgy hívják a bácsit, hogy Kobajasi. Mikor aztán hazaértem a kenyérrel, édesanyám összehúzott szemmel, dühösen így fogadott:

– Júko fiam, micsoda dolog ez, így összevizezni a lepedődet!

– Ne mondj ilyeneket, csak nem képzeled, hogy bepisiltem! – mondtam, mire jól kikaptam:

– A kiscicák voltak. Soha többet nem szabad az ágyadba vinni őket!

A paplanom csuromvizes volt. De ta lán mert még egészen kicsik a cicák, egyáltalán nem volt szaga. Édesanyám mondta, hogy a kiscicák pisijét és kakiját születésük óta Fúko nyalja fel. Fúko, te ezt bírod? Nem utálod? Szóval egy cicamamának még pisit és kakit is kell nyalnia! Elképesztő! Lassan egy hónaposak a kiscicák, úgyhogy állítólag már önállóan végzik a dolgukat.

– Na, szobatisztaságra kell őket szoktatnunk!

Édesanyám hozott egy bádogdobozt, amiben előzőleg rizskeksz volt, kibélelte újságpapírral, és erre vécépapírt terített. Utána a három kiscicát egymás után a dobozba tette. Először megfogta a mellső lábukat, és úgy tett velük, mintha kaparná a papírt, aztán így csinált, hogy „ps-psssss”, és leültette őket.

– Ide figyeljtek! Ide kell ezentúl pisilni! Pssss-sss!

Mi a bátyámmal hahotáztunk.

– Azt hiszed, hogy ezt megértik?

Szóval kigúnyoltuk. És erre mi történt? Fehér belecsurrantott a dobozba!

– Na, ez elég is.

– Miért?

– Mert ha itt a szaga, akkor már tudják, hogy itt kell elvégezniük.

– TÉNYLEG?

Édesanyám igazat mondott. A három kiscica azóta szabályosan a bádogdobozhoz

megy és belepisil. Lehet, hogy édesanyám beszél macskául? Nem, nem, inkább a mi kiscicáink értenek japánul. Hát nem derék dolog?

Ja igen. Van egy jó hírem. A bácsi az Orgonából, a biztonsági őr, azt mondta, magához vesz két kiscicát.

Kedves Anna!

Ma borzasztó vihar volt. Dzsuna félelmében ugatott és ugrált.

– Bátorság, Dzsuna, bátorság! – biztattam.

Dzsunával kapcsolatban egy érdekes felfedezést tettem. Előfordul, hogy Dzsuna

bánatosan, szinte panaszosán vonyít. Furcsállottam, úgyhogy elkezdtem figyelni. A hulladékpapír-gyűjtő a környéket járva hangosbeszélőn értesíti a lakókat:

– Itt a hulladékpapír-gyűjtő, elnézést kérek a zavarásért! Volna-e fölöslegessé vált

újságpapír, folyóirat? Azonnal vécépapírra cserélem!

VIII. 16.

(szerda)

felhős, zivataros idő áramszünet

Tovább figyeltem Dzsunát, és a mai napon már negyedszer hallottam vonyítani, ahogy

jött ez a kocsi. Ez a Dzsuna akkor vonyít, ha a hulladékgyűjtő megjelenik! Éppen ezért nagyon dühös lettem édesanyámra.

– Dzsuna azért vonyít, ha jön a hulladékpapír-gyűjtő – mondtam –, mert te

összeszedesz vele mindenféle üres dobozt!

Édesanyám felkacagott.

– Valamelyik nap a játszótéren figyelmesebben elolvastam a táblát, és az állt rajta,

hogy kutyát sétáltatni tilos. A füves területet is rendbe hozták már, úgyhogy abbahagytuk az elhajigált szemét gyűjtését.

Elmeséltem Cunnak és Fúnak a történeteket. Cun azt mondta, hogy Dzsuna talán hulladékpapír-gyűjtő volt előző életében. Az is lehet, hogy a hulladékpapír-gyűjtő kedvese volt. De Fúnak ez nem tetszett. Fú rendszerint azért jön hozzánk, mert szeret Dzsunával sétálni. Cun meg mosogatni szeret. Ha kész az uzsonna, Cun azonnal mossa is el a tányérokat, poharakat.

– Mi voltál előző életedben, Dzsuna? – kérdeztem tőle, de csak a farkát csóválta. Na, most már neki

kell állni az angol-és a matekleckének. Még rengeteg van. Belehalok!

Ja, persze! Édesanyámat úgy látszik nagyon megdöbbenette ez a papírgyűjtő történet, mert Dzsunát ülő helyzetbe parancsolta, és elmagyarázta neki, ezentúl ha Mozartot hall, ugasson úgy, hogy au-auaú! Aztán játszott neki a *Figaro házasságából*. De Dzsuna csak nézett rémülten, nem mondott sem au-t, se vau-t. Szerintem a *Figarónál* a *Hattyúk tava* sokkal jobban illene Dzsunához. Mert annak a dallamát, ha így kiénekeljük, hogy „itt-ahullahadék-pahapiirgyühüítő-ehelnézést kéhérék-a-zahavaráháséhért-tralala”, az éppen ráillik.

Édesanyám bosszankodott, hogy aki balettet tanul, az miért keveri a *Hattyúk tavát* a hulladékpapírgyűjtéssel. Különben, akik nem is tanultak balettozni, azt mondják, a *Hattyúk tava* a legszebb, és különösen Odette szerepe csodálatos. És szerinted? Tényleg így van? Égy kicsit szentelen leszek, de én egyszer majd a Fekete hattyút szeretném eltáncolni. Jaj, de szeretném egyszer eltáncolni!

Kedves Anna! VIII. 21. (hétfő) derült idő

Úgy örülök! Úgy örülök!

Ma újra megkezdődött a balettstúdió. Kb. 20 nap vakációnk volt. Négy főből álló csoportunk, a legjobb barátnők, egymást öleltük, kiabáltunk, ugráltunk, úgyhogy a tanár ránk is szólt. De se baj, később ő is nevetett. Ráadásul, ha hosszabb szünet után újra balettóra van, általában történik valami jó. Különös, de így van. Például, mikor sorban táncolunk, pont a tükör elé kerülök vagy ilyesmi. Ma is történt egy jó dolog. Jól ment a piruett. Általában nem valami ügyesen forgok, de ma megdicsért a tanár: „Jó, jó lesz!” Ja, és Teiko megkérdezte: „Hogy van az én kiscicám?” Remekül!!!

Kedves Anna Frank! VIII. 27. (vasárnap) derült idő

Édesanyám rémes. Mikor megjöttem az uszodából, minden átmenet nélkül előrántotta azt a bizonyos vízcseppmintás elegáns ruhámat, és így szólt:

– Ha megebédeltél, öltözz át! Megnézünk egy új balettet.

Édesanyámnak az a rossz szokása, hogy mindent az utolsó pillanatban mond meg.

Elfelejtettem leírni a naplóba, voltunk a múltkor a Császári Színházban, a *Hamletet* láttuk. A kanadai út elmaradt, így hát édesanyám úgy döntött: „Legyen az idei nyarunk a művészeteké!” Olyanról már sokszor hallottam, hogy őszi művészeti hetek, de hogy a nyarat sokan művészettel töltenék, azt nem hiszem. Tényleg, hisz mi júliusban kabukiban* is voltunk. Szóval ha az eredményt nézzük, lehet, hogy mégiscsak művészeti nyarunk van?

Kedves Anna! Te láttad a *Hamletet*? Azt mondják, világhírű, örök érvényű színdarab, igaz? De az a *Hamlet*, amit én legutóbb láttam, az... na, szóval hallgass ide! A díszlet olyan volt, hogy el se hinnéd. Csupa lépcső! A lépcsősorok felvonásonként hol hármas tagozódásúak, hol kettes sorra alakulnak, kereszteződnek, majd egy lépcsősorra egyesülnek, szóval az egész színpad mozog, változik. De folyton-folyvást lépcső! A jelmez is szokatlan volt. Bő, zsákszerű ruhák, az aljuk olyan hosszú, hogy végig azon izgultam, mi lesz, ha beakad a lépcsőbe, és a színész lezuhan.

– Remek dolog a klasszikus *Hamletet* ilyen új stílusú előadásban látni, nem? De vajon Ophelia figurája jó-e így? – veszkődött édesanyám magában.

Édesanyám, mikor én még kicsi voltam, Londonban a Királyi Színházban látta a *Kaméliás hölgyet*. Akkor a díszlet egységesen fekete-fehér volt, mint a mi televíziónk. Azt mondják, nagyon elegáns volt. Csak egy sál vagy egy-két igazán apró dolog lehetett halványlila, esetleg halványkék, és ez nagyon

hatásos. A kamélia virága, az meg persze... vörös lehetett, nem? Csak a díszlet alapján is milyen más lehet ugyanaz a darab!

Kedves Anna! Te a *Hamletet* meg a *Kaméliás hölgyet* biztosan jól ismered. De a hagyományos japán színházat, a kabukit nem ismered, ugye? Én szeretem, mert nagyon érdekes. Júliusban az *Ivafune Honejosz* című darabot láttam. A sötét színpadon egy csontváz hevert darabokban. Sípszó hangzott, majd dobütések, és kék színű lidércfény gyulladt. Erre a darabok összeálltak, hirtelen felemelkedett a csontváz, és egy gyönyörű nő lett belőle. A nő napernyőt tartott a kezében, és legyezővel hűsítette arcát, miközben a színpadról a levegőbe emelkedett, és a „hanamicsi”^{**} fölött ellebegett. Fantasztikus, nem? Ugye hihetetlen?

Ennél a darabnál egy csöppet sem féltam. Édesanyám meg is jegyezte:

– Hogy megváltoztál, Júko! Pedig a földrengéstől meg a háborútól hogy tudsz félni!

De mikor olyan más egy színdarab meg a valóság, nem?

Hoppá, mit is akartam még írni? Ja igen, hogy az nagyon jó, ha új balettet nézünk meg, de ez azt jelenti, megint azt az elegáns ruhát kell felvennem. Ezen aztán veszekedtünk egy sort, végül úgy döntöttem, az agyonmosott, fáradtrózsaszín pamutruhámot veszem föl (most különben is ez a divatos). Hosszú ujjú, de nem baj, a színház úgyis légkondicionált. Ebben akár ugrálhatok is, olyan bő a szoknyarésze. * Klasszikus japán színház; színházi műfaj (történelmi darabok, táncdrámák) ** Keskeny út, mely mint egy híd összeköti a színpad előterét a színpad mögötti résszel. Hát akkor elmentem!

Majd írok!

Kedves Anna!

A műsort nem Tokió valamelyik központi színházában láttuk, hanem Nagy-Tokió egyik külvárosának előadótermében.

A cselekmény egy hegyi ördög és egy falusi leány szerelmének története. Juki, a vadász leánya, vak. Egy napon az ördög elrabolta őt, és ezentúl a hegyek között kellett élnie. Az ördög kimondhatatlanul szerette Jukit. Mivel azonban az ördög félnék volt (ördögök közt is van ilyen is, olyan is, igaz?), nem szólt semmit, csak fújta a furulyáját, Juki meg hallgatta. Talán megértette ezt a szerelmet, ki tudja, észrevétlenül ő is beleszeretett az ördögbe.

– Legalább ne lennék vak, hogy láthatnálak – sóhajtozott a lány. – Ha ördög vagy is, legalább egy szempillantásra szeretnék látni. – Az ördög szerette volna meggyógyítani a lány szemét, és elment gyógyfüvekért, de közben a vadász lelőtte, és meghalt. Az a vadász Juki apja volt. Juki bánatában egy szakadékba vetette magát, és meghalt.

Én mostanáig csak külföldi balettet láttam, a *Hattyúk tavát*, a *Don Quijotét* vagy a *Giselle-t*, úgyhogy a japán balett az ördöggel meg a vadással teljesen új volt nekem, és nagyon meglepett. Ha belegondolok, baj, hogy nincs több japán balett, hiszen japánok vagyunk, nem?

Odafelé menet a taxiban egy kicsit rosszul lettem, és ezért a műsor elejét nehezen bírtam. Ráadásul egy csomó ember odaszólt, hogy „jaj, de megnőttél!”, megbámultak, úgyhogy végül elegem lett mindemből.

Engem kicsi koromtól kezdve nagyon sokan szeretgettek, neveltek. Egyrészt azért, mert édesapám korán meghalt, másrészt azért, mert édesanyám dolgozott, ráadásul a munkája, a riportírás olyan, hogy

sokat kellett utaznia, sokat volt távol. Ha az ujjamon akarnám megszámlolni, hány ember volt anyám helyett anyám, talán nem is lenne elég az összes ujjam.

– Ezért néznek így rád, ezért mondják, hogy „de megnőttél”, meg „de helyes vagy” – magyarázta édesanyám. Ezt persze én is így gondolom, de valahogy mostanában megutáltam a felnőtteket. Rosszat mondanak arról, aki éppen nincs ott, nem ugyanazt mondják, mint amit cselekszenek, nem válaszolnak rendesen, mikor a gyerekek lelkesen beszélnek hozzájuk, s épp akkor küldenek ki valahonnan, amikor semmi kedvünk elmenni, meg minden! Meg aztán folyton szomorú dolgokról beszélnek. Nem mintha nagyon odafigyelnék, de néha meghallok foszlányokat. Tudod: földrengés, háború meg a betegségek. Na és a tévé meg az újság a gyilkosságokkal meg az öngyilkosságokkal, ezek is félelmetesek.

Ezért inkább megfuttatom Dzsunát, meg felkapom a kiscicákat, és velük játszom, ja, meg képregényt nézegetek, mert így egy kicsit távolabb kerülnek a félelmetes dolgok. Jaj, de elálmosodtam! Lefekszem aludni.

Ja, igen: a mai balettdarabnak ott volt a szerzője az előadáson. Szanetó Akirának hívják. Ezek szerint egy baletthoz is kell szerző. Ezen csodálkoztam.

4. Fukikótól Annának

1978. VIII. 29. (kedd) Ma végre maradt egy kis szabadidőm, és leforgattam a hónap elején Aomoriban felvett szalagot, amin egy öreg néni mesélt. A szalagról népmese szólt, amit a Dzsúszan-tó – a tengerparttól a legtávolabb eső tó – melletti faluban hallottam. Mikor vége szakadt a mesének, hirtelen elmondhatatlan rémület és nyugtalanság fogott el. Kinyújtottam a kezem, és megállítottam a szalagot. Vajon miért tört rám ez a rémület? Visszavisszajátszottam a szalagot, és meghallgattam újra a nehezen érthető cugarui tájszólást. Az öreg néni megszólalt:

– „A mese címe: Az ördög szeme.

Élt egyszer régen egy leány. Egy őszi napon felment a hegyre gombászni. Észre sem vette, s eltévedt. Már egészen beesteledett. Félni kezdett, de csak ment, meg nem állt. Hát túlfelől az erdőben valami világot lát. Elindult a világosság felé. Egy udvarház volt, nagy fekete kapuval.

– *Eltévedtem az úton, kaphatnék-e szállást éjszakára?* – kérte, s zörgött a kapun. Kijött erre egy legény, s jó szívvel behívta.

Olyan pompás épület volt, amelyet a leány még sose látott.

A leány ott maradt, s ettől fogva a legénnyel élt. A legény reggel korán kelt, a tolóajtókat széthúzta, s a ház távoli végébe ment. Este csodamód fáradtan és sápadtan tántorgott vissza.

Hiába kérte a leány:

– *S mitcsináltál?* – nem mondta meg.

– *Ne kérdezősködj arról, hova megyek, s mit csinállok!*

A leány szörnyen nyugtalan volt. Aztán egy napon lopva a legény után eredt. Nyitotta azajtókat, húzta be maga után, nyitotta, csukta, számlálhatatlan sokszor. Csak ment befele, egyre mélyebben a házba, s mikor már úgy sejtette, a legbelső szobánál jár, egyszer csak hangokat hall odabentről.

Bekukucskált, hát rengeteg ördög volt benne. Egy vak ördög – tán ez volt a vezér – parancsára a legényt ütötték, rúgták, sütögették, végül izzó, vörös nyársat döftek belé, s még lábánál fogva fel is lógatták – valóságos pokol volt. S közben egyre azt üvöltöttek:

– *Add vissza a szemét! Add vissza a szemét!* – De a legény egyre csak azt hajtogatta, nem tud ő

arról semmit sem.

A leány remegve, a réműlettől szinte rogyadozva hátrált vissza a szobájukig. Kicsiny idő múlva beesteledett, s a legény kimerültén visszatért. Átadott a leánynak egy kulccsomót, s így szólt:

– Magányos vagy te így egyedül. Íme 13 kulcs. Nyisd ki ezzel a kamrák ajtaját, s menj be! Akkor nem leszel egyedül. Csak a 13. kamrát, azt ne nyisd ki semmiképpen! Én sem tettem soha, még apámuram tiltotta ezt meg nekem.

A következő naptól a leány egyenként kinyitotta az ajtókat.

Az első napon az első kamrát nyitotta ki. Hát odabent éppen újév volt. Faiütőkkel tollaslabdáztak, pörgettyűket pörgettek, s roppant vidámság volt. Amint belépett a leány a kamrába, hittak, egyen rizses tisztás édességet, kínálták izes reteksalátával, hozzá lapi, répa és sült lazac volt. Jóltartották!

A következő napon a második kamrát nyitotta ki. Javában virágzott a szilva, mint februárban rendszeren, s a gyermekek sárkányt eregettek. Beállott közjük sárkányt eregetni, kapott édes rizsbort, s felmelegedve tért vissza szobájába.

A harmadik kamrában a leányok ünnepe folyt. A negyedik kamrában éppen a szántóföldre mentek mind dolgozni. A leány is segédkezett, s ahogy hirtelen felpillantott, a legényt látta maga előtt. Meglepetésében felkiáltott, de nem a legény volt az. A szántóföldön étellel kínálták, s aztán leszegett fővel hazament.

Az ötödik kamrában éppen a pontyászlót tűzték ki a májusi fiúk ünnepe alkalmából. A hatodikban rizst ültettek, a hetedikben tanabata ünnepét ülték, a nyolcadikban augusztusi telihold volt. A kilencedikben gombászni mentek, a tizedikben aratták a rizst, a tizenegyedikben kiakasztották a retekfüzéreket aszalódni, és zöldséget mostak, a tizenkettedikben pedig már esett a hó, s a gyermekek hóembert építettek meg szánkáztak. Nap nap után megnézett egy-egy kamrát a leány, míg elérkezett a tizenharmadikhoz. Ez volt az, amire azt mondták: «Ezt az egyet ki ne nyisd!»*

– Azt mondta, ki ne nyisd! Azt mondta, ki ne nyisd!– ismételte a leány magában, mint egy varázsigét, de a keze öntudatlanul is a zárba illesztette a kulcsot. Hirtelen elszánta magát, kinyitotta az ajtót, benézett, de semmi sem volt odabenn. A nagy setéségben csak egy dobogó volt, rajta egy fekete ládikó. «Hát ez meg ugyan mi lehet?»

– gondolta, leemelte a ládikó tetejét, s talált benne két síkos, kerek üveggolyószerű valamit. Gondolkodott, hogy mi lehet az, kezébe vette, s kiment, hogy a napvilágnál jobban szemügyre vegye. Csakhogy elbotlott, elesett, s az egyik golyót az ott csörgedező patakba ejtette.

– Jaj, mit tettem? – Sebesen visszatért a házba. A legény már otthon volt, sápadtan, mint rendszeren. Azon az éjjelen nagy csattogás, zaj támadt. A legbelső szoba felől ajtónyitás-csukás zaja ismétlődött, s egyre közelebről! A leány reszketett. Hirtelen rántással nyílt az ajtó, s az ördögvezér nyomul befelé. A többi ördög is felsorakozik, így szól az egyik:

– Megtaláltuk az egyik szemgolyót! – S valóban, az ördögvezér sötét barlanghoz hasonló szemgödrében egy szem villogott.

– Szüléitek idejében elvették szemem világát, mert azt mondták, rosszat cselekedtem. Ma végre meglett az egyik. Add vissza a másikat! Ha visszaadod, ezután nem fogunk ütni- verni! Meg sem égetünk! Sőt még kincseket is kaptok! No, add vissza hát a másik szememet!

De a legény nem szólt semmit. Az ördögök csudára megharagudtak, ordítózni kezdtek, s felkapták a vasrúdjukat. A leány ezt már nem bírta tovább.

– Ez a golyó, ami nálam van, ez lenne az? – kérdezte, s előrántotta kebléből a golyót, ami oly hasonlatos volt az üveggolyóhoz.

– Ez az!

Az ördögök örömben összecsapták tenyerüket, majd tisztelettel átnyújtották vezérüknek a szemgolyót. A vezér a golyót visszaillesztette tátongó, sötét üregű szemgödrébe, s a szem fényleni kezdett.

Az ördögvezér alakja nőtTon-nőtt, a házon is túlnőtt.

– Adjatok nekik kincseket!– mennydörögte, hangjával szelet kavart, s alakja a semmibe tűnt. A legény s a leány a kincsekkel boldogan élt, míg meg nem halt. Vége.”

** Csillagok találkozásának ünnepe júliusban*

A cugarui néni még több népmesét meg azon a vidéken elterjedt történetet is mondott, de engem már az első megfogott, sőt mélységesen felkavart. És azóta sem hagy nyugodni Az ördög szeme. Van benne valami, amit nem értettem. Sőt amiről ma sem állíthatom, hogy egészen pontosan értem. Egy ehhez hasonló történetet láttam régen, amikor Naoki még kicsi volt, bábopera formájában. Fülemülelány volt a címe. Nemcsak bábok szerepeltek benne, operaénekesek is felléptek; volt hagyományos keleti oroszántánc és zenekari kíséret is. Érdekes, szép operaelőadás volt. A cselekménye hasonlít az előbbi népmeséhez.

Egy fiatal rőfös vándorolt a hegyek között.

– Teát, hajtűt, rúzs, púdert vegyenek! – árulta harsányan hirdetve portékáját, míg csak el nem tévedt. Végül egy villához ért, ahol egy gyönyörű lány lakott. Ott maradt vele ő is, és együtt éltek. Egy szép napon a lány elment hazulról, a fiatalember egyedül maradt. A lány meghagyta, a tizenharmadik kamrát ne nyissa ki, de ő mégis benézett. Odabent mindenfelé virágzó szilvafákat látott, meg egy tojását költő fülemülét. A fülemüle elszállt, és egyszer csak ott állt a lány. Az ifjú nem vette észre őt.

– Pedig már nemsokára gyerekünk lett volna! – kesergett a lány, és eltűnt. Mire a fiatalember észbe kapott, már egy szál maga volt a hegyek között.

A két történet nagyon hasonló. És mégsem.

A fülemülemesében értem a tiltott kamrát, van róla valami elképzelésem. De abban, amelyik az ördög szeméről szól, van valami mélyebb, valami baljós sejtelem.

Ez a szem engem néz.

Mintha a Föld méhéből sötéten morajló hangot hallanék.

A leány, aki a szemgolyót átadja... akár én magam is lehetnék!

Anna, nem tudom pontosan, de valami azt súgja, az ördög szeme kapcsolatban van veled.

Anna!

Észrevétlenül szétesett az életem.

Reggel felkelek. Bekapcsolom a mosógépet. Dzsunát futtatom. Elkészítem a reggelit.

Kitakarítok. Aztán a munka, az írás. Egyszer egy falusi leányról, máskor családi öngyilkosságról, újságkihordó kutyáról, a gyógyszerek okozta ártalmakról vagy éppen esküvői szokásokról. Előfordul, hogy egyazon napon délelőtt az étkezési szokásokról, délután a kettős öngyilkosságról kell írnom. Egy másik nap a japán virágrendezés a téma, és még aznap este interjút készítek egy avantgárdé darabot játszó színésszel. Megint máskor Mozart-zenét hallgatva cikket írok az anyukák röplabdacsapatáról, és közben kigondolom a vacsora fogásait, vagy kicserélem a

szalagot a cicákon. Minden elaprózódik, semminek nincs folytatása, csak telnek a napok, az órák, elúsznak a másodpercek, csak a televízió zúg időről időre.

Szeretném, ha ez a napló, amit hozzád írok, ívet alkotna a percekből, egybetartaná a széteső időt. Másképp talán kiszáradt, kiégett teremtés válna belőlem, még ha látszólag megőrizném is emberi külsőmet, látszólag elégedett ember benyomását kelteném. S ha akkor azt kérné az ördög: add vissza a szememet! – valószínűleg habozás nélkül átadnám neki. S még úgy magyaráznám, humánus okból tettem, hogy segítek a legényen.

Anna! Már kis hiján elbóbiskoltam az előbb, most ismét éber vagyok. Azt mondják, a japánok feledékenyek. Az ördög szemét visszaadó leányban én a japánok engedékenységet látom, más szóval önmagamot. Én képtelen vagyok hosszú időn át gyűlölni. RögTon felejték, rögTon nyújtom a kezem, rögTon egyezséget kötök. Akárhogy vesszük, nincs rendjén így ez a mese. A végét újra kell írni.

„A vezér visszaillesztette a szemét a sötéten tatóngó szemüregbe, és a szeme fényleni kezdett. Az ördög ereje nőTon nőtt.

– Miénk a világ! – mennydörögte és zengett a röhögése, miközben a környék hirtelen besötétedett. A leány remegve tapogatózott a sötétségben, de a ház is, a legény is eltűnt. A gyér fényben koponyák sokasága sejlett...”

Nem ilyen befejezést kíván ez a népmese? Ámbár, nem. Mint mese jó így, de a valóságban szörnyűséges, hogy szegény lány a koponyák sokasága között marad...

Jaj, teljesen összezavarodtam.

5. Júkótól Annának

Kedves Anna Frank! 1978. VIII. 31. (csütörtök) felhős idő

Ma van a vakáció utolsó napja, és ezért édesanyám elvitt minket a bátyámmal vendéglőbe.

Előtte kaptam egy nyakba lógatós tárcát meg egy egybeszabott, kantáros farmert, amire már régóta fáj a fogam. De édesanyám zsugori, és csak nem akarta megvenni nekem. Ilyen tárcát én már vettem magamnak a zsebpénzemből még akkor, mikor senkinek sem volt, és hordtam. Elefántos volt, amilyen a többieknek nem volt.

Kedves Anna! Ugye most gondolkozol, hogy mi is lehet az a nyakba lógatós tárca? Úgy képzeld el, mint egy zsebet, amire pántot erősítettek, és a vállon át keresztben lelógatva is lehet hordani. És ez a zseb lehet elefánt formájú, cica formájú, víziló formájú.

– Középiskolás létedre ilyen kisbabás holmit hordani!... – nevetett édesanyám. De nem baj, én szeretem és kész. A ma kapott tarsoly fekete és cica formájú. Olyan boldog vagyok! Kúnak és Fúkónak is meg kell mutatnom.

Na, szóval egy Poro -poro nevű, fiataloknak való jópofa vendéglőbe mentünk. Én amúgy nem szeretek vendéglőbe járni. Azt sem szeretem, ha otthon eszünk vendéglői kosztot. Az otthon főzött ebédet szeretem. De édesanyám szerint fárasztó dolog folyton azon törnie a fejét, hogy mit is főzön aznap. Úgyhogy „néha a vendéglőt is kibírjátok” jelszóval elvisz minket enni. Ez a Poro-poro vendéglő

viszont igazán kellemes hely volt. Zenészek muzsikáltak, a piros-fehér kockás abroszon gyertya égett. Én meg a bátyám krémlevest kértünk meg hamburgert, édesanyám hagymalevest és bélszínt Sztroganoff- módra. Bort és üdítőt is rendeltünk. Aztán tudod, mi történt? Édesanyám, miközben a bort iszogatta, így szólt:

– Te Júko! Ha egyszer majd eszedbe jut egy új balett, a szövegkönyvet én írom hozzá. Kibuggyant belőlünk a nevetés.

– Hogy te milyen elfogult szülő vagy! Hogy juthatna el odáig? Hahaha! – kavagott a

bátyám, fuldokolva a félig lenyelt bortól.

Én is nevettem, de azért bántott a dolog. Miért gondolja a bátyám, hogy soha, de soha nem jön el az az idő! Fuu!

De aztán hamar elcsitultunk, és újra illedelmesen ültünk a helyünkön.

– Édesanyám! – kérleltem. – Édesanyám, miről szól majd? Mondd el nekünk, légy szíves! – De ő csak a fejét rázta.

– Nem mondom el, mert csak kinevettek!

Na, azért végül elmondta. *Az ördög szeme* volt a címe.

– Megint ördög? – kérdeztem teli szájjal, mert éppen a húst rágcsáltam.

– Teli szájjal ne beszélj! – szólt rám undokan édesanyám.

– Mi az, hogy „megint ördög”? – kérdezte a bátyám.

– Múltkor láttunk egy új balettet, egy népmese-feldolgozást, abban volt ördög – mondtam.

– Az, amelyik szeretett furulyázni? És jó ember, illetve jó ördög volt? De az én történetem most más. Ez egy félelmetes ördög.

A gyertyafény meg-megcsillant édesanyám arcán, miközben elmesélte nekünk az ördög szemének történetét. Tényleg félelmetes volt.

– Nem kockázatos egy ilyen gonosz ördögnek csak úgy visszaadni a szemét? És tényleg boldogan éltek tovább? – aggodalmaskodtam. Ugyanis én nem hiszem, hogy az ördög attól, hogy visszkapja a szemét, egyszeriben jó ördöggé váljon.

– Ez a bökkenő, igaz! – bólogatott a bátyám is. – Igen. A végét meg kellene változtatni. Ha visszaadja a szemgolyót, biztos, hogy nem lesznek boldogok. De ha nem, milyen út nyílhat előttük? – mondta édesanyám is, és mély hallgatásba merültünk mind a hárman.

Anna, te hogy gondolod?

A balettdarabok általában csodálatos szerelemmel fejeződnek be. Még ha itt a Földön nem is lehetnek egymáséi a szerelmesek, így van a *Hattyúk tavában* is, *Giselle* pedig szellemként jelenik meg az imádott herceg előtt. *Az ördög szemében* is boldogok lesznek a végén, de mintha nem lenne igazságos az egész.

– Éppen ezért szerintem – mondta édesanyám – úgy kéne befejezni, hogy „a lány átadta az ördögnek a szemgolyót, a környék besötétedett, és számtalan...”

Ekkor odajött a pincér, és tisztelettudóan így szólt:

– Parancsolnak kávét vagy teát?

Édesanyám nem folytatta a történetet.

A befejezetlen balett, *Az ördög szeme* véget ért. Jaj, istenem! össze kell szednem a vakációra feladott leckéket! Már tíz óra. Juj!

Kedves Anna! IX. 1. (péntek) felhős idő

Igazán furcsa idő van. Nyáron sültünk, főttünk a melegben, most meg, ahogy szeptember lett, egyszerre lehűlt a levegő. A kiscicák elevenen ugrálnak körbe-körbe, és már bele-beledugják az orrukat Fúko vagy Kú ételébe. Már mindegyik elérte a 600 grammos súlyt. Édesanyám azt mondta, hogy lassan valakinek oda kell adnunk őket. Nagyon elkeseredtem. Kár, hogy vége a nyári szünetnek! Viszont találkozhatom a sulibeli barátaimmal, a balettstúdió is újra kezdődött, az ottaniakkal is együtt lehetek, úgyhogy ki lehet bírni.

Csak egy megdöbbenő dolog történt. Mizuno Szatoru padjába egy horogkereszt van bevésve – olyan, amilyet az a Dzsé-Dzsé hordott. De miért?

Kedves Anna Frank! IX. 4. (hétfő) felhős idő, időnként kiderül

Ma ültetés volt az osztályban. Megbeszéltük, hogy a csoportok maradjanak az első félévi ültetés szerint.

– Azért jobb lenne, ha a padosok felcserélődnének – javasolta valaki. Kő-papír-olló versenyt rendeztünk a csoportok között, és a mi 3-as csoportunk meg Szatoru csoportja győzött.
– No rendben, akkor az utolsó forduló álljon találós kérdésekből. A győztes lesz az ablaknál, igaz? Rajta, válasszatok képviselőt magatok közül, és győzelemre fel!

Ez az, amiben Kavamura tanár úr más, mint a többiek. Kicsit dedós, de nagyon mulatságos. A választás rám és Szatorura esett, és így megkezdődött a mi párharcunk.

RögTon eszembe jutott az a találós kérdés, amit annak a parkbeli gyereknek mondtam. Az öregemberes. Oké, én ezt dobom be.

Először kő-papír-olló verseny, a győztes pedig... Mizuno Szatoru! Bemutatom neked röviden ezt a fiút. Elsőben, mikor Kavamura tanár úr az osztályfőnökünk lett, tudod, milyen szórakozottak a tanárok, ahogy szólította névsor szerint a gyerekeket, azt mondta:

– Mizuno Szatosi.– Mizuno nem felelt.– Mizuno Szatosi nincs itt?– Erre Mizuno hirtelen felállt, és fenyegetően csendes hangon így szólt:

– Mizuno Szatoru vagyok!– Erre kitört a röhögés.

Szatoru egy picit nagyképű, de Cun szerint, aki általánosban egy osztályba járt vele, másodikos korukban egy másik iskolából jött át, és akkor még alig mert bemenni az osztályba. Kapaszkodott az ajtófélfába, és sírdogált.

Nos, ez a Szatoru most a tőle megszokott halk hangon nekifogott:

– Reggel négy lábon mászik, délben két lábon jár, este meg hármon botorkál. Mi az?

Á, ez a szfinxrejtély lesz! A bátyámtól tanultam még régebben. Nagy hencegve megfeleltem:

– Hát ember. Mégpedig azért, mert az ember csecsemőként négy lábon mászik, utána feláll és két lábon jár, végül megöregszik, és bottal lesz háromlábú.

Szatoru csak meresztette rám a szemét. Hát igen!

– Lássuk most Morit a 3. csoportból!

– Hegyen hó, völgyben tó, malomban egy kő se jó. Többet hátra, mint elé, mindennap már lefelé. Mi az?

– Na, Mizuno, tudode? Hm, ez nehéz ám! – Kavamura tanár úr az orrát vakarta, a fejét rázta, de Szatoru is hol felnézett, hol lenézett, a száját biggyesztette, míg végül kivágta:

– Öregember.

– Mi?!– A megdöbbenéstől teljesen paff lettem. De bosszantó!

– Éljen! Megvan! Éljeeeen!

A fiúk – nem egészen értem, miért – úgy örültek, mintha győztek volna. Örömben a padot verték. A lányok meg bosszankodtak és siránkoztak.

– Jól van. Az első forduló döntetlen. Hanem, miért is öregember a válasz?

Úgy tűnik, a tanár úr nemigen értette meg.

– Azért, mert a hegyen hó, az az ősz haj, a völgyben tó, az a könnyes szem, és a malomban a kövek, az a sok rossz fog.

Mindenki elbámult egy kicsit, de aztán nevetgélni kezdtek: „Ja persze, az ősz haj meg a rossz fog, persze.”

– Hm. Elég különös találós kérdés. Kitől tanultad?

– Anyámtól.

Kicsit el voltam keseredve, mert azt hittem, senki sem ismeri.

– És te, Mizuno, akkor te kitől hallottad? Ismerted, igaz?

De Szatoru nem válaszolt, mogorván hallgatott. Ahogy ezt az arcot néztem, hirtelen beugrott az a gyerek a parkban. A vezér. Arra hasonlít. Lehet, hogy annak a testvére. Tényleg, megnézem majd a nevét a naplómiban.

Ilyenkor hasznos, ha van az embernek naplója, igaz, kedves Anna?

A találós kérdés-verseny még hosszan folytatódott. Végül az 1. csoport, Szatoruéké elfoglalta az ablak felőli padsort.

Kedves Anna! A zsidóknál is ismerik a találós kérdéseket? Hazafele menet Kavamura tanár úr megállított.

– Hallottam, Mori, nálatok nagyon finom sült édeskrumpli szokott lenni. Egyszer szívesen megkóstolnám!

– Holnap hozok.– Ígértem meg.

Este jutott csak eszembe, és mikor édesanyámnak elmondtam, hát rémülten ugrott fel.

– Miért ilyenkor kell ezt mondani? A kutyafáját! Na nem! Olyan kis hitvány, egérfarkinca krumplink van, és kevés is. A kutyafáját! Ebből csak egészen kevés telne, meg hát olyan kis hitvány, meg sem tudnám finomra sütni.

– Nem baj, elég lesz egy kevés is!

– Majd viszel holnapután.

– De már megígértem!

Megcsinálja-e vajon édesanyám?

Kedves Anna Frank! IX. 5.

(kedd)

felhős idő, néha esik

Ettél már *daigakuimót*? Daigakuimónak hívják a sült édeskrumplit. A krumplit olajon kisütjük, szirupban megforgatjuk, és megszórjuk szezámmaggal.

Mikor felébredtem, az egész lakásban jó illat terjengett, éppen elkészült a daigaku- imo. Hamar szaladtam segíteni. Behintettem szezámmaggal a kisült krumplit. Közben a szájamba is dugtam egy

falatot. Nyám, de finom!

– Jaj, ki fog hűlni! – sopánkodott édesanyám.

– Jó lesz így. Jó lesz. Majd elmagyarázom, mint a reklámban, hogy frissen tízszer ilyen jó. – És közben hamm, még egyet bekaptam.

– Hagyd abba, alig van!

– Mi történt a szájjal? Tiszta piros! – Édesanyám, szegénykém, belenézett a tükörbe. Azt mondja, a szirupot akarta megkóstolni, de még forró volt, és megégette a száját. Tényleg sok baja van szegénynek!

Kavamura tanár úr rettentően örült, mikor odaadtam neki.

– Hú, ez csakugyan remek! – dicsérte. – Jobb– mondta–, mint a Brookféle hamburger.

Hallottál róla, Anna? Van egy történet, ami titokban terjed, köztünk mindenki suttogja, így szól: „Tudsz róla, öreg, hogy a Brook-féle hamburger állítólag macskahúsból van? Menj, nézd meg a Brook üzletét hátul, tele van macskafejjel. Erre egyszer valaki bement az üzletbe, és így szólt: «Miauburgert kérnék!»

Mire az eladó diszkréten félrehúzta őt, és ezt mondta: «Adok 10 000 jent, csak valahogy tartsa titokban!»”

Vajon mire értette, hogy „tartsa titokban”?

Szóval kering egy ilyen sztori, és erre mondtam én Kavamura tanár úrnak:

– A Brookféle hamburger lehet miauburger, de a mi daigaku-imónk az krumpliból van ám!

Aztán a háborúról beszéltünk. Persze nem rögTon, ez már a délutáni órán volt.

– Halljátok, ismeritek-e mindnyájan a „miauburger” szót? Jól van, úgy látom, nagyjából ismeritek. Ti különben is rögTon megjegyzitek az ilyen angol eredetű szavakat. Hé, Tasiro, írd csak fel a táblára, hogy miauburger!

Mindnyájan kuncogtunk, nevetgélünk. Hát hogyne, mikor angoltól most éppen ott tartunk, hogy „ez kenyér”, vagy „én vacsoráztam”. Hogy fogja felírni? Tasirót mindenki Dzsirónak hívja. Szóval Dzsiró fejét vakarva kiballagott a táblához. Mit gondolsz, hogy írta fel? Általában azt a részt, hogy miau, latin betűkkel írjuk, esetleg írhatná, hogy cicaburger, de ő így írta:

– Rendben!– bólintott a tanár úr. – Ti biztosan azt gondoljátok: ahhoz képest, hogy a történetet mi találtuk ki, milyen jól ismeri a tanár úr a miauburgert. Pedig az nem új szó.

Tanár úr összefonta hátul a karját, és mint a múltkor a színpadon Hamlet, beszélni kezdett:

– Enni a miauburgert, vagy nem enni, ezen gyötrődtem akkor... Nem tegnapról beszélnek ám! Jó néhány évtizeddel ezelőtt történt. A harc napról napra hevesebb lett, és mi éhezünk. Beesett arcú, szinte túlvilági alakok álltak hosszú, hosszú sorban a kifőzde előtt, ahol levest mértek, hogy hozzájussanak egy tányér híg löttyhöz, amit még a macska is fellökne, ha elé kerül. Ám egy napon csoda történt. Hallottuk, hogy a város egy bizonyos részén, egy bizonyos kereszteződésnél, ha befordulunk a mellékutcába, van egy vendéglő, ahol finom hamburgert adnak. Mindnyájan odarohantunk, beálltunk a hosszú sor végére, és ha szerencsénk volt, hosszas várakozás után nekünk is jutott.

Folyt a könnyünk, úgy ettük. Mindennap eljártunk oda. Volt, hogy zárva találtuk. Illetve talán többször is volt zárva, mint nyitva. De ha nyitva volt, azt a boldogságot!

Aztán kósza hírek terjedtek el: „Nézz be a vendéglő mögé! Macskafejek hevernek szerteszét. Macskahúsból van a hamburger! Manapság lehetetlen valódi hamburgert készíteni. Ez egyszerűen miauburger.” Hittük is meg nem is. De az éhségünket nem tudtuk legyőzni. Megint elmentünk. Ettünk egy falatot, és ekkor: miau! Mint egy ostor vágott közénk egy elnyújtott vészjósló nyávogás. Én felugrottam és kimenekültem. Nem mentem többé oda. Azt mondják, az a vendéglő sem nyitott ki többé.

– No, fiaim!– mondta Ka vám ura tanár úr, miközben kopogó léptekkel lassan fel-alá járkált az osztályban. – A miauburgernek is megvan a maga szomorú története. De ez már a múlté. Kicsöngettek.

Mondd, Anna, ugye megértesz?

A felnőttek másról sem beszélnek, csak a háborúról.

Hiába akarom elfelejteni, elém állnak, és megint csak HÁBORÚ.

Mára befejezem.

(Ma elég hűvös idő volt.)

Kedves Anna Frank! IX. 8.

(péntek) felhős idő, este esett

Azért nem írtam egypár napig, mert megfáztam. Valahogy olyan levert voltam. Az osztályunkból már öten hiányoznak.

Édesanyám azt mondta, ki hallott már ilyet, ilyenkor megfázni, de én mondtam neki, hogy hallott ilyet vagy sem, én akkor is megfáztam.

– No azért nincs olyan nagy vész – mosolyodott el édesanyám –, azt mondják, csak a bolond nem fázik meg. Látod, Kú sem fázott meg, ugye?

Mire Kú sértődötten a fal felé fordult.

Végül nem mentem iskolába. Gondoltam, Kúval foglalkozom legalább. A kiscicákhoz nem volt szabad hozzányúlni, nehogy elkapják a náthát.

Szegény Kú!

A náthám most szolmizálható: dó-remi, dó-remi. Ha ugrok egyet, zörög a mellkasom. A *dó* zörög a legcsúnyábban, utána *re*, a *mim*eg olyan, mint a kettő együtt.

Azért előnye is van annak, hogy megbetegedtem. Lefekvéskor édesanyám olvasott nekem a *Paddington macicímű* könyvből.

– Olvasok neked valamit. Na nézzük csak, mi lenne jó? – És édesanyám böngészni kezdte a polcomon a könyveket. Mégpedig azokat a biztosan kiváló, de azért számomra bonyolultnak tűnő műveket,

amiket ő vett nekem. Az én szemem a képregényeket fürkészte. Persze tudtam, hogy az lehetetlen, hogy képregényt olvasson nekem.

– A Paddington macit!– kiáltottam fel.

Édesanyám vállat vont, aztán olvasni kezdett.

De szeretnék egyszer elmenni Paddingtonba!

– Az egy földalatti-megálló, ugye? Ott találták meg a macit, és arról kapta a nevét, igaz?– kérdeztem.

– Igen– mondta édesanyám –, Londonban. Vagy várjál, Párizsban?

Ennyire szórakozott és bizonytalan az édesanyám. Én, ha mennék, Kanada helyett inkább Paddingtont választanám.

Olyan, mintha újra egészen kicsike lennék. Azt hiszem, néha jó betegnek lenni.

Kint esik.

Kedves Anna! IX. 9. (szombat) felhős idő Ma az iskolában megbeszéltük, hogy mit fogunk csinálni a diáknapiokon.

A mi osztályunk egy kicsit elkésett, a B-sek már el is döntötték, hogy mit akarnak. Azt mondják, kiállítást csinálnak azokból a tárgyakból, amit a gyerekek gyűjtenek. Az E-sek „Embercsalit” találtak ki. Ha kinyitod, meglepetés és öröm ér! – mondják. Azért adták ezt a nevet, mert az embereket a meglepetéssel becsalogatják. Nálunk is sokféle ötlet volt, az egyik, hogy csináljunk bábszínházat, a másik: legyen versmondás. Az osztályunkban van egypár gyerek, akikkel még általánosban együtt haboztunk, és ezek erősködtek, hogy „Mori Júkót akarjuk!”. Vagyis én írjam a forgatókönyvet. A másik csoport, akik szavalni akarnak, Kávai vezetésével egy *Tizenhárom évesek balladája* című verseskötetért lelkesednek.

Tudod, mostanában sok a gyermeköngyilkosság. A *Tizenhárom évesek balladáját* egy alig 13 éves fiú írta, aki vidám volt, pajkos, jól is tanult, és hirtelen mégis öngyilkos lett. A gyerek asztalfiókjában egy versesfüzetet találtak.

A felnőttek

felém fordulnak:

megdobálnak, megütnek;

s ha én

megpróbálok visszaütni, visszadobni, a felnőttek

áttetszővé lesznek.

Volt egy másik is:

Szeretnék kicsi kis hallá válni! Délben

ugye ring a szikrázó napfény a gyermeklábnymot idéző homokszemekben?

Ring ugye a vízínövény is? Kis hallá válva úszni,

úszni szeretnék messzire el!

Talán ez a 13 évesen halott fiú, ugyanúgy, mint a legény *Az ördög szemében*, nap mint nap elvált mindenkitől, ment befelé, egyre beljebb a saját házába, nyitotta az ajtókat, és igen, lehet, hogy a szívét is kitérta, hogy szembenézzen valamivel... Remegni kezdtem. Ebben a pillanatban felkiáltott Cun:

– Mori, a forgatókönyvet feltétlenül írd meg, jó?

Észre sem vettem, és igent mondtam...

Ez a 13 éves, halott gyerek is biztosan szívesen átadta volna szíve kulcsát valakinek, nem? A versesfüzet volt ennek a gyereknek a kamrája. Csak nem adta át a kulcsot, és úgy halt meg, igaz?

Ha tényleg bábszínházat csinálunk, mi lenne, ha *Az ördög szemét* választanánk? Nem fog haragudni édesanyám, ha bábjáték lesz belőle, mielőtt még balettnek dolgozná fel?...

A bátyám elsős középiskolás korában szintén írt forgatókönyvet a diáknapokra. Egy este megírta és játszott is benne! Egy gyerekről szólt, aki új iskolába került. A bátyám már visszaköltözött a panzióba, mert kezdődik az egyetem.

Kedves Anna Frank! IX. 12.

(kedd)

felhős idő, néha esik

Szeretnék megtudni tőled egy -két dolgot. Nálatok mostanában hogy viselkednek a macskák? Mert a japán macskák mostanában olyan furcsák. Tudod, a macskák különben rettentően rugalmasak és hajlékonyak. Az emeletről is le lehet őket dobni, igaz?

Az úgy volt, hogy ma eljött Cun és Fú. Mivel zuhogott, elhatároztuk, hogy kockákból építeni fogunk, és hozzá is kezdtünk. Egyszer csak Cun felkiáltott:

– Jesszusom! Kú a komód tetején! Ha leesik, összetöri magát!

Elképedtem.

– Ez azért túlzás. Kú cica, nem töri össze magát. Gyere le, Kú. Ugorj!

Kú nyávogott egyet, és ruganyosan leugrott. Cunnak egy pillanatra elakadt a lélegzete.

– De hát a mi cicánk a jég szekrényről esett le, és összetörte magát.

Ez nem lehet igaz! Hiszen Fúko a kicsinyével a szájában leugrik a tetőről!

– A mai macskák – magyarázta Cun – nem esznek szárított halat, azt mondják, azért van. A miszolevest is csak valami akármilyen porból piffpaff összedobják, nem? Ezért aztán gyenge a csontjuk.

– Akkor semmi baj, nálunk kapnak szárított halat. Kú is, Fúko is azt eszi.

Megkönnyebbültem.

De később volt valami, ami kellemetlenül érintett. Múltkor öt órán keresztül építettem egy gyönyörű házat az építőkockákból. Megkértem édesanyámat, hogy vigyázzon rá, semmiképpen ne rontsa szét. Azt mondta, jó, és vigyázott is rá. Igen ám, csak hogy emiatt nagyon kevés kocka maradt. És a barátnőim morogni kezdtek:

– Hát ez bizony nem sok.

– De kár, hogy nincs több!

– Ennyivel el se kezdtük volna...

Olyan mérges lettem, hogy az ötórás munkával, gondosan megépített házat szétromboltam. Utána néma csöndben újra felépítettük.

Nagyon furcsa, de most az a divat, hogy mindenki mindenféléből sokat gyűjt össze. Oroszlán (ez a beceneve) egymaga 400 radírt gyűjtött. Rém dedós! Nemotónak 15 soft ball labdája van. Cunnak meg állítólag 57 darab zsebkendője. A B-sek biztos ilyesmiket gyűjtenek össze, és ezt állítják ki a diáknapokon. Persze bélyeget is meg érméket is, ez természetes. Szeretnék egy saját magnót, úgyhogy építőkockát nem veszek. Édesanyám úgyse venne nekem magnót. Olyan fukar.

Kedves Anna! IX. 17. (vasárnap) derült idő

A tájfunnak már vége, úgy néz ki, meleg vasárnapunk lesz. A ma reggeli menü: erjesztett szójabab, ecetes szilva és szezám-mag felaprítva, vajon sült lág rántotta (ezt borzasztóan szeretem!), halszeletek reszelt fehér retekkel, párolt tök csirkevagdallal (ez tegnapról maradt) és miszoleves szójasajttal. Éppen ezt reggeliztem, amikor édesanyám felkiáltott:

– Nahát! Hát már idáig jutottunk az áremelkedéssel?! Azt mondja, *kunansült!*

– Micsoda? *Kunansült?*

Belenéztem az újságba, amit édesanyám olvasott. Egy étkezésről szóló cikk volt.

– *Kunan*, vagyis baj, szenvedés. Szóval nyomorsült. Te, ez valami olyan spórolós étel

lehet, mikor nincs az embernek pénze, és még egy hét hátravan a fizetésig! Persze.

Mindenkinek nehezebb most...

– Mutasd csak!

Elkértem az újságot, belenéztem és kitört belőlem a nevetés.

– Na ne! Az van ideírva, hogy *vakadorisült*, hát az csirkéből van! Nem tudsz olvasni?

– Mi? *Vakadorisült!* Jaj, istenem!

Édesanyámat úgy megrázta a dolog, majd elsírta magát.

– Hát eljött ez is! Megöregedtem. Összefolynak a szemem előtt a jelek.

– Hagyd már abba – mondtam dühösen –, a lányod még csak elsős! Ne mondd, hogy

te már öreg vagy! Jó, összekeverted a *kunan* és a *vakadori* írásjeleit, ez egyszerűen azt jelenti, hogy annak idején nem gyakoroltad eleget a tollbamondást, nem igaz?

Kedves Anna Frank! IX. 18. (hétfő) derült idő

Hallgasd csak!

A mai társadalomtörténeti órán, egész órán át úgy neveltünk, hogy nem is volt igazi óra. Persze, mert Longlong ago* nyugodtan beslattyogott az órára úgy, hogy mindkét lábán más-más papucs** volt. Az egyikén fapapucs, a másikon házipapucs! Ez is csak vele fordulhat elő. Azt mondja, nem látta sehol a saját papucsát, hát belebújt egybe az ottlévők közül. Ha elkezdte volna keresni, elkésik, megvárát minket, magyarázkodott ő, a főkomoly!

Jaj, bocsáss meg! Tudod, mi az a Long -long ago? Ez a tanárunk beceneve. De nem azért, mert az angol meséket szereti, hanem mert hosszú (long) az álla. Az *áll* japánul *ago*, tudod? Ti is adtatok gúnynevet a tanáraitoknak?

Azért egy kicsit aggódom, mert Ago tanár úr órái mindig túl vidámak, és azt mondják, egy mama panaszos levelet írt az iskolába, hogy fölösleges dolgokkal terhel minket, és csak telik az idő. Ez a szigorú japán oktatásnak köszönhető. Az osztályunkban van olyan * Réges-rég (angolul)

** A japán iskolában a gyerekek is, a tanárok is cipőt váltanak

gyerek, aki tovább akar tanulni, és ezért iskola után még vonattal eljár magániskolába. Az osztálynak több mint a fele a környékbeli magániskolákba is jár. Ezért balhéznak, ha Ago tanár úr óráin túl jó a hangulat. Tessék komolyabban csinálni! Szedtevedte!

Kavamura tanár úr óráira is esedékes a panaszos levél. Gyakran beszélgetünk ugyanis az Orgonáról.

Kedves Anna Frank! IX. 19. (kedd) hol borús, hol derült idő

Úgy döntöttünk, hogy a diáknapokra miniszínházat csinálunk. Szavalás és bábszínház (*Az ördög szeme*) lesz. Végül is nekem kell megírnom a forgatókönyvet, és a többieknek be kellett számolnom, hogy miről is szól.

Utána a szavalócsoporthoz Kávai beszélt.

– Mi is elsős középiskolások vagyunk, ezért a *Tizenhárom évesek balladáját* szeretnénk előadni – mondta.

Aztán arról vitáztunk, a két csoport hogyan dolgozzon tovább, szétváljon-e, mire Szatoru megszólalt: – Ezt az I/Anak közösen kell megoldania, úgyhogy jó volna, ha nemcsak a saját csoportját nézné mindenki, hanem közösen gondolnánk végig a témákat.

Megdöbbszemtem.

Ma az öngyilkosságról is beszélgettünk. Rájöttem, hogy a legtöbb gyerek egyszer már gondolkodott azon, hogy meg kéne halni, vagy hogy megöli magát, vagy legalább hogy szeretne meghalni.

De én félek a haláltól. Kumiko azt mondta, hogy szeretett volna meghalni, mert az anyja egy olyan ruhát akart fel vetetni vele, amit utál. Hát ilyen alapon én is egész nyáron a halálomon voltam. Vajon aki megöli magát, azért teszi, mert bátor vagy épp azért, mert nem az? Ezt még nem egészen értem. Ha a cicáimat nézem, ahogy élnek, puhán és melegen, és a szívük dobol, úgy érzem, hogy élni nagyszerű. Nem szabad meghalni. Csak az a baj, hogy az agyerek is, aki meghalt, a versében ugyanezt írta. És mégis meghalt.

6. Fukikótól Annának

1978. IX. 17. (vasárnap) *Ha Dzsuna keservesen vonít, az egész ház dől a nevetéstől. Ugyanis utána biztos felhangzik a közeledő hulladékpapír-gyűjtő kocsi kürtje. „Elnézést kérek a zavarásért! Főlegessé vált újságért toalettpapírt adok satöbbi...” Úgy látszik, Dzsuna az emberi fül számára alig hallható halk hangokat is felfogja, és azonnal vonít. Ha más kocsi megy el a ház előtt, Dzsuna még csak nem is vakkant. Vajon miért csak a hulladékpapír-gyűjtő kocsira – reagál így?*

– Akárhogy is, ki kell tennem most már az újságokat – mondtam, és feltápáskodtam a helyemről. De Naoki kérte, hogy várjak egy kicsit.

– Kivágnék egypár dolgot, tudod...

– Igen? Akkor még egy darabig nem teszem ki, jó? – és megint leültem. Naoki ekkor elővett a füzetéből egy újságkivágást.

– Múltkor beszélgettünk a korszakok jelöléséről, igaz? – kérdezte.

Akkortájt Naokinak – biztosan emlékszem – az volt a véleménye, hogy szereti a régi hagyományos dolgokat, és nincs ellene a jelmondatrendszernek*, ideértve a Sóva elnevezést is.

– No és? – kérdeztem.

Azt mondja, elolvastott egy cikket, és egészen megijedt. A cikket az Aszahi Sinbunból** vágta ki. Lássuk csak!

1978. (Sóva 53. év) VIII. 15. kedd 18. old. Istenek rehabilitációja

Országszerte minden egyetemen hevesen támadják a Történettudományi Kutató Intézet

történéseit, mert egy évvel ezelőtt közzétettek egy nyilatkozatot a Gengó-, azaz a jelmondatrendszer használata ellen.

A Szensu egyetem magát megnevezni nem akaró professzora szerint a szétszórt rölapokon ilyen megbélyegző mondatok álltak: „Ezek a tudósok a japán nép ellenségei!” „Reakciós erők!” „Szüntessék meg a szolgálkú egyetemeket!” Ez év májusában tíz-egynéhány fiatal betört a Történettudományi Kutató Intézet ülésére, és tűzoltó fecskendővel lelocsolták a résztvevőket, valamint meszet szórtak szét. „Szörnyű érzés – mondta a professzor –, hogy csak egy lépés választ el minket a háború előtti helyzettől, vagyis ahogy akkor bántak azokkal, akiket hazafiatlannak, azaz árulónak tartottak. Ezért kérem, hogy ne említsék a nevemet, mert annak beláthatatlan következményei lehetnek.”

Mindez világosan mutatja, hogy látszólag boldog korunk mélyén ma hogyan sűrűsödik a sötétség. – Bizony, dobolnak...

– Mi? – kérdi Naoki. – Kik dobolnak?

De tényleg, valahonnan dobszó hallatszik. Bamm, bamm, lépések dübörögnek. Egy ködös

*Japánban az uralkodók maguk választják meg a korszak datálásához használt elnevezést, jelmondatot; ez esetleg saját nevük is lehet. (Ezt hívják más néven Gengo- rendszernek.) Sóva: a jelenlegi uralkodó jelszava, jelmondata

**Japán egyik legjelentősebb napilapja

hajnalon a Via Appián menetelő római katonák bakancsának moraja hallatszik és dobszó Respighi szimfonikus költeményéből, a Róma fenyőiből. Mint abban a muzsikában, valahol most is pereg a dob. Sötét látomásként fekete árny úszik el. S nincs baj, míg valóban csak látomás. De mi lesz, ha egy napon hirtelen felszáll a köd, és szemünk elé tárja a látomás valóságos alakját?

Az üzenet, a híradás valamiről eleinte mindig jelzésszerű, finom, mint a látomásbéli dobszó.

Egyszer egyik utam során olvastam egy cikket a helyi lapban... Mikor is? Azt írta a szerző, ha valami történik, az a valami először egészen ártatlan formában jelentkezik. Fel sem tűnik szinte, s miközben az emberek azt gondolják, ó, ez nem komoly dolog, már valósággá is válik.

Példaképpen ezt hozta fel: eleinte a nácik egészen ártatlan formában bizonyos boltokat megjelöltek. A felirat a következő volt: „Német bolt”. Kis idő múlva a többi boltot is ellátták felirattal: „Zsidó bolt”, és ezekben a boltokban már tilos volt vásárolni. Aztán jöttek a letartóztatások. És végül a tömegmészárlás.

Ha jól emlékszem, körülbelül ez volt a lényege annak, amit leírt.

Ahhoz a generációhoz tartozom, amelyhez közelebb áll a japán, azaz az uralkodói jelmondat szerinti időszámítás, mint a Krisztus szerinti. Ezért nem igazán meglepő, hogy csak most döböntem rá arra is, Anna, hogy egyidősek vagyunk. Megszoktam már, hogy például Sóva korszakról beszélünk, s anélkül hogy a dolog mélyebb jelentését kutatnám, kötődöm hozzá, ahogy gyengéd szeretettel kötődik az ember a megszokott, kedves rizsescsészéjéhez. Valószínűleg sokan mások is így vannak ezzel Japánban.

De vajon miért kell a jelmondat szerinti korszakoláshoz annyira ragaszkodni, hogy törvénybe akarják foglalni?

Ha tényleg megtörténhet, hogy az ellenvéleményüket hangoztató tudósokat erőszakkal

eltávolítják... Akkor ez esetleg ugyanazt jelentheti, mint az első „Német bolt” megjelölés.

Elkészültem a folyóirat számára a kézirattal, és este elvittem Cumura úrhoz. Kérdeztem tőle, tude róla, hogyan bántak el egyes történészekkel, mire ő kurtán annyit mondott:

– Tudom.

– Egy történész ismerősöm állítólag fenyegető levelet kapott. Hogy jöjjön el ide és ide, ekkor meg ekkor, várni fogják.

– És elment az illető?

– Majd legközelebb megkérdezem tőle. De a múltkor nevetve mondta, hogy a történészekre életveszélyes korszak köszöntött.

Ezután Cumura úr egy Schönerer nevű politikusról mesélt.

– Schönerer az 1870-es évek fajvédő politikusa volt. Abból az elméletből kiindulva, hogy a német az uralkodó, a győztes faj, azt hirdette, hogy a Krisztus szerinti időszámítás helyett a német faj megjelenésének évétől kezdődjék az időszámítás.

– Hiszen ez éppolyan, mint Japánban... Mikor kicsik voltunk, azt énekeltették velünk, hogy „2600 éves a múltunk”. Ebből lett a japán naptár, igaz?

– Igaz. A két dolog megegyezik. Végül is Schönerer nem tudta elképzelését megvalósítani, de később Németország mégis elindult a nemzetiszocializmus útján, és megjelentek a nácik.

Valami azt súgja, a mai Japánban sem pusztán nosztalgiából vagy a régi szép idők emlékének megőrzése miatt ragaszkodnak a jelmondatrendszer törvénybe iktatásához.

Hirtelen kedvem támadt elmesélni Az ördög szemét. Kértem, hallgasson meg, és beszélni kezdem. Mondtam, hogy a mese vége sehogy sem „ül”. Nem az illik-e ide inkább, hogy „...a táj kietlen pusztasággá válik, s koponyák hevernek számolatlan szerteszét”?

Cumura úr figyelmesen, csendben végighallgatott, és csak annyit fűzött hozzá:

– Ez bizony Auschwitz, ugye?

Megborzongtam. Már megint Auschwitz, gondoltam.

Dzsé-Dzsé horogkeresztjével kezdődött, aztán folytatódott azzal, hogy rájöttem, Anna, egyidősek vagyunk, majd a történet az ördög szeméről: vajon ezen a forró nyáron miért kerül újra és újra elém a katasztrófa?

Azt hiszem, aszemétől megfosztott óriás ördög alakjában is Auschwitz az, ami utamat állja.

7. Júkótól Annának

Kedves Anna Frank! 1978. IX. 20. (szerda) felhős idő

Ma, mielőtt balettórára mentem, beugrottam az Orgonába kenyérért. Az Orgona most irtó népszerű. Még Kavamura tanár úr is mondogatja: „Milyen finom kenyér van az Orgonában!” Tegnap ennek meg ennek a gyerekek az anyjával is találkozott! De tényleg, az Orgonában a francia kenyér, a svájci kifli, a sonkás tekercs, mind csuda finom. Miután megvettem a kenyeret, szokás szerint fagyiztam, és kültem a vörös téglás térre. Jött Kobajasi bácsi, az ör, és azt mondta:

– Bármikor hozhatod a kiscicákat, mind a kettőt! – Kobajasibácsiék sokféle állatot tartanak. Van kacsájuk, mókusuk is. Ma a mókuspapáról és a mókusmamáról mesélt. Elmeséljem, Anna?

Hol volt, hol nem volt (de persze Kobajasi bácsiéknál), élt egyszer egy mókuspapa és egy mókusmama. A mókusmama nagyon ügyesen tudta forgatni a mókuskereket, ezért állandóan avval

játszott. Taposta, forgatta: tratta, tatta. Csakhogy mókuspapa meg egyáltalán nem tudta pörgetni a kereket. Mókusmama derekába csimpaszkodott, úgy mászott fel bizonytalankodva rá, és ketten egymás mögött állva forgatták. De mókuspapa dülöngélt, mellé lépett, és a kerék leállt. Mókusmama megunt a dolgot, és mókuspapát egy rúgással lelökte a kerékről. Ahogy mókusmama újra egyedül taposta a kereket, tratta, tatta, mókuspapa újfent belecsimpaszkodott, és bizonytalanul mászni kezdett fölfelé. Ám egy napon mókusmama eltűnt.

Nos, a mókusmama eltűnése után néhány nappal, egy hajnalon Kobajasi bácsi hirtelen arra ébredt, hogy hallja a mókuskerék hangját. „Nocsak, visszajött volna a mókusmama?”
– gondolta, de valahogy akerék nem úgy forgott. Tra-tata, tratta– a kerék hol megállt, hol megindult.– De fura– gondolta, és kinézett. Hát mókuspapa gyakorolt egy szál magában, alig derengett, kora hajnal volt...

Ugye mókás? Imádom Kobajasi bácsit!
Kedves Anna Frank! IX. 21.

(csütörtök) derült idő Figyelj, figyelj! Édesanyám csináltatott magának szemüveget! Éppen nyafogott, hogy egyedül nem akar elmenni, amikor beállított Cumura bácsi, és felajánlotta, hogy elkíséri. Cumura bácsi nagyon udvarias ember, még azt is mondta:
– Ó, én is éppen csináltatni akartam magamnak! – Aztán hozzám fordult, rám kacsintott, és így szólt: – Édesanyád távollátó, tudod?

Tényleg az lenne?

De legalább nem keveri többet össze a csirkesültet a „nyomorsülttel”. Egyesek nevetségesnek tartják, hogy mostanában az anyák elkísérik a gyerekeket az egyetemi vizsgákra. Pedig szerintem, ha valakinek kísérő kell a szemüveg-csináltatáshoz, akkor az pont ugyanolyan, nem? Ha már itt tartunk: lehetnek a cicák is távollátók? Mi lenne, ha Kú és Fúko szemüveget viselne? Biztosan jól állna nekik! Hiszen ha az a macskafaj, amelynek régebben meg se kottyant leesni az emeletről, manapság a jégszekrényről lepottyanva is csontját törí, akkor nincs mit csodálkozni azon sem, ha rövid-vagy távollátó van közöttük.

Ha nagy leszek, lehet, hogy elmegyek macskaszemüveg-készítőnek. Kell majd mindenféle, fehér cicának, feketének, cirmosnak, perzsaés sziámi cicának való, sok-sok féle szemüveg! Hú, de sok dolgom lesz! Na, ma úgy alszom el, hogy megtervezem Kú szemüvegét, egy csillogóan fekete, hosszú farkú, zöldes-aransárga szemű cicáét. Nocsak, Fúkó dühös. Csak néz a nagy kék szemével. Értem már, értem. Neked is tervezek. Hófehér, hosszú farkú, kék szemű cicának valót. Egy rózsaszín szájú, gyönyörű, erős állú cicának való szemüveget.

Ja, igen. Édesanyám szemüvege ezüstkeretes, és egészen jól áll neki. Jó éjt!

Kedves Anna Frank! IX. 22. (péntek) felhős, esős idő

Szatoru ma megbolondult.

Mint közismert, Mizuno Szatoru az ablak felőli padsorban ül. Matekórán állandóan kibámult az ablakon, és a Zöldlégy jól összeszidta. (Zöldlégy a matektanár beceneve. Itt zümmög, ott zümmög, folyton morog valamiért.) Lent az udvaron éppen a C-sek voltak. Abban a pillanatban, ahogy kicsengettek, Szatoru már dübörgött is lefele a lépcsőn, és állítólag pofon vágta a C-s Simizut.

Amikor Szatoru bámult le az udvarra, összeakadt a tekintete Simizuével, és akkor történt valami. Cun szerint néhány nappal ezelőtt, egy esős napon az ebédszünetben, mikor a fiúk rongyfociztak, Szatoru és Simizu összekapott. (Tudod, mi az a rongyfoci? Törlőrongyot kerekre gyúrnek, összevarrják, és avval fociznak. Mert rendes labdával tilos a folyosón játszani.) Mindenesetre nem értem, mi történhetett Szatoruval. Egy darabig csak bámul, aztán begurul és vágat le, hogy pofon vágja! Szatoru amúgy okos gyerek meg rendes is, néha mégis elkezd üvöltözni. Úgyhogy néha azért félünk tőle. NEHÉZ a fiúkkal!

Kedves Anna! IX. 23. (szombat) felhős idő, néha esik, néha kiderül Ma iskolai szünet van, az őszi napéjegyenlőséget ünnepeljük. Eljött Teiko, és magával vitte a fehér kiscicát. Szép szalagocskával a nyakán vitte el. Meséltem már? Fehérnek és Bóbitásnak mindkét szeme más-más színű. Ezt japánul úgy hívják, hogy arany-ezüst szem. Az egyik szemük kék, a másik szürkésbarna. Ha a két cicának megcserélnék az egyik szemét, mindkettőnek egyforma jutna. Szóval lenne egy kék szemű cica és egy szürkésbarna szemű cica. Mit gondolsz, Fúko tévesztette el a dolgot, vagy a Teremtő? Egy hónap alatt a szemük kerekre nyílt, és olyan nagyon édesek! És most mégis el kell búcsúznom tőlük! A másik két cicát majd az orgonabeli Kobajasi bácsihoz viszem.

Édesanyám Teikónak egy rúd szárított tonhalat adott, és megkérte, vigyázzon nagyon a kiscicára.

Kedves Anna Frank! IX. 28. (csütörtök) nagyjából derült ég

Ma volt az őszi tornaünnepély. Mi a százlábú futóversenyen vettünk részt. Hatosával össze volt kötve a lábunk nejlonharisnyákkal, és így kellett futnunk. Egykét-há, egy-két- há. A mi osztályunkban jó volt az összmunka, igen gyorsak voltunk. De aztán este, mikor holtfáradtan végre kinyújtóztattam a lábam, szólt a telefon. Édesanyámat keresték. Mintha a barátnője, Nagisza lett volna. Édesanyám izgatottan kiáltott a kagylóba:

– Tessék? Auschwitzba? Mikor? Tessék? Várj egy kicsit, addig már csak öt vagy hat nap van? Nekem még Mijagi megyébe is el kell mennem. És hány napra? Aha, tíz vagy tizenkettő. Hát tudod, várj csak, ennyi időre tulajdonképpen elmehetnék... De nekem 17- ére megint idehaza kell lennem. Hadd gondolkozzam! Jó, rendben, majd visszahívlak.

Édesanyám letette a kagylót, és töprengett.

– Édesanyám! Mi volt ez? Mész valahová? – kérdeztem.

De édesanyám még csak meg sem hallotta. A telefonkönyvet böngészte és tárcsázott.

Csrrcsrr-csrr.

– Szervusz. Én vagyok. Tudod, sürgősen Európába szeretnék utazni, úgy 10-12 napra. El tudnál addig jönni hozzánk? Igen, Európába, pontosabban Auschwitzba. Köszönöm. Valószínűleg negyedikétől mennénk. Akkor előre is kösz szépen!

Klatty. Csrr-csrr-csrr.

– Naa! Édesanyám, mondd már, HOVÁ MÉSZ!

– Halló? Nagisza? Beszéltem az előbb Micukóval, és boldogan elvállalta, hogy eljön hozzánk addig, és vigyáz a házra. Úgyhogy megyek. Mikor beszéljük meg a dolgokat?

Rendben. Minden jót!

– Ééédesanyám!!

– Jé, Júko, hát te itt voltál?

– Hová mész?

– Auschwitzba. És jó legyél majd, oké?

Hú! Újra édesanyámnak ez a rossz szokása! Hát nem lehet legalább egyszer azt mondani nekem: „Júkókám, itt hagynálak, nem baj?” Még hogy Micuko boldogan...!

Talán van itt más is, akit előbb meg lehetne kérdezni!

Felháborodásomban fogtam a két kiscicát, betettem őket egy dobozba, és felvágattam az emeletre. Fúko persze rohant utánunk. Na látod, a macskaanya mennyivel anyásabban viselkedik!

Kedves Anna! Te hallottál már erről az Auschwitzról? Miért akar édesanyám odamenni? Annyira jó hely? Én Disneylandbe* szeretnék menni. Kínába vagy Koreába nem vágyom. Hisz az olyan furcsa, hogy velem egyforma arcú emberek egész másképp beszélnek. Na jó, most már úgy, ahogy vagyok, lefekszem.

Kedves Anna Frank! IX. 29. (péntek) felhős idő délután kiderült

Hallgasd csak, irtó mókás volt! Délután édesanyám azt mondta, hogy mindjárt jön, csak kikíséri a vendéget, és elindult Dzsunával. Én éppen kint ugróköteleztem az udvarban, úgyhogy velük mentem. A sarkon, ahol a telefonfülke áll, Dzsuna illetlen dologba kezdett. Édesanyám felsikoltott:

– Hiszen ma már elvégezted a dolgod! Te jó ég!– mondta rémulten.

Édesanyám, ha sétálni viszi Dzsunát, mindig visz magával papírt és nejlonzacskót. De most épp csak kiszaladt vele, hát nem hozott. A vendégünk is meglepődött, és a táskájából papírzsebkendőt vett elő.

– Tessék, talán evvel! – nyújtotta oda.

– Ó, papírzsebkendővel ezt nem lehet, izé, khm... – mondta édesanyám. Erre a vendégünk a noteszéből tépett ki lapokat, és azt nyújtotta anyámnak. – Jaj, köszönöm. És igazán sajnálom! – mondta édesanyám, és Dzsuna hátsó felénél nagy udvariasan meghajoltak, majd azt a bizonyos dolgot kellő tisztelettel becsomagolták.

Csakhogy mindezt végignézte egy néni, aki a kereszteződésnél levő házban lakik, és mikor édesanyám befejezte a műveletet, a néni így szólt:

– Tessék csak, adja ide!

Édesanyám meg:

– Ó, elnézést kérünk! Köszönjük, köszönjük – mondta, és a csomagocskát átadta a néninek.

Később mondtam édesanyámnak, micsoda hülye dolog egy ismeretlen néninek becsomagolt kakit adni, mire így szólt:

– Hát ez az! Tudod, most már én is bánom, de úgy mosolygott, meg nyújtotta a kezét, hogy önkéntelenül is beletettem.

Édesanyám egész kicsinek tűnt.

– Tudod, a suliban a gyerekek azt mondják, úgy hívják az anyjukat, hogy öreglány. Mi lenne, ha ezentúl én is így hívnálak?

Édesanyám szörnyen felkapta a vizet.

– Jól van, én meg majd kis pisisnek foglak hívni! – kiabálta.

Bocsáss meg a sok butaságért, amit összeírkáltam!

*(Ejtsd: diznilend) a világhírű amerikai rajzfilmkészítő, Walt Disney mesefiguráival benépesített hatalmas park Kaliforniában

Kedves Anna! IX. 30. (szombat) felhős, hűvös idő

Édesanyám elutazott Mijagi megyébe. Ahhoz képest, hogy október negyedikén külföldre megy, elég sok a dolga. Általában országon belül csak egy éjszakára utazik el, és mint a szélvész, már jön is haza.

Megjött a bátyám, ma este kettesben vagyunk.

– Hm. Szóval Auschwitzba megy az öreglány. Ez igen!

– Miért? Auschwitz olyan hely, ahova annyira jó menni?

– Hát tudod, azt hiszem, az emberek nagy része semmi pénzért nem menne oda. De ő

biztosan már csak ezért is látni akarja.

– Mit gondolsz, jövőre el tudunk menni Kanadába?

– Nézd, ha idén úgy alakul, hogy édesanya Európába megy, ki tudja? Lehet, hogy nem

jön össze. De ezen ne búsulj! Kanadába mindig eljuthatunk. Auschwitzba viszont nemigen, hacsak nincs valakinek különös szerencséje, tudod? Ilyenkor szerintem ész nélkül menni kell.

– Ühüm.

– Tudod, ez az Auschwitz az elmúlt háborúban...

– Na jó, szia. Megyek aludni.

Karomba fogtam a kiscicákat, és felmentem az emeletre. Édesanyám azt mondja, mielőtt Európába megy, túlad a kiscicákon. Pedig most a legédesebbek! Ugrándoznak, gurulnak ideoda, üldözik egymást, meg birkóznak. Nemrég még szoptak, alig mocoogtak, most meg már csak úgy futkosnak körbe-körbe. Ha édesanyám nem menne Európába, én is tovább lehetnék a kiscicákkal.

És szegény Fúko is! Már így is, hogy egy hiányzik, ide-oda szalad, hiányérzete van, nyávog, hát még akkor mi lesz, ha az összes elkerül?!

Kedves Anna! X. 1. (vasárnap) reggel esős, később felhős idő

Felhős volt ma az ég, néha az eső is eleredt – utálatos nap volt. Édesanyám lelkemre kötötte, hogy a kiscicákat vigyem el, így szalagot kötöttem rájuk, kosárba raktam őket, és elindultam az Orgonába. De Kobajasi bácsi nem volt ott. Tegnap meg szünnapja volt. És ma sem volt bent. Odamentem az üzletvezetőhöz, és megkérdeztem:

– Kobajasi úr bent van?

– Egy kis probléma volt vele, már nem dolgozik itt – mondta, és szigorúan nézett rám.

Bedühödtem. Az üzletvezető úrral nincs probléma? Ahogy ültem a padon elkeseredetten, odajött hozzám a virágüzletből az eladófiú, és megkérdezte, mi bajom. Mikor megmondtam, csak hümmögött, törte a fejét.

– Mi volt az a probléma? – kérdeztem, de nem felelt, majd így szólt:
– Ja, igen. A kiscicákat itt hagyhatod. Ha arra a kosárra, amiben vannak, egy kis cédulát teszünk:
„Tessék minket elvinni!” – biztosan rögtön lesz ajánlkozó.

Megkérdeztem még egyszer, hogy Kobajasi bácsi BIZTOSAN nem jön -e többé. Azt mondta, valószínűleg nem. Felkaptam a kosarat, mondtam, hogy hazamegyek, megkérdezem, mi legyen a cicákkal, és futottam haza.

Mi lehet az a probléma, amiért már nem dolgozhat ott? Senki sem mondja meg nekem. Nem szeretném a kiscicákat holmi ismeretlen embereknek adni!

Kedves Anna!

Hogy megdöbbsenem ma! Kavamura tanár úr angolórán így szólt:

– Hallom, Mori, édesanyád Auschwitzba megy!

Hát ezt meg honnan tudhatja?

– Szombaton véletlenül találkoztam a vonaton a bátyáddal, tőle hallottam. Bátor

asszony az édesanyád!

Micsoda pletykás alak a bátyám! Jó, hogy régen ő is Kavamura tanár úrnál tanult, de akkor is...! Érdekes! Tényleg ekkora bátorság kell ehhez az úthoz? Kavamura tanár úr, mintha csak olvasott volna gondolataimban, tenyerében krétát görgetve megszólalt:

– Úgy tudom, egész hegy van ott csupán emberi hajból... Miért? Hogy szövetet készítsenek belőle.

Zavartan néztünk össze. Miről beszél...?

– És tudjátok-e, kinek a haja van ott? A zsidóké. Felnőtté is, gyereké is. Mielőtt megölték volna, kopaszra nyírták őket. Azt mondták, kár lett volna a sok hajért. A második világháborúban a nácik el akarták törölni a föld színéről a zsidókat. És el is kezdték a gyilkolást. Agyonlőtték őket. Agyonverték őket. Autóba zárták, és a bevezetett kipufogógázzal ölték meg őket. De valahogy csak nem haladtak. Nehézkes ez így egyenként! Olyan berendezést kéne kitalálni, ami egyszerre sokat öl. Így gondolták ki a nácik a gázkamrát. Hát persze, építsünk egy légmentesen lezárt gázkamrát – mondták –, és tömjük tele emberekkel! Gáznak meg jó lesz a Cyklon B. Ez egy patkányirtásra használt mérges gáz.

Megkezdődött a halálgyárak felépítése. Auschwitz ezek közül is a legnagyobb volt. Több embert küldtek itt a gázkamrákba, mint bárhol másutt, összesen körülbelül hatmillió meggyilkolt zsidóról beszélnek. A nácik nemcsak hajból szőtt szövetet gyártottak, emberi bőrből lámpaernyőt is csináltak.

Figyeljete csak rám! Hallottatok már Tójama Kinről?

Mindenki felszabadultan vágta rá: igeen!

– Van ott egy rész, ahol azt mondja: „Az ügy ezzel lezárva!”, és hirtelen megmutatja a hátán a cseresznyevirágzás rajzát.

X. 2.

(hétfő)

hol kiderül, hol beborul az ég

– Nem is úgy van. Először megmutatja a cseresznyevirágzást, és utána mondja, hogy „Az ügy ezzel lezárva” – mondta Makoto szeleburdian.

– Vagy úgy! Igen. No akkor, Toda, meg tudod-e mondani, mi az a cseresznyevirágzás?

– Hát tetoválás!

Ez a Toda Makoto nagyon okosnak akart látszani.

– Így igaz. A náciök örültek, ha tetováltakra akadtak. Mégpedig azért, mert a tetovált bőr jól mutat a lámpaernyőn. Ha Tójama Kin ott lett volna, azonnal megölik.

– „És ezzel az ügy lezárva!” – kottyantott közbe valaki, de senki sem nevetett.

Egyszer csak feláll Szatoru.

– Miért kellett a zsidóknak meghalniuk?

– Ez igen nehéz kérdés. Ha egy egész angolórát végigmesélnék, akkor sem érnék a végére. Egyrészt vallási kérdés. Volt egy olyan elképzelés, amely szerint a zsidóság azért ellenség, mert ők árulták el Jézus Krisztust. Több mint kétezer éve hontalanná lettek. Útra keltek zsidó csoportok, s mint ahogy a síkságon folyó patak vize minden mélyedésben megülepszik, úgy telepedtek le és éltek kisebb közösségekben, különböző országokban. Volt olyan ország, ahol a városnak azt a részét, ahol megtelepedtek, kőfallal vették körül, hogy ki ne mehessenek, mintha a mélyedésben szennyezett víz gyűlt volna meg. Ezt hívták gettónak. De ha nem zárták is őket gettóba, hosszú időn át üldözték őket úgy, ahogy a víztócsában élő szúnyoglárvékat szokta irtani az ember. Ismeritek-e a *Hegedűs a háztetőn* című musicalt? Ez a darab egy falusi zsidó közösséget mutat be. Remekül ábrázolja őket, amint – anélkül hogy bármi rosszat tettek volna – felgyújtják a házaikat, összetörik árujukat, van, akit meg is ölnek, végül a földet is el kell hagyniuk, ahol addig éltek.

Ha elnyomták, ha gyűlölték is őket, sokan közülük mégis kiemelkedő tudósok, művészek lettek. Hagyományosan jó kereskedők is voltak, megtanulták, hogyan kell a pénzzel bánni. Néhol a válságok idején, már a mi századunkban a munka nélküli fiatalokat könnyen lehetett a gyakran jómódú zsidók ellen fordítani.

A zsidók iránt érzett alaptalan gyűlölet a több ezer éves történelem során fokozatosan változott át a „kiirtani a zsidót a föld színéről” gondolatává. Hitler volt az, aki ezt a gondolatot meg akarta az auschwitzi és más gázkamrákkal valósítani.

A tanár úr a tábla felé fordult és felírta:

„*alaptalan gyűlölet*”.

Aztán folytatta:

– Szadóban születtem, és él ott egy népmese.

Élt egyszer régen egy gyönyörűséges leány. Lett egy férje. Becsületes, dolgos ember volt, hibát nem lelt benne senki. Mégis a leány, bár magyarázatot nem talált rá, nem tudta megszeretni. Nem szerette, ha tüsszentett. Nem szerette, mikor evett. Nem szerette, ha az orrát fújta. Végül már azt sem szerette, ha a közelében volt.

Igen ám, de el sem kergethette otthonról minden indok nélkül. Ekkor a leány elment a mocsári anyókához tanácsot kérni. „A férjemet valahogy el kéne tüntetni!” A mocsári anyóka így szólt: „Holdfényes éjen vessél kendert, holdfényes éjen öntözd meg, holdfényes éjen vágd le, holdfényes éjen fonjál belőle fonalat, s holdfényes éjen szódd meg! Aztán egy holdfényes éjen a szőtest fehérítsd ki, holdfényes éjen varrj belőle kimonót*, és add a férjednek, hogy viselje!” Úgy tett a leány, ahogy az anyóka mondta. Egy gyönyörű, holdfényes éjjelen kendert vetett, fonalat font, anyagot szőtt, a holdfényénél kifehérítette, és megvarrta kimonónak. Ezután lágyan a férjére terítette, aki erre rögtön elment, s vissza se tért többet. A leány azonban mégiscsak aggódni kezdett, és újra a mocsári anyókához ment. A bűzös mocsárvidéken az anyóka a rokkát pörgette.

Az osztály némán figyelt.

* Egyenes vonalú, bokáig érő, ujjával egybeszabott japán viselet

– Mikor a leány elmondta, hogy a férje eltűnt, az anyóka megállította a rokkát, és így szólt: „Holdfényes éjen legyél a falu szélén, a hatos keresztútnál, és várj!” Így is tett a leány, és egy gyönyörű holdfényes éjjelen, az éj kellős közepén kiállt a keresztúthoz. Egyszer csak túlfelől valami fehérség közeledett. Ahogy jobban szemügyre vette a közeledő alakot, nem volt az más, mint saját férje, az éjszaka fehérített kimonóba öltözve. S miközben elhaladt a leány mellett fehérített kimonójában, magában így dünnyögött: „Mit sem sejtve vettem fel az éjfehér ruhát,

s éji lelkek társaként bolyongok tovább.”

Egyre távolodott alakja, és többet soha nem tért vissza.

Az osztály felsóhajtott.

– Én szeretem ezt a mesét – mondta a tanár úr –, mert arra az alaptalan gyűlöletre világít rá, amely ott húzódik minden ember lelkében. Középiskolás koromban az egyik társam iránt éreztem én effélet. És ez rá is átragadt. És hiába volt saját magamról szó, mégsem tudtam ellene tenni. Ha egyes emberek átengedik magukat az alaptalan gyűlöletnek, az borzalmas. De ha ugyanez népek között megy végbe, az alaptalan gyűlölködésből tűzvész támad, és vér folyik. És ennél is rettenetesebb, ha van olyan ember, aki ezt a gyűlöletet tovább szítja, felhasználja és megszervezi. A gyűlölet már a levegőben van, és megméltelyezi a mit sem sejtő emberek lelkét is... Azt sugallja, hogy ebben megtalálhatják minden rossznak a forrását... Az alaptalan gyűlölet úgy rögződik, mintha volna alapja, és létrejön a *diszkrimináció**. Még azt is elfelejtik, hogy az a másik is *ember*! A náci Németország a zsidókat nem tekintette embereknek. Azt hirdették, ha a zsidókat kiirtják, Németország, illetve az egész világ boldog lesz. Így tudták megtenni, hogy naponta legalább tízezer embert küldtek gázkamrába Auschwitzban. Gondolkozzatok csak! Hány tanulója van összesen ennek az iskolának? Gondoljátok

el, hány ilyen iskola kéne ahhoz, hogy meglegyen a tízezer ember!

Úgy tudom, nemsokára a tévé bemutat egy filmet, ami erről a témáról szól.

*Holocaust*** a címe. Javaslom, nézzétek meg! És most folytassuk az órát. Nyissátok ki a tankönyveket.

Mikor az órának vége lett, beszéltem Szatoruval.

– Szatoru, minek vésted a padodba azt a náci jelet? Mit akartál vele? Juj, de félek tőled! Ha közel megyek hozzád, még levágod a hajamat!

Szatoru felugrott, és fenyegetően nézett rám.

– Bevéshetek még többet is! És a horogkereszt mellé a japán zászlót is odavésem neked!

– Szatoru!

Döbbsen álltam. Szatoru még egyszer fenyegetően rám villantotta a szemét, és ki vágatott. Mi a csuda ütött belé? Egész megijedtem. Még mindig ugrál a szívem. Félek. * Hátrányos megkülönböztetés

** (Ejtsd: holokauszt) az európai zsidók üldözésének korszaka a náciizmus uralomra jutásától a második világháború végéig, 1933-1945-ig

Kedves Anna Frank! X. 3.

(kedd) túlnyomóan derült idő

– Ijesztő helyre mész? Miért? Minek? Mondd meg az okát! – kérleltem édesanyámat.
– Ó nem, nemcsak ijesztő helyre megyek. Megyek Bécsbe is. Tudod, Bécsbe, ahol Mozart is élt! – mondta, és a nyakamba ugrott.

El egem van ebből! Milyen gyerekes!

Este édesanyámmal kettesben elmentünk az Orgonába, ahol a virágkereskedés is van. Elvittük a kiscicákat. Megkértük a fiatalembert, vigyázzon rájuk. A fiú barátságosan közölte, hogy bízunk csak rá, minden rendben lesz.

– Nagyon helyes kiscicák. Hamar akad majd gazdájuk. Ha meglátják őket a virágok között, mindenki el akarja majd vinni őket.

Hazafelé fagyit vettem magamnak, édesanyám meg rengeteg rózsát.

Fúko most körbe-körbe járkál a szobámban, és keservesen nyávog. Már egy ideje tűvé tesz mindent. Szegény Fúko.

És szegény én! Édesanyám holnaptól Európába megy! Csak az a különbség, hogy ő nem nyávog keservesen.

– Na, ma egész éjszaka fent leszek. Júko, te menj szépen aludni! – mondta.

Micsoda KŐSZÍVŰ anya! De azért adtam neki egy négylevelű lóherét, hogy szerencsét hozzon neki. Múltkor szedtem, mikor Dzsunával sétálni voltam.

– Akkor holnap reggel egyedül kell kelnem, egyedül kell reggeliznem, az ajtót kulcsra zárnom és suliba mennem, igaz? – kérdeztem később.

Mire aztmondta, hogy este későn átjön Ton, és itt alszik. Huhú, akkor ez azt jelenti, hogy reggelire kenyér, kávé és tojásétel lesz! És ehhez még ecetes szilva!

Hát akkor, MÉLYEN TISZTELT SZÜLŐANYÁM, minden jót, és sok sikert.

Mindezek után éppen aludni készültem, mikor hirtelen nagyon fontos dolog jutott az eszembe. Ma óra után történt, mikor mindenki tódult ki a folyosóra.

– Hé, Krumpli, tűnés! Búzlesz! – kiáltotta Kitagava. Kitagaváék csoportja mindig úgy csúfolja Imit * , hogy Krumpli. Ugyanakkor Imai is olyan bamba mindig, hogy az ember önkéntelenül is ugratná. Szóval Krumpli (jaj bocsi, még én is azt mondom, hogy Krumpli!) úgy megrémült, hogy ijedtében pont Kitagava elé lépett.

– Nem érted, hogy tűnj el?! Mit jössz közel? Bűdös vagy. Tűnj már el! – És Kitagava mellbe taszította Imit.

– Hagyd abba! – kiáltottam rá olyan harsányan, hogy magam is meglepődtem. Kitagava is csak pislogott. De aztán tovább jártatta a száját, mintha mi se történt volna.

– Itt egy rikácsoló nőstény! – mondta idétlen fejhangon, de olyan dühösen néztem rá, hogy eloldalgott. Én meg fogtam a táskám, és átmentem a könyvtárba. Valahogy nem volt kedvem ott maradni. Az az igazság, hogy Imai tényleg egy kicsit piszkos. Ki tudja, miért, de olyan mosdatlán. Meg aztán olyan lassú, hogy igazából én sem szeretem. Csak, hogy is mondjam?

* Imo japánul krumplit jelent

Mellbe vágott, hogy a tanár úr -féle „alaptalan gyűlölet” a mi osztályunkban is megvan. Mert hisz Imai nem bánt senkit, nem zavar senkit, csak egyszerűen ott van, mintha odatették volna. De én valahogy viszketek tőle. Bizsereg a testem. Vajon ez mitől van? Mit kell csinálni, ha az ember felfedezi magában az alaptalan gyűlöletet? Elég, ha megvédem Imit, ahogy ma történt? Akkor is elég ennyi, ha

közben viszketek tőle, és legszívesebben vakaróznék?

Kedves Anna! X. 4. (szerda) derült, gyönyörű idő

Hajnalban nagyon boldog álomom volt. Angolból 100 pontos lett a dolgozatom. Visítotam örömben, és nekiálltam piskótát sütni. Megkentem vajjal, tettem rá szörpöt, és éppen az első falatot tűztem a villára, mikor valaki megrázott. Kinyitottam a szemem, hát édesanyám nézett rám. – Most megyek. Vigyázz magadra, jó? Valami új, ismeretlen rózsaszín kalap volt a fején. Megdörzsöltem a szemem, de már elment. A Narita repülőtér messze van, úgyhogy jó korán kell indulnia. Elfogott a szomorúság, befészkeltem magam az ágyba, és magamra húztam a takarót. Megpróbáltam visszaálmodni a piskótát a számba, de nem sikerült. Édesanyám is igazán olyan! Legalább egy falatot ehettem volna belőle, és aztán köszönt volna el!

8. Fukikótól Annának

1978. X. 4. (szerda)

Nagisza telefonjától egyszerűen nem tudtam magamhoz térni.

– Nem jössz el Auschwitzba? – Egészen biztosan ezt kérdezte tőlem.

– Honnan tudod, hogy szeretnék menni? – kérdeztem kezemben a telefonkagylóval.

Elámultam.

– Tudod, mikor meséltétek Macsikóval a Dzsé-Dzsé ruháján a horogkeresztet, akkor mondtad, Fukiko, hogy szeretnél Auschwitzba menni, de hogy oda biztosan nincs társasút. Igaz?

– Ja, tényleg!

Anna!

Még nem telt el sok idő azóta, hogy rájöttem, egyidősek vagyunk, és mégis azóta Dzsé-Dzsé horogkeresztje, az ördög szeme, Cumura úr szavai újra és újra a nácikat idézik elém. Vajon miért? Olyan az egész, mintha kártyáznék, és egymás után ezeket a lapokat húznám.

Ekkor érkezett Nagisza telefonja. Úgy döntöttem, elmegyek. De valahogy rettentően hirtelen jött ez az egész. Egy hét sincs az indulásig. Ráadásul indulás előtt két nappal anyaggyűjtésre kell mennem. Az indulás előtti napon kell még összeállítanom a riportot, és mikor 10 vagy 11 nap múlva megjövök, rögtön másnap újabb gyűjtőút következik. Mégis úgy döntöttem, hogy elmegyek. Ám, ha megyek, el kell rendeznem pár dolgot.

Az első és a legfontosabb, kire tudom bízni Júkót. Naoki már legfeljebb szombat-vasárnapra tudna hazajönni. Ha rövidebb időről lenne szó, bárki ismerős eljönne, de azért több, mint tíz napos útnál, pláne tengerentúli utazásnáligen nehéz találni valakit, aki helyettesít. Micukót fogom megkérni, vállalja el végig a felügyeletet. Micuko az egyetem elvégzése után egy darabig nálam lakott és Júkóval imádják egymást. Múlt évben ment férjhez, és most is a közelünkben van a házuk. Nemrég gyermeke született, így az volt a kérdés, tud-e gyerekestül jönni. Engedi-e a férje? Nagy örömmre boldogan vállalta.

A pénz, ami általában a legnagyobb problémát okozza, most megvolt. A kanadai útra félretett összegteljes egészében a rendelkezésemre állt. Ha egyszer majd Kanadába

akarunk menni, azon ráérünk akkor gondolkozni. Majd nekilátok, és kemény munkával megkísérlem összegyűjteni a pénzt. Szerencsére a kanadai út miatt az útlevelem is rendben van.

Két nappal az indulás előtt, mint derült égből a villámcsapás, jött a fogfájás.

Elrohantam egy ismerős fogorvoshoz, aki hamar rendbe hozta, utána összepakoltam félbemaradt munkáimat, és most itt ülök egy Aeroflot gépen. Mindez széleseben történt, alig bírom elhinni...

Közvetlenül az indulás előtt, már a repülőtérről, felhívtam Cumura urat.

– A Naritán vagyok. Megyek, megkeresem az ördög szemét.

– Hogy? A Narita repülőtéren? Az ördög szemét? Kuncogtam, és letettem a kagylót.

A légikisasszonyok hozzák a tálcákat. Ebédelünk. Párolt pisztráng saláta (fejes saláta, paradicsom, kelvirág) sült csirke zöldborsóval kávé

ingyen bor

repetázni is lehet

Anna! Moszkvába érkezésünkig Naplód olvasásába mélyedtem. Hozzad címzem én is a naplóm, és mostanáig még csak kezembe sem vettem az Anna Frank naplóját.

Ahogy olvasni kezdtem, magával ragadott a 13 évesen megírt szöveg elevensége, erőteljes stílusa. Júko most 13 éves, de ha naplót vezetne, akkor sem hiszem, hogy tudna így írni. És ha a 13 éves magamat hasonlítom veled össze, én sem érlek utol.

Persze a népek meg a szokások különbségéből is adódik. Amikor én voltam 13 éves, még csak alkalom se nyílt volna arra, hogy a lányok fagyaltot nyalogatva évődjenek a parkban a hozzájuk csatlakozó fiúkkal. Mégpedig azért nem, mert Japánban több száz év óta az az erkölcsi elv volt irányadó, mely szerint: „Fiúk és lányok hétéves kortól ne üljenek egymás mellé!” Ehhez jött még a militarizálódás. Úgy érzem, hogy a mi kislánykorunk egyáltalán nem volt szabad...

1942.

Az az esztendő, amikor Amszterdamban naplót kezdtem írni.

Az az esztendő, mikor 13 évesek lettünk. Előtte való évben, az az esztendő, mikor 13 évesek lettünk.

Előtte való évben, én Japán megtámadta Pearl Harbourt, majd belépett a csendes-óceáni háborúba. Én – akit militarista szellemben neveltek – a rendkívüli hírek után felzúgó Hadiflotta indulót dobogó szívvel és némi büszkeséggel hallgattam. Ebben az időben Japán győzelmet győzelemre halmozott.

Te akkor már egy német megszállás alatt álló országban éltél, és részed volt az üldöztetésben. Ezt írod a naplódban:

„1940-ben azután véget értek a Hollandiában töltött nyugalmas idők: előbb kitört a háború, majd jött a kapituláció, és a németek bevonultak Hollandiába, és elkezdődött a zsidók üldözése. Viseljenek a zsidók sárga csillagot! Szolgáltassák be kerékpárjaikat! Nem utazhatnak villamoson! Nem járhatnak autón! Csak délután három és öt óra között vásárolhatnak és akkor is csak olyan boltokban, amelyekre ki van írva: «Csak zsidók számára!» És még mennyi szégyenletes, megalázó rendelkezés!” *

Elszorul a szívem, ahogy olvasom: ezt nem szabad, azt nem szabad a zsidóknak. Nem mehetnek színházba, nem nézhetnek filmet, nem sportolhatnak. Csupa nem... Láthatatlan kötéllel

gúzsba kötött emberek.

Hozzád képest én, az akkor 13 éves japán kislány, bizony gondtalanul éltem. Ha visszagondolok erre az időre, egy emlék tolakszik elő: felvételi vizsgám a leányiskolába.

Vizsga, írom, de a vizsga akkor már csak az általános iskolai bizonyítvány bemutatásából és szóbeli kérdésekből állt.

Soha nem fogom elfelejteni, egy jó pár kérdés után az utolsó így hangzott: „Mondd el a takarítás menetét!”

Ha ma meggondolom, milyen vidám feladat! Ámbár lehet, hogy a mai nőmozgalom tagjai a kérdést a diszkrimináció egy formájának minősítenék. De akkoriban ez egy régi, jellegzetesen leányiskolái kérdés volt.

** Anne Frank naplója. Európa Könyvkiadó, Budapest, 1982. (fordította: F.Solti Erzsébet)*

Nagyon odafigyelve, óvatosan feleltem:

– Igen, először a seprűvel felseprek, majd a portörölővel letö... VISSZA/ Először a portörölővel letörölgetek, majd a seprűvel felseprek.

A tanárok pukkadoztak a nevetéstől, de azért szemlesütve próbálták türtőztetni magukat, én meg csüggedten kisomfordáltam.

A mi tanárunk azt tanította, ha valamit elhibázunk, mondjuk azt, vissza!, mint a katonák. De hogy is mondhattam olyat, hogy „először a seprűvel felseprek, majd a portörölővel... ”! Úgy emlékszem, haza sem mentem. A közeli folyó felé ballagtam, leültem a parton, és nyeltem a könnyeimet.

De azért szerencsére felvettek. Azt az örömet, amikor az eredményhirdetés napján félve-reszketvea kifüggesztett papírra emeltem a szemem, és ott volt a számom!

Emlékek az iskolakezdésről, az internátusról. Az iskola Hirosimában volt, én pedig Hanaurában éltem, hát intézetben kellett laknom. Bánatos voltam, vágyódtam haza, és mikor a felügyelő tanárnő azt kérdezte: „Ó, Fukiko, de szép párnahuzatod van! Ki hímezte?”, hiába próbáltam rá azt felelni, hogy az édesanyám, csak annyit tudtam kinyögni: „éde, éde, édes...”, és elsírtam magam.

Milyen gyerekes viselkedés, istenem!

Igen! Mindig túlon túl gyerekesnek éreztem Júko viselkedését, bár biztosan tőlem örökölte.

Tizenöt órás repülés után végre megérkeztünk Frankfurtba. Először is szállodát kell keresnünk. Nagisza itt van, úgyhogy evvel sem lesz gond.

Egy tündéri kis szállodában, az Andre Hotelben vagyunk. Társasúton ilyen szállodába nemigen jut el az ember. A liftbe két embernél több nem fér. A szoba ragyog a tisztaságtól. A hófehér falak, a narancsszín függöny és az ágytakaró, minden harmonikus. Az ágyon könnyű paplan és nem a szokásos begyűrt pokróc.

Hallom, ahogy Nagisza zuhanyozik, de én már igazán elfáradtam. Lefekszem, jó éjszakát!

X. 5. (csütörtök) Reggel hat óra, kiugrom az ágyból. Japánban most... hogy is, hány óra lehet? Rázom a kótyagos fejem, de Nagisza már mondja is, ott már estefelé jár. Lemegyünk a hallba, de még egy lélek sincs, az étterem is sötét. A forró reggeli kávéra még várni kell! Míg a taxira várunk, kilépek a szabadba. Hideg van, vékony a bőrkabát. Frankfurtban ma reggel a felhők a város fölé ereszkedtek. Nehezen virrad, az utcán kukásautó halad át. A fedett műanyag kukásedényt a kocsihoz illesztik, mire az felemeli, kattanás, és a kuka máris üres. Igen, ez jó megoldás.

Nagisza gúnyolódik. A középkorú riporter nénik sajnálatos tulajdonsága, hogy ilyesmin rögtön

megakad a szemük! Ő még fiatal, tette kész. Előfordul, hogy fogja magát, egyszer csak Kubába utazik cukornádatásra. Ha azt mondja, tegnap jöttem Párizsból, vagy mondjuk: holnap Bali szigetére megyek, senki sem lepődik meg.

– Jé, a német gyerekek is uzsonnatáskát hordanak! – csodálkoztam.

A hátitáskás gyerekek, oldalukon a himbálódzó uzsonnatáskával pontosan olyanok, mint a japán általános iskolások.

A taxi előállt. A portás bácsi így szól:

– Üzletet nyitok Madridban, jöjjenek majd el!

Hát a viszontlátásra egyszer Madridban!

A frankfurti repülőtérrel az ausztriai légitársaság gépével Bécsbe megyünk. Valamivel több, mint egyórás út. Hogy Európában milyen közel vannak egymáshoz az országok! Erre már régebben is sokat gondoltam. Egy szempillantás alatt ott terem az ember a szomszédban. Körülbelül annyi idő alatt, míg Tokióból Oszakába vagy Tokióból Szapporóba érünk. És ráadásul, bár ilyen közel vannak egymáshoz, a népek más-más nyelvet beszélnek, és mások a szokásaik is. Minél jobban tűnődöm, annál különösebb. Ha háború törne ki, túlélésre nem sok remény maradna.

Bécs.

Ide ugyan csak a lengyel és a csehszlovák vízum miatt jöttünk, de ez az a város, ahová én már nagyon régóta vágytam.

– Jó ég, sietnünk kell, bezár a követség!

A taxisofőr barátságos. A visszapillantóján kedves, fehér bőrből készült bébicipő lóg. Vezetés közben fényképeket mutat a gyerekről, aki – mint mondja – már magasabb a szüleinél.

Elhaladunk egy kőolajfinomító kombinát előtt, majd utunk két oldalán őszi színekben pompázó fák sorakoznak. Hajladoznak a nyárfák, és a csillogóvillogó ablakokban gyönyörű piros muskátli:

Igen, ez Bécs. Bécsben vagyok.

Oly kábult voltam a követségen, míg a vízumot intéztük, meg azután is, a Kaiserhof Szállodában, ahol a teraszon nyugodtan megebédeltünk, de még a Bécsi-erdőt bemutató városnéző buszon is, amire Nagisza javaslatára ültünk, mindvégig olyan érzésem volt, mintha álmodnám az egészet. Talán nevetséges vagyok...

Anna!

Nagisza már mélyen alszik, de én nem tudok elaludni. Eláraszt a sok emlék, szinte elmerülök bennük... Talán a naplóírás segít, lehűt egy kicsit.

Az az út a Bécsi-erdőbe, az zavart meg. Ki gondolta volna, hogy van a világon egy ilyen szépségesen egyszerű, napfényben úszó, friss és mégis díszes erdő! A mély erdő és a gondosan karbantartott legelő, elszórtan házak – akár egy festmény –, tarka tehenek csoportja és kedvükre legelésző birkák; kristálytisztán csörgedező patak, melyből szürke ló iszik – ez az egész kép így bennem a bécsi keringőt idézte.

Anna!

Mikor a bűvőhelyen éltél, volt egy szerelmed, Péter.

Azt hiszem, nem volt az igazi szerelem, inkább csak szerelem magáért a szerelemért. Hiszen tizennégy-tizenöt éves voltál mindössze. Épp annyi idős koromban engem is megérintett ez az

érzés.

Sóva 19. éve, azaz 1944 tavasza volt.

Szerettem volna egy zongorát, anyámat folyton ezért nyúztam. De nem engedhették meg magunknak, no meg a háború is egyre veszedelmesebbé vált, mint sötét látott száj, készült elnyelni a világot. Nem zongoravásárlásra való idő volt az.

Am váratlanul értesítést kaptunk Hirosimából, egy ismerősünktől: „A szomszéd házból azt üzenik, odaajándékoznák a zongorájukat!”

Magamon kívül rohantam oda. Megkerültem a sövényt, és megláttam a nappaliban a mahagóniszínű hangszert.

– Kerülj beljebb! – Finom idős hölgy hívott be csendesen, majd felnyitotta a zongorát, és a leütött néhány do-miszó, mintha víztükörre cseppent volna, úgy áradt szét szívemben. Csak pár hang volt, mégis végtelen sok érzést rejtett.

A zongorán egy diákegyenruhás*, kellemes arcú fiatalember képe.

– Az ő zongorája. Nagyon szeretett zongorázni, de behívták diáktársaival együtt frontszolgálatra.

– Az idős hölgy elhallgatott. – A fronton halt meg. Ha itthagynánk a zongorát, a légitámadások során biztosan elégne. Inkább szeretném felajánlani neked, annak a hanaurai kislánynak, akiről azt hallottam, rajongásig szereti a zenét. Kérlek, játsszál a fiam helyett is.

Mélyen meghajoltam, aztán a fénykép felé fordultam, és ezt mondtam magamban: „Magammal viszem az ifjúságodat!”

Eltelt néhány nap, és megszerveztük, hogy a zongorát lovas szekéren szállítsák hozzánk.

Aznap bármihez fogtam, semmi sem ment. A gyárban a golyók számlálása közben is máshol járt az eszem.

Az út Hirosimából Hanaurába a tengerpart mellett visz. A tavaszias Szoto-beltengert bámulva poroszkált a ló, és húzta maga után egy egész napon át a kocsin a zongorát. A mezőt repce és szelíd bükköny virágszőnyeg borította, és a tenger fátyolosan csillogott a napfényben. A lovasszekér kocogva közeledett a szirmukat sűrűn hullató cseresznyefák között. Kora tavaszi andante.

Később, amikor a zongora már családunk birtokában volt, egy véletlen folytán az öngyilkos repülőosztag tagjai kezdtek hozzánk járni. Bizonyára a családias légkör vonzotta őket. A szabadnapokon majd tízen összegyűltek nálunk. Az egyik közülük Umehara főhadnagy volt.

– Á, egy zongora! – indult határozott léptekkel feléje. – Egy Kigel. Ez aztán ritkaság, igaz? Szabad? – kérdezte, és az arcára volt írva, mennyire szeretné felnyitni és játszani rajta. De azért illedelmesen hozzáfűzte: – Vagy talán előbb ön! – Hangjában türelmetlenség bujkált, majd választ sem várva felnyitotta a zongora tetejét, leütött néhány hangot, és elmosolyodott. – Mint egy zenélődoboz! Jaj, bocsásson meg, játszhatnék valamit? A szűz imája, Sorrentói emlék, Ave Mária. Csodálatos, magával ragadó énekhangja volt. Eztán ha nálunk járt Umehara főhadnagy, zongorázott nekünk, és mi vele énekeltünk, mindegyre bizonyítva, hogy élünk. 1945-ben egy napon mintegy mellékesen így szólt:

– Holnaptól áthelyeznek.

Azt hiszem, Anna, te sosem hallottál az öngyilkos repülőosztagról, és azt sem tudhatod, hogy ez mit jelent. Japán specialitás: „test test elleni” öngyilkos támadás.

* Japánban minden iskolatípusnak kötelező egyenruhája van

Egy rozoga repülőgépet megraknak bombával, megtöltik annyi üzemanyaggal, ami odafelé elég, és

bevetik az ellenséges hajóraj ellen. Volt közöttük olyan, amit „emberi torpedó”-nak hívtak, ez egyszemélyes volt, és maga zuhant az ellenségre. Oly félelmetes, hogy még a gondolatától is borsószik a hátam.

Ez a mellékesen odavetett mondat, „holnaptól áthelyeznek”, tehát azt jelentette, eljött az idő, hogy elinduljanak a különleges akció bázisára, és végrehajtsák feladatukat.

Ez az ember meg fog halni.

Meleg gombócot éreztem a torkomban. Nem tudtam megszólalni. Ha beszélni kezdek, elsirom magam, és abban az időben a japánoknak azt tanították, ilyen esetben sosem szabad sírni.

– Magammal viszem a babát, amit a kis Fuki csinált, hogy szerencsét hozzon! – mondta Umehara főhadnagy mosolyogva, és a társai is mind jókedvűen fogádkoztak:

– Úgy van, úgy van, a Fukiko-féle baba mindig velünk lesz!

– Talán Bécsbe is eljutnak, vigye magával, jó? Ugye megígéri? – mondtam minden erőmet összeszedve, aztán berohantam anyámhoz a nappaliba. Soha nem fogom elfelejteni. Anyám elsápadt, tanácstalanul ide-oda kapkodott, aztán beszaladt a szobámba, én meg utána. Előrántotta a párnámat, és elkezdte felfejteni. Fejtette és sírt. Ezt a babbal töltött párnát anyám nekem varrta, mert fejfájós vagyok. Aznap ebből a kicsi szemű piros babból készített anyám az osztag tagjainak zenzaii, vagyis főtt, édes babcsemegét. Ahogy a babot feltette föni, anyám fogott egy darab hófehér, pihekönnyű selymet, amit korábban szintén nekem vett, és habozás nélkül szétszabdalta. Sálát csinált belőle az osztag tíz tagjának.

Csak a háború után tudtam meg, hogy akinek fehér selyemsál volt a nyakán, annak a nyaka nem égett meg, és így nem szenvedett úgy, mikor meghalt.

Másnap reggel ígéretemhez híven felmentem a közeli kórház tetejére. Kisvártatva egymás után felbukkantak a repülőgépek. Integetésemre válaszul szárnyukat billegették, és néhány kört tettek, végül Kjúszú felé fordulva eltűntek az égen.

Ha csak egy szempillantásra is, de láttam Umehara főhadnagy arcát és fehér sálját, és abban a pillanatban tisztán hallottam az Ave Máriai zengeni a levegőben.

Ave Mária.

Szerelmem...

Hullott a könnyem megállíthatatlanul, és csak álltam a zengő énekszóban a hófehér bárányfelhők között egy örökkévalóságig.

Persze azt azért nem hittem, hogy Umehara főhadnagy az egyetlen, aki meghal... Közeledett a végső tengeri ütközet, s Hanaura városa közel esett a tengerhez. Felkészültem rá, ha az amerikaiak partra szállnak, talán én is meghalok.

Én azonban a hirosimai atomtámadást is egy hajszál híján, de megúsztam. Később hallottam, hogy Umehara főhadnagy a háború befejezése előtt két nappal kapott parancsot a támadásra, és hősi halált halt. Miért kellett neki meghalnia? Mikor annyira szerette a zenét, és minden vágya az volt, hogy egyszer eljusson Bécsbe. Hányszor hallgattuk együtt újra és újra Mozartot! És a bécsi keringőket!

Azt hiszem, most már érted, Anna, hogy miért zaklatott fel ennyire Bécs. Bár az is igaz, hogy mindez csupán a távoli homályos múlt.

9. Júkótól Annának

Miután elbúcsúztam édesanyámtól, újra elaludtam, és mikor felébredtem, ott volt már Ton, és finom kávé illata szállt. Ton hozott nekem ajándékba egy helyes kenyereskosarat, bele egy asztalkendőt, és arra kiflit meg angol kenyeret tett.

Múlt nyáron Ton elvitt magával egy sinsui hegyi kunyhóba. Ott használtunk a reggelinél ilyen kenyérkosarat, és erre én azóta is vágytam. Akkor említettem neki, és nem felejtkezett el róla.

Reggelire tükörtojást, salátát (sonkásat), kávé és kenyeret ettünk. És ehhez még ecetes szilva is volt.

– Édesanyám egy rózsaszín kalapban ment el, ugye? – kérdeztem.

– Igen, nagyon jól állt neki.

Azt mondja, mikor kiderült, hogy édesanyám Európába megy, nagy sietve megfestett egy darab bőrt, és abból kalapot csinált. Divatos fíradtrózsaszín kalapot.

– Európában egyáltalán nem feltűnő ilyen kalapban járni. Japánban talán merészség kell hozzá, nem tudom.

Mire én azt feleltem, hogy szerintem édesanyám elég merész, úgyhogy ő bárhol hordhatná.

Ton különben kalaptervező. Van egy szelíd papagája, és mindig mindenhová magával viszi. Ma reggel is a Kiki nevű égszínkék papagájjal reggeliztünk. Kiki – miután evett a kenyérből, és csipegetett egy kis salátát, a fogvájóval játszott. Hol a csőrébe vette, hol leejtette, egész idő alatt ezzel szórakozott. Emiatt viszont szegény Kút és Fúkot be kellett zárni édesanyám szobájába.

– Júko, mire hazajössz az iskolából, már itt lesz Micuko, és végig itt is marad, amíg édesanyád haza nem jön. Jó lesz így, Júko?

– Ühüm. Jó.

Büszkén indultam az iskolába. Hozzá vagyok szokva az egyedülléthez.

Déltájban mintha repülő zúgását hallottam volna, az eget kezdtem kémlelni. De az iskola magas épületei közötti keskeny égboltsávon semmit sem láttam.

Jaj, úgy visszamennék az általánosba! Hiszen ebben az épületben mintha be lenne zárva az ember!

Múltkor mondta a bátyám, hogy te több évig voltál bezárva a búvóhelyre. A lábadat sem tehetted ki. De nehéz lehetett! Ha úgy veszem, hogy csupán egy regény szereplője vagy, engem akkor is szíven üt. Én szabadon járhatok-kelhetek. De azért ha mindig ugyanazokat a szürke épületeket látom, hát üvölthetnékem támad!

Tanítás után sportköröm volt. Én soft ballra járok. Egészen mostanáig csak labdát szedhettem, de ma már az ütőt is engedték használni. Az idősebbek mondták, hogy az ütő kiválasztása nagyon fontos. Ha túl nehéz, nem lehet vele vízszintesen ütni, ha meg túl könnyű, hullámzó lesz az ütő mozgása. Nemcsak karral kell ütni, hanem derékből kifordulva, ezért azt mondják, az a jó ütő, amelyiknek az elejét kissé nehéznek érezzük.

Azért fárasztó ez a sportkör. Nyusziugrásból amennyi belefér, kidobós, aztán ütésgyakorlás, egészen kitikkadok.

Mire koszosan, sárosan hazaértem, Micuko már ott volt. Felsikítottam örömben, és a nyakába ugrottam. Úgy imádom őt! És annak is úgy örülök, hogy a kisbaba kikúszott elém az előszobába. Aztán boldogan megfordult, és kezét a földhöz tapicskolva végigkúszott az előszobán, be a nappaliba.

– Nézd, Júko, hogy örül a kicsi! Tudod, milyen szűk a mi kis lakásunk, soha nem tud annyit mászni benne, amennyi jólesik neki. Most nagyon örül.

– Hm. Hát ez a lakás sem valami nagy, nem?
– De van előszobája. Nálunk csak egy szoba van. Ha kúszni kezd, rögtön nekiütközik valaminek. Azt mondják, manapság gyakran fordul elő, hogy a pici gyerekek elesnek, lehorzsolják az orrukat, vagy letörrik a fogukból egy darab. Állítólag azért, mert szűk helyen nevelkednek, nem nagyon kúsznak-másznak, folyton belekapaszkodnak a tárgyakba, és felállnak.
– Hm. Ezek szerint a mászás nagyon fontos, igaz?
– Igen. Úgyhogy amíg nálatok leszünk, a pici Szát jó sokat hagyom mászni – mondta Micuko. Azért Kú és Fúko miatt aggódom.
– Kúkókám, Fúkókám, jól töröljétek meg a lábatokat, amikor bejöttök! – figyelmeztettem a felnőtt macskákat.
Ekkor azonban fontos felfedezést tettünk. Fúko emlői kerekre, feszesre duzzadtak.
– Húha – mondta Micuko–, azért duzzadtak meg, mert a kiscicákat odaadtátok. Biztosan nagyon fáj neki, csak gyulladásba ne jöjjön szegénynek!
És utána sokáig meleg vízzel puhította, masszírozta az emlőket. Én meg csak néztem megszeppenve. Fúko hol jóleső képet vágott, hol fájdalmasan nyávogott. Szegény Fúko még most is keresi a kiscicáit, nyávogva járja körbe-körbe a házat.
Szerettem volna otthon maradni és lefeküdni aludni, úgy, ahogy voltam, de nem lehetett. Rögtön a balettstúdióba vágtáztam. Meg kell tanítani a kicsiknek a bemutató előadásra a táncokat. A két évvel ezelőtti meg a tavaly táncolt darabokat próbálom felidézni, azokat tanítom.
Micuko elképedve mondta:
– Júko, hogy te milyen elfoglalt vagy!
Meg hogy:
– Felnőttkorodban balerina akarsz lenni?
A felnőttek mind ezt kérdezik. Most szeretem csinálni, hát csinálom és kész. Anna, te tizenhárom éves korodban már eldöntötted, hogy mi akarsz lenni? (Enyhe ásítás) Jó éjt!

Kedves Anna! X. 5.

(csütörtök) hol beborul, hol kiderül

Vége a sportünnepélynek, megkezdődtek a diáknapok megbeszélései. Ma *Az ördög szemének* ördögéről beszélgettünk, hogy az tulajdonképpen milyen ördög is volt. Milyen gonoszságokat művelt?

– Pénzt meg lányokat rabol!
– Nagy recsegéssel-ropogással széttapossa a házakat, ráül az egyik épületre, és az összeomlik alatta. Hát ilyen.
– Széttör minden órát, hogy csak ő tudja az időt.
– Azzal szórakozik, hogy az emberekkel különféle mutatványokat végeztet.
– Embergert árul! Hogy mindenki reszkessen tőle!
– Mi az az emberger? Mi a csuda?
– Nem hamburger, nem miauburger, hanem emberger. Nem értitek?
– Ez az! Az ördög kötenyt köt maga elé, és kínálgatja: „Ki parancsol embergeret?”

Röhögés, sikítozás. Elszabadul a pokol.

– Hajionzokni kinek kell? Ki kér hajionzoknit?
– Mi az a hajion?

– Hát emberi hajból készült! Nem nejlon-, hanem hajionzokni!

Zsivaj, lárma, borzongás.

Mindenki vadul, és csak mondja a magáét.

– Gondoljátok csak meg – vet véget a zűrzavarnak Kavamura tanár úr –, a leány ennek

a rémes ördögnek adja vissza a szemét, és a történet szerint boldogan élnek tovább. Jól van ez így?

– Neeem, nincs jól!

– Az nem lehet, hogy boldogok legyenek!– mondja mindenki.

– Bizony, nincs jól. De akkor hogyan lenne jól?

Összenéztünk.

– Én mindenesetre az ellen vagyok, hogy az ördög visszakapja a szemét – mondtam.

A többiek biztattak, minél előbb írjam meg a forgatókönyvet. A képzőművészetben jártas gyerekek már alig várják, hogy megkezdhesék a bábok készítését.

De jó lenne, ha itt lenne édesanyám...

Ó, a rettegett diáknapok!

Vajon meg tudom én ezt írni?...

Kedves Anna Frank! X. 6. (péntek) felhős idő, néha esik

Benéztem az Orgonába a virágoshoz, a kiscicák már nem voltak ott.

– Nagyon jó emberek vitték el őket – mondta az eladófiú, és kaptam tőle egy szál piros rózsát. Megálltam egy pillanatra, és beszívtam a nyíló rózsa illatát. Pompás volt.

– Hamis életrajzot adott be, azért rúgták ki – mondta valaki. Felnéztem. Egy másik biztonsági őr és az eladófiú beszélgetett egymással. Mikor megláttak, zavarba jöttek. Kobajasi bácsiról volt szó. Felpattantam a biciklire, és haza vágattam.

Mikor elmondtam a dolgot Micukónak, gondterhelt képet vágott. Micuko olyan jólelkű, átérzi mindenki gondját, és megpróbál segíteni.

– Milyen ember volt? Jóban voltál vele?

– Igen. Azt ígértem neki, hogy majd valamikor elmegyek hozzá.

– Aha. És hol lakik?

– Még nem kérdeztem meg tőle. Tudod, azt mondta, mókusa is van, meg kacsája is.

– Ej ha, mókus is meg kacsa is!

Micuko mintha egy kicsit megnyugodott volna. Kobajasi bácsinál tó ugyan nincs, de

van egy kacsa. Azt mondta, pelyhes kora óta neveli, és Csibinek hívják. Állítólag Kobajasi bácsit a mamájának hiszi, és mindenhová követi. Egyszer egy fal tetejéről akart Kobajasi bácsi után menni, lepottyant és megütötte a lábát. Azóta még inkább kacsázik.

Álljunk csak meg! Hiszen a kacsa az madár, nem? Ki hallott már olyat, hogy egy madár a magasból lepottyanjon és kifecamítsa a lábát – olyan az egész, mint a múltkor a cicákkal.

Ajjaj, mi van evvel a világgal?!

– Ezért beszéltek meg, hogy elmegyek hozzá, és megnézem a kacsát. Mi lehet az a hamis életrajz?

– Hm. Vajon mi?

Micuko összevont szemöldökkel meredt maga elé.

Kedves Anna! X. 7. (szombat) derült idő

Ma rettentő furcsa álmom volt, kiugrasztott az ágyból. Még teljesen sötét volt. Íme: Kobajasi bácsi megy nehézkes léptekkel, mögötte, hátsó felét riszálva, kacsázik Csibi.

Nagyon magányosnak látom távolodó alakjukat, és utánuk szólok:

– Bácsi! Kobajasi bácsi!

De a bácsi vissza se fordul. Megy lomha léptekkel, a kacsza meg utána... Ekkor egy

teherautó vagy busz, valami nagyméretű jármű robog arra, csikorogva fékez, és hirtelen kiugrik belőle egy csomó egyenruhás ember. Megfogják a bácsit meg a kacsát, és betuszkolják őket a kocsiba.

– Álljanak meg! Álljanak meg! – kiáltoztam rémülten, és utánuk akartam menni, de a

lábam nem mozdult.

Kedves Anna Frank! Tudod, milyen az a bénultság? Bármennyire szeretnéd is, a kisujj adat se tudod mozdítani. A szenvedéstől, a félelemtől ilyen állapotba kerültem.

Dzsuna vakkantására riadtam fel. De még sötét volt. Félttem. Mit jelent ez az álom? Rossz ember lenne az a bácsi? Én ezt valahogy nem tudom elhinni.

Micuko hív. Mert ezt a pár sort még reggeli előtt írtam.

Édesanyám talán már Prágában van.

10. Fukikótól Annának

1978 .X. 6. (péntek) Most éppen a cseh utazási iroda, a Cedok egyik kirendeltségén egy padon ülök, és elővettem a naplómát. Már sötét van kint, de még nem sikerült szállást találnunk. Addig is legalább lejegyzem a napi eseményeket.

A mostani utunk során mindig azt csináltuk, hogy amikor megérkeztünk egy városba, rögtön elmentünk egy utazási információs irodába, hogy szállást keressünk. Sajnos ez Prágában nem sikerült. Mivel Csehszlovákia szocialista ország, az utazási irodák is állami kézben vannak. Az állomáson azt mondták, hogy menjünk ebbe és ebbe a Cedok irodába, és ott mindent elintéznek. Taxiba vágtuk hát magunkat, és a megadott helyre hajtattunk.

Igen, csak hogy ott anélkül, hogy utánaérdeklődtek volna, azt mondták, a szállodák megteltek, nincs hely. Valami nemzetközi orvoskongresszus van szemészeknek vagy fogászoknak, és ezért egyetlen szabad szoba sincs.

– Akkor nem kérdezné meg esetleg valamelyik Prága környéki szállodát?

– Mi csak prágai szállodákkal foglalkozunk.

– Akkor legyen szíves megmondani a környékbeli szállodák telefonszámát, megpróbáljuk magunk felhívni.

– Nézzék meg a postán!

– Legalább a telefont engedje használni!

– No.

Mindenre „no”. Az ötven körüli őszes hajú, láthatóan fontos beosztású férfi száját keményen összezárja, mélyen ülő szeme, mint a jég, hidegen csillog – egy barátságos szava sincsen.

– Akkor engedje meg, hogy míg elmegyünk a postára, itthagyhassuk a csomagjainkat. Nagisza lemondóan legyint.

– Fukiko, te maradj itt, jó? Én mindenesetre elmegyek, megkeresem a postát. Nagisza elindult a sötét, kockaköves úton, én meg elhelyezkedtem a padon, és

elővettem a naplóm. Nem izgalmas. Ha nem találunk szállodát, majd alszunk egy nagyobb állomáson és kész. Úgyis azt mondják, hogy a szemészek vagy fogászok vagy kik kongresszusa ma befejeződik, és lehet, hogy holnapra már az összes szálloda kong az ürességtől. Taktak-taktaktak, kattog az írógép. Egy gesztenyebarna karcsú szépség meg egy dundi veri a gépet, de valószínűleg nem akarják zavarni a főnököt, mert szótlanul, elmélyülten dolgoznak. Tényleg, mi volna, ha megkérdezném, hogy szabad-e a vécét használnom? Úgy érzem magam, mintha valami csínyre készülnék. No nem, temetkezzünk inkább a naplóba.

Újraolvastam, amit az elmúlt éjjel emlékeimbe merülve Bécsről írtam, és egy picit szégyelltem magam.

Elhunyt férjem tréfálkozó hangját hallom: „Nem, nem, ahogy az első szerelmedről írtál, az rád vall, rendben van az ügy. Azt is megértem, miért tartottad mindig olyan becsben azt az ócska zongorát. De azért mintha mostanában nem játszanál rajta?!”

A tegnapi Bécs valóban olyan volt, amilyenek Umehara főhadnaggyal megálmodtuk. Ám az a Bécs, ahol ma jártunk a vízum megszerzése után, Prágába indulásunkig, egy másik arcát mutatta nekünk.

Szobrokkal, szökőkutakkal, virágokkal és zenével – Bécs olyan, mint egy ékszer. És amikor egy utcasarkon meghallottam a Vadrózsa áradó dallamát egy gyermekkoros énekelte –, úgy éreztem, vágyaim Bécse megálmodott formájában tárult elém, és egy szál virágot küldött nekem. Talán csak kóruspróba volt; a Vadrózsa dallama, ahogy felcsendült, úgy el is halt, és én csak álltam ott a sarkon, mintha az ajándék illatát akartam volna visszaidézni. Aztán ott a schönbrunni kastély pázsit-és virágarabeszkje, mint egy pompás kiterített szőnyeg! Ha jól emlékszem, egy piros kalapos öreg hölgy sétáltatta ott tenyérenyi görög teknőcét. Szép aranysárga teknőc volt, azt mondják, az ilyen néha négyszáz évig is él!

– Mintha állna az idő – dünnyögte Nagisza.

– Miért? A teknőcre gondolsz?

– Nem, hanem ez a gyönyörű virágágyás annyira nem változott... Én hét vagy nyolc évvel ezelőtt jártam itt, és az akkori kert ugyanilyen volt, semmi sem változott. A virágágyás mintázata, talán még az elültetett virágok fajtái is megegyeznek. A sövényt is úgy nyelik, hogy az embernek az az érzése, nem nőtt egy centit sem.

A virágágyás egy távoli domb lábáig húzódott, kétoldalról telepöttyögetve szobrokkal, szökőkutakkal; mindezt sövény szegélyezte. Úgy nézett ki az egész, mint egy nagy színpad, melynek dupla függönye lazán, mégis pontosan illeszkedik. Japán hasonlással élve: ugyanaz a csodálatos szabályosság, ahogy Japánban a bükkfélékhez hasonló fákat nyelik, oly módon, hogy az egyes levelek ne takarják egymást, közöttük a levegőnek szabad áramlása legyen.

– Valakitől azt hallottam, hogy gyakran járt ide Adolf Hitler. Itt olvasgatott, meg a madarakat, mókusokat etette.

– Hitler?...

– Igen. Azt mesélik, hogy fiatal korában, mikor még szegény volt, senki sem ismerte, és a saját képeit árusítva járta a várost, 1908 körül lehetett, ha jól tudom. Akkoriban a belvárosban sok

fekete kaftános, hosszú göndör hajú zsidó lakott. Hitler felfigyelt rájuk, nagyon nem tetszettek neki. Idegennek, gyűlöletesnek találta őket, és rövidesen antiszemita könyvek, pamfletek olvasásába mélyedt.

– Hol lehet a belváros?

– Hát ott, ahol Schubert Vadrózsáját hallottuk! Ahol a szobrok voltak...

– Ne, hagyd abba!

Felemeltem a kezem, mintha el akarnék hessegetni valamit. Hiszen beszennyezi féltett gyönyörű emlékeimet... De Nagisza folytatta:

– Azt is hallottam, hogy abban az időben, amikor Hitler Bécsben élt, volt a városnak egy híres polgármestere, akit „Bécs Krisztusának” neveztek. Luegernek hívták, jóképű férfi volt, egész életén át agglegény maradt. Ez a Lueger iskolákat építtetett, s mind pompás volt, mint valami kastély. A rászoruló gyerekeknek ruhát, ennivalót, füzeteket, fürdőjegyet, mindent adott. Azt mondta, szeretné, ha a gyerekeknek örömiük telne abban, hogy iskolába járhatnak. Azt mondják, Lueger volt az is, aki eltervezte, hogy Bécs köré egy erdősávot ültet, és földet vásárolt hozzá. Ugye milyen csodálatos? Csakhogy Lueger polgármester is antiszemita volt. Azt mondta, a zsidók emberbőrbe bújt farkasok. És volt egy Schneider nevű ember, az is azt mondta, egy nagy hajót kellene építeni, az összes*

egy Schneider nevű ember, az is azt mondta, egy nagy hajót kellene építeni, az összes

1910) ügyvéd, az Osztrák Keresztényszocialista Párt vezére, az antiszemita irányzat vezéralakja zsidót felültetni rá, és a tengeren elsüllyeszteni az egészet. Ez az egész világnak hasznára válna. – Hogy az összes zsidót egy hajón elsüllyesszék? De hisz ez pont olyan, mint

Auschwitz!

– Úgy is van. Tény, hogy az idő tájt Európa-szerte megkezdődött a zsidóüldözés, és ebből Bécs sem maradt ki. Az antiszemitizmusnak olyan „élharcosai” voltak, mint Schönerer és később Rosenberg , akik azt hirdették, hogy a zsidókat ki kell irtani a föld színéről. És elterjesztették az árja faj mint uralkodó faj eszméjét. Hitlernek volt kitől tanulnia.*

Felsőhajtottam.

*Felrémlik bennem az a sok filmhíradó, amit 13 és 14 éves korom között láttam. Heil Hitler! Dám, dám, dám, dám, egyik karjukat a magasba emelve, nyújtott feszes lábbal menetelő Hitlerjugend** .*

Hát igen, abban az időben azt hajtogatták, hogy a német és a japán nép az a felsőbbrendű náció, amely uralkodni fog a világon.

„Heil Hitler!” – hangzott fel bennem valahonnan, és a schönbrunni kastély hirtelen elveszítette fényét. Bécs városát, az én ragyogó ékszeremet fakónak, színét vesztettnek és összetörtnek láttam, mintha egy védőburkot rántottak volna le róla. Ráébredtem arra, hogy nemcsak Hitler, hogy nem egyedül Hitler lépett ki a színre ordítózva, szónokolva, hanem volt sok segítőtársa is, akik egyengették az útját. És megértettem, hogy én magam is, miközben 13 évesen majd kiugrott a szívem, ha láttam a Hitlerjugendet, és énekeltem a Hazafias indulót, amíg csak a torkom bírta, bár még kislány voltam akkor, Japán egyik csücskében – én is Hitlert támogattam. S így most már azt is tudom, hogy a te

halálodban, Anna, nekem is részem volt.

– Madá! Madá! Madá!

Meglepetten kaptam fel a fejem. Hirtelen azt sem tudtam, hol vagyok. Körülnéztem. Ó, hát persze, a prágai utazási irodában.

– Igen, illetve... Még nem...

A gesztenyebarna hajú karcsú fiatal nő mosolygott. Ó, én buta! Nem azt mondta, hogy „mada, mada”, ami japánul annyit jelent „még nem”, hanem szólított, hogy „Madame, Madame!”. Kezében egy papírt lobogtatott. Végre van hol álomra hajítani a fejünket!

– Megyek, megkeresem a barátnőmet!

A kanyargós kockaköves út enyhén lejtett. Elszórtan utcai lámpák világítottak, járókelőt alig lehetett látni. Ezen az úton indultam el előbb jobbra, aztán balra szaladtam, nézelődtem, vártam Nagiszát. Végre megláttam őt, ahogy befordul a sarkon. Fáradtan lépkedett a gyér fényben.

– Van már szobánk!

Húsz perc múlva megérkeztünk a Park Hotelbe, és a csinos, kétszobás, fekete-fehér színekkel díszített lakosztályban lerúgtuk végre cipőinket. Meztláb mászkáltunk a szőnyegen, végigdőltünk az ágyon, és áldottuk a jó szerencsénket, hogy nem kellett az állomáson aludnunk.

** Rosenberg, Alfréd (1893-1946) a náci párt főideológusa. 1946ban a háborús főbűnösök perében vonták felelősségre*

*** A nácik ifjúsági szervezete*

De azért egy kis rossz szájíz maradt bennünk, mert miután nagy nehezen találtunk egy taxit, a sofőr kikönyörögte, hogy feketén, dollárban fizessünk.

X. 7. (szombat) Prágában egy teljes napot töltöttünk, és utána Nagiszával Varsóba, Lengyelországba indultunk. Az Okecie repülőtéren varjak fogadtak bennünket. A kifutópályán álldogáltak erre is, arra is, és fejüket úgy tartották, mintha köszöntenének:

„Szervusztok! Jó, hogy jöttök!”

Virágzó fehér margaréták mindenütt.

– Vajon az európai varjak is úgy kárognak, hogy „ká-á, ká-á?” – Ilyen nevetséges dolgokat morogtam magamban, de Nagisza mellettem rendesen felelt:

– A londoni Towerben a varjak azt mondják, hogy „go-go”.

Már a varjas fogadtatásból is nyilvánvaló: az Okecie egyszerű, falusias hangulatú repülőtér. A városba vezető út mentén a fák kiterjesztett ágain ezer színben pompáznak a levelek, a virító zöld gyepen aranyszínű levélszőnyeg hever.

Varsóban semmire sincs időnk, csak átrohanunk a városon a központi pályaudvarra. A taxi csöndes sugárúton röpít bennünket, az út két oldalán mintha sok-sok aranysárga madár pihentetné szárnyát.

1939. szeptember, Hitler lerohanja Lengyelországot. Megkezdődik a második világháború.

Varsót elfoglalták a náci csapatok. Minden zsidót sárga csillag viselésére köteleztek, és igazolvánnyal látták el őket. Minden zsidót egy kőfállal körülvett, világtól elzárt területre zártak. A szűk helyen 400 000 zsidó tolongott. Tízezrek haltak éhen. A varsói gettó lakói ilyen körülmények között is iskolát nyitottak gyerekeiknek, és tanították őket, bár a német katonák

szórakozásból olykor leöldösték a gyerekeket. 1942-ben napi 5000 fős csoportokban elindították a zsidókat Auschwitzba, a koncentrációs táborba. Az embereket a gettóban levő állomáson préselték be az agyonzsúfolt vagonokba. Útközben talán még éltette őket a remény, hogy valóban munkatáborba és nem a halálba mennek. Aki ellenállt, azt lelőtték.

Az úticélról, a gázkamráról szóló hírek rövidesen eljutottak a varsói gettóba. A zsidóknak, akik hosszú évszázadokon át éltek más népek között elnyomatásban, a túrés természetük részévé vált. Ha istenhez fohászkoztak is, harcolni nem harcoltak. De ezek az emberek 1943 tavaszán mégis fellázadtak! Három hétig harcoltak, kézfegyverekkel – a győzelem legcsekélyebb reménye nélkül –, és csak válogatott SS-alakulatok tudták őket leverni – tankok, tüzérség, lángszórók bevetésével. A túlerő leverte a felkelést, holttestek borították a földet. Ám az életben maradtak emelt fővel mentek a halálba, büszkeséggel töltötte el őket az a tudat, hogy ellenálltak.

A központi pályaudvarra érve egy lépcsőn indultunk felfelé, húztuk -vontuk magunk után a nehéz bőröndöket, mikor egy kedves vasutas útbaigazított:

– Tegyük kézikocsira a csomagokat, és menjenek körbe! Ott van mozgólépcső!

Gyorsan hoztunk egy kulikocsit– voltbelőle itt is, ott is –, felraktuk rá a bőröndöket és egyszer csak: igen, itt a mozgólépcső, ez az utasoké, és mellette egy meglehetősen meredek mozgógumiszőnyeg a csomagoknak.

– Ez az!– kiáltott boldogan Nagisza, és egy szempillantás alatt fent termett a gumiszőnyegen. Egy pillanatra eltakartam a szemem. Dübörgés, Nagisza és a kézikocsi lezuhan, Nagisza összetöri magát – szinte biztosra vettem, hogy így lesz. Nagisza! Erre csak a bőröndöket szabad tenni!!!

De nem, Nagiszának nem történt baja. Nevetgélt, és erősen tartotta a lecsúszni készülő poggyászt. Izzadságban úszva szálltam a mozgólépcsőre. Ha ilyen szertelen, ki tudja, holnap mi lesz vele?

A Varsóból 13 óra 14 perckor induló vonat 5 órával később, 18 óra 25 perckor ér Katowicébe. A Hotel Katowicében szállunk meg. Vacsorára falusias tejsavas levest, sült húst kapunk, és kávét tejszín nélkül. Szobánkba visszatérve, hosszas várakozás után kapunk egy tálka jeget, italt keverünk, és egymásra nézünk.

– No, holnap végre-valahára Auschwitz, igaz?

Forgattuk kezünkben poharainkat, hallgattuk a jégkockák zörgését.

11. Júkótól Annának

Kedves Anna! X. 7. (szombat) folytatás

Ma reggel ijesztő álmom volt, aztán a sportkörön jól kidöglöttem, úgyhogy mire hazaértem, már teljesen kész voltam. De aztán ebéd után elhatároztam, hogy összeszedem magam, bekapcsoltam a magnót, és miközben hallgattam a zenét, amire a bemutatón fogok táncolni, ugrókötelezni kezdtem. Az a címe, hogy *A gáton*; eredeti, modern balettzene.

Ekkor odajött Kú, és leült a tó partjára. Miközben ugróköteleztem, néztem őt, és valahogy úgy tűnt, mintha a malacpontyra fájna a foga. Mereven figyelte a tavat, és egyszer csak megmozdította a hátsó felét. A következő pillanatban: csobbanás – micsoda ugrás!

Elhajítottam a kötelet, és a tóhoz rohantam. Hát Kú levegő után kapkod, és nekikeseredetten úszik!

– Hajrá, Kú! Még 50 m, még 30 m, még 10 m! Hajrá! Hajrá!

Szurkoltam neki, de mikor láttam, milyen rosszul úszik, fogtam és kiemeltem. Véletlenül épp arra jött Macsiko néni. Odakiáltottam neki:

– Jaj, hozz légy szíves egy törülközőt! – És utána ketten dörgöltük, szárítottuk Kút.

– Nem igaz, hát ez nem igaz!

Micuko kijött a konyhából, és tejet hozott a macskának. Elég meleg volt ma, úgyhogy Kú hamar megszáradt, de Dzsuna ugatni kezdett, és Fúko is ott rohángált, úgyhogy nagy volt a zshivaj és az izgalom. Fúko egész idő alatt nyalogatja Kút. Amióta a kiscicák nincsenek itt, unatkozik, és minden alkalmat kihasznál. „Gölő-glöglögő.” A zaj a kis Szát is felébresztette. Elégedetten gőgicsélt.

De miért ugrott vajon Kú a tóba?

– Talán úszni akart.

– Ámbár már ősz van.

– Lehet, hogy a malacpontyot akarta megenni – mondtuk Macsiko nénivel. Vagy mégis úszni akart, mert aránylag jó idő volt? Vagy rájött valami?

Kú néha begurul. Például ha édesanyám későn jön meg, és én is este későn érek haza a balettóráról, Kúban forr a méreg. Miau-miau, éhes vagyok, miau-miau! Óriási zajt csap. De ha nem törődik vele az ember, hirtelen kirohan, és egy verébbel vagy egy egérrel a szájában vágat vissza. Én ilyenkor sikítva menekülök előle. Kú rémes tud lenni. Bár édesanyám szerint ez a macskához illő viselkedés. Az ilyen macskát még nem fertőzte meg a civilizáció, mondja.

Igazán nem mijóu ez!

– Nem baj, ha ennyire nem adsz semmit ennem, akkor én majd eszem egeret, bee! Na, mit szólsz, nem kérsz a farkából egy kicsit?

Kú úgy néz rám, mintha legalábbis ezt mondta volna. Leteszi a földre a zsákmányát, néz rám és nyávog. De azért ezt a mai Kút sajnálom. Hisz teljesen elázott és olyan szomorú. Erről kell legeslegelőször beszámolnom édesanyámnak, majd ha megjön.

Ja igen, igen, mikor mondtam Macsiko néninek, hogy édesanyám elutazott Auschwitzba, nagy szemeket meresztett.

– Nahát! Hogy mi jut eszébe!

– Erről jut eszembe, Dzsé-Dzsé leszedte a ruhájáról a horogkeresztet. Azt mondják, már az egész ország tiltakozott. – Ez természetes – mondta Macsiko néni büszkén –, de azért mégis remek énekes ez a Dzsé-Dzsé! – tette hozzá.

Utána együtt teáztunk és hallgattuk Macsiko néni beszámolóját a New York-i útjáról. Azt mondta, látott egy musicalt csupa néger művész előadásában, és nagyon tetszett neki.

– Ugye te is ismered az *Óz, a nagy varázsló* című mesét, Júko? Ennek a musicalváltozatát adták elő négernek. Engem mindenesetre megfogott. A földalatti volt az erdő!

– Hm?

– Ez egy mai nagyvárosi Óz. Csakhogy... – Macsiko néni hangja hirtelen elkomorodott. – Erre a mostani New Yorki útra a saját költségemen mentem. Takarékoskodnom kellett, hogy kijöjjek a pénzemből, úgyhogy egy ifjúsági szállóban foglaltattam magamnak helyet.

Csakhogy kiderült, hogy ezen a diákszálláson csupa fekete lakott. Mikor beléptem a hallba, mind egyszerre fordult felém. A szívem hevesen dobogott. És ugyanakkor nagyon utáltam magam ezért. Meghatódom a feketék musicaljén, de ha belépek egy ilyen helyre, rögtön kalapál a szívem! Ezt utálom magamban. De mindenesetre ez történt.

Macsiko néni ott ült farmerban, törökülésben, és Micuko szemébe néz ett.– Ugye érted ezt, Micuko?– Igen, érzem. Úgy érzem, hogy értem – mondta Micuko kedvesen, és teát töltött neki.

Én nem egészen értem. Te érted, Anna?

Hú, de álmos vagyok...

Kedves Anna Frank! X. 8. (vasárnap) esik

Írtál te már színdarabhoz forgatókönyvet? Én borzasztóan bánom, hogy elvállaltam *Az ördög szeme* forgatókönyvét. Mikor annyi, de annyi ennél sokkal vidámabb történet van a világon.

Mikor panaszkodtam Micukónak, nagyon megértő volt.

– Emlékszel, Júko, egyszer írtál egy forgatókönyvet, és mindnyájan eljátszottuk, igaz?

A három kiscicáról szólt. Olyan lett volna jó most is, nem?

– Hát persze. – Rácsaptam az asztalra, mire a kis Szá pityeregni kezdett. – Jaj, bocs, bocs!– mondtam neki.– Ne haragudj!

– Akkor egyetlen este alatt megírtad, nem?

– Ühüm. Akkor igen, de...

– És a macskabábfigurákat is megrajzoltad krétával egy este. Emlékszel, rajzoltál cserépedényt, kis tavat, mindent, és én kivágtam, bábót csináltam belőle... Tényleg így volt. Milyen jól szórakoztunk akkor! *A három kiscica* című képeskönyv

alapján bábelőadást tartottunk (persze a bábok papírból voltak). A szerzőre már nem emlékszem (ne haragudj, azt hiszem, külföldi szerző volt), a mese a három kiscica kalandjairól szólt. A három cicabábut édesanyám, Cumlira bácsi és én fogtam, a tavat meg a cserepet jó barátnőm, Dzsunko, aki gyakran szokott nálunk aludni, a halat pedig a szomszéd fiú, Takesi tartotta. De édesanyám és Cumura bácsi nem törődtek avval, hogy én egész éjjel fönt voltam, és a forgatókönyvet írtam, csak bolondoztak, és mást mondtak, mint amit kellett volna. Ott, ahol az volt, hogy „menjünk tejet inni!”, azt mondták: „nyomás sörért! Oké, indíts!” Meg ilyeneket. Szörnyű dühös voltam.

Ajjaj, azt a három kiscicás mesét kellett volna választani! Akkor az én három kiscicám lehetett volna a főszereplő. De most már késő.

A fiúk a halárustól kaptak egy hungarocell dobozt, és nekikezdték a bábok készítésének. Készül a vezérördög és az alattvaló ördögök figurája: pengével faragják, s enyvvvel ragasztják össze a darabokat. Azt mondják, hogy a vezérördögöt az egyik gyerek játssza majd, maszkkal a fején.

Jaj istenem, mit csináljak?

Tegnap estefelé megjött a bátyám, úgyhogy beszéltem vele erről, de valahogy nem lettem okosabb. Bátyám inkább Micukóval meg a férjével, Josida úrral társalgott késő éjszakáig.

Sürgöstörvényhozásijog... a Gengórendszerfolytatása... személyiszámozás-mindenkinek... ügyvédeknelkülitörvényhozás... Csiin!

Furcsa, ugye? Olyan, minthabuddhista imádság lenne, nem? Micuko férje, Josida úr olvasta fel nekünk hangosan, és azt mondja, hogy mindenfelé a gyűléseken először felolvassa ezt a szöveget, és aztán kezd beszélni. Azt mondja, úgy kezdi, hogy „ez az ima” a japán demokrácia siratóéneke. Mikor megkérdeztem, hogy ez nem igazi imádság-

e, a bátyám azt mondta, hogy hülye vagyok, és leírta nekem *katakanával*, az egyszerűbb írásjelekkel a szöveget.

Japán most veszélyes irányba halad. Már hallani vélik a háború közeledtét – ebben egyetértettek mind a hárman. Micuko is rém komoly volt.

Micuko még nálunk lakott, mikor Josida úrral megismerkedett. Josida úr valamelyik szakszervezet tagja, ahol békemozgalom is működik. Micuko szimpatizált Josida úr eszméivel, és (a bátyám szerint) ezért házasodtak össze. Azt mondják, hogy a gyerekeknek is ezért adták a Szacsiko nevet. Szacsi azt jelenti, hogy boldogság, és a boldogsághoz békére van szükség.

Akkor megkérdeztem édesanyámat, hogy engem miért hívnak Júciónak. Azt felelte, hogy a *Jú* az az egyesülés szóból van, és összefonódást is jelent. Ejha, ezen elcsodálkoztam. Azt is mondta, hogy édesapám – éppúgy, mint Josida úr – olyan ember volt, aki sokat elmélkedett a békéről. Aha, szóval ezért lettem én Júko. Még jó, hogy nem csúfoltak úgy, hogy összefonódásocska vagy efféle. Ahogy ezen eltűnődtem, hirtelen vágyódni kezdtem édesapám után, aki még csecsemőkoromban halt meg.

Kedves Anna, a te neved mit jelent? Kedves Anna Frank! X. 9. (hétfő) derült idő

Nem is tudom, hogyan meséljem el neked azt, ami ma történt. Annyira megdöbbenett a dolog!

Rögtön tanítás után történt. Kavamura tanár úr szólt, hogy beszéde van velünk. Ezért aztán becsomagoltuk a holminkat, és utána zsidongva, zsidvajogva vártunk. Ahogy a tanár úr visszajött az osztályba, rögtön Szatorut hívta, és kiállította őt a katedrához. És azt mondta, hogy Mizuno Szatoru ezentúl másik iskolába fog járni, mert elköltöznék. Meglepett minket a hír, úgyhogy csak néztünk mindnyájan bárgyún. Szatoru egy árva szót sem szólt tegnapig – illetve máig – arról, hogy költöznék. De tudod, Anna, nem az döbbenett meg olyan rettenetesen, hogy Szatoruék elköltöznék. A tanár úr beszéde után Szatoru búcsúzott tőlünk. És az volt döbbenetes, ahogy Szatoru szokásos halk hangján beszélni kezdett.

– Az imént a tanár úr úgy szólított engem, hogy Mizuno Szatoru. De én nem vagyok Mizuno Szatoru. – Az osztály lélegzet-visszafojtva figyelt. Miii? Egymásra néztünk. Szatoru megfordult és írni kezdett. A táblára ez került: *Kim Jonho*.

– Kim Jonhónak hívnak. Japánban születtem és Japánban nevelkedtem, de koreai vagyok. Azt hiszem, nem fogunk többet találkozni, de ha mégis, kérlek benneteket, hogy szólítsatok Kimnek. Szervusztok.

Szatoru csak ennyit mondott, de ezt is nagyon nehezen nyögte ki. Látszott rajta, hogy ha tovább beszél, elsírja magát. Mindenki némaságba süppedt, senki nem tudott megszólalni.

– Kim Jonho! Elmondanád nekünk, hogy miért akartad felfedni előttünk a valódi nevedet, hogy milyen érzések vezettek ehhez a döntéshez? Azt hiszem, ez mindennél nagyobb ajándék lenne tőled az I/A osztálynak – mondta csöndesen Kavamura tanár úr.

De Szatoru nem szólt. Kinyitotta, becsukta a száját, beszélni próbált, rágta a szája szélét, végül megszólalt:

– Most képtelen vagyok rá. Visszontlátásra.

Ezekkel a szavakkal visszament a helyére, felkapta a táskáját, és kirohant.

– Szatoru!

Nemoto, a legjobb barátja izgatottan futott utána, de kis idő múlva leverten jött vissza.

– No? Már nem volt ott?

A folyosó és az udvar, mint egy felbolydult méhkas, a hazainduló gyerekek nyüzsgésétől hangos. Csak az I/A osztály volt néma csendben. Kavamura tanár úr megfordult, krétát vett a kezébe, és a Kim Jonho felirat mellé a táblára egy rövid verset írt:

A térképen Koreára

tussal fekete színt kenek, s hallgatom az őszi szelet. Isikava Takuboku

– 1910 augusztusában Japán egyesült Koreával. Azt mondjuk, „egyesült”, de ha belegondolunk, a koreaiak tulajdonképpen elveszítették szülőföldjüket. Költőnk ezt a belegondolunk, a koreaiak tulajdonképpen elveszítették szülőföldjüket. Költőnk ezt a én írta le noteszébe. De vajon hány japán lehetett, aki a koreaiak fájdmát így átérezte?

fájdmát így átérezte?

ben, mikor a náci Németország háborúba indult a Szovjetunió ellen, Japánban az igazságügy-miniszter egy sajtótájékoztatón az újságíróknak így nyilatkozott: „Úgy hiszem, az a leghelyesebb, ha követve Hitler zsidóellenes politikáját, mi is eltávolítjuk a lázadó koreaiakat; egy szigetre visszük őket, és kasztráljuk* valamennyit. Az ég rendelése, hogy nyugaton a német és az olasz faj, keleten a Jamato faj uralja az összes többi.”

Nemrég, Mori édesanyjának auschwitz-i utazásával kapcsolatban beszéltem nektek arról, hogy a náci Németország hogyan pusztított el több millió zsidót. Talán most már megértitek: Japánban is hasonlóképpen kezelték a koreaiakat. – Kavamura tanár úr léptei kopogtak a padlón. Sétált tovább, majd újra megszólalt: – Még napjainkban is előfordul, hogy koreaiak, akik nem jutnak munkához, japán származásúnak adják ki magukat, csak hogy a betevő falatra valót meg tudják keresni...

Néhány nappal ezelőtt az Orgonában jártam... Jaj, ez a tanár úr! – gondoltam magamban.– Hogy kerül ide az Orgona... De tévedtem.

– Azt hallottam ott, hogy egy biztonsági őrt, egy Kobajasi nevű embert elbocsátottak, mert hamis életrajzot adott be. Azt mondják, eltitkolta, hogy koreai származású! De vajon vane jogunk ezért elítélni?

Erősen vert a szívem.

– És még valami. És ez igen mélyen érint benneteket. Az a gyerek, aki a 13 évesek balladáját írta, szintén koreai volt. Azt persze nem tudom, hogy ez volt-e az öngyilkosságának oka. A vers alapján ezt nem lehet kideríteni.

Az osztályon halk moraj futott végig.

– Kim Jonho az I/A osztálynak ajándékba adta a faji kérdést és a diszkrimináció problémáját. Súlyos ajándék. Szeretném, ha komolyan vennétek, és a későbbiekben sem feledkeznétek meg róla. Mára végeztünk – fejezte be a tanár úr.

Senki sem állt fel. Illetve senki sem bírt felállni.

Én magamon vagyok megdöbbenve. Szatoruval az általánosba együtt jártam, most is egy osztályba jártunk. Mindig abban a hitben voltam, barátok vagyunk, és tulajdonképpen semmit sem tudtam róla.

És Cunról meg Fúróról vajon mennyit tudok? Mondd, kedves Anna! Mennyire ismerhetik meg egymást

az emberek?

Szatoru rettenetesen el lehetett keseredve, és mégis, talán úgy gondolta, hogy képesek vagyunk megismerni egymást, és ezért vallotta meg nekünk, hogy ő Kim Jonho, ugye? Ugye, jól gondolom?

* Nemzőképességtől megfosztani, kiherélni

12. Naokitól Annának

Anna Frank! 1978. X. 7. (szombat)

Szóval Anna Frank... Nekem nincs bátorságom azt írni, amit Júko: Kedves Anna Frank!; azt sem értem, tulajdonképpen mi késztet arra, hogy teleírjam régi noteszom egyik üres lapját.

Igazán különös dolog ez. Ma érkeztem haza. Anya váratlanul bejelentette, hogy Európába megy, és mint mindig, mire észbe kaptunk, már el is utazott. Ez persze különösebben nem lep meg, mindig így szokott lenni. Mikor meghallottam, hogy Auschwitzba megy, akkor is inkább csak azt gondoltam, hogy na, ez rá vall. Biztos jobban meglepődtem volna, ha azt hallom: Hawaiiiba készül.

A húgom egyedül van itthon. Illetve nem egészen, Micuko vele van, de azért aggódok érte, így hát este későn hazajöttem. Júko szobájából világosság szűrődött ki. Azt hittem, ébren van, bementem hozzá, de már aludt. Micsoda lehetetlen alak ez a Júko! Égve hagyta a lámpát az asztalon.

Éppen el akartam oltani, mikor megláttam egy nyitott füzetet, és a szemembe ötlött a megszólítás: Kedves Anna! Akaratlanul is megdörzsöltem a szemem. Belelapoztam.

Legnagyobb meglepetésemre a füzet egy napló volt, „Kedves Anna Frank” megszólítással. Nem szokásom mások naplójába beleolvasni, úgyhogy elfordítottam a tekintetemet. De nem értem, mi vitte rá ezt a Júkót, hogy ilyen megszólítással írjon naplót. Tudtommal semmi jele annak, hogy olvasta volna az *Anna Frank naplóját*. Vagy mégiscsak megnézte a kiállítást? Kötve hiszem. Húgomat elsősorban a balett érdekli, ami természetes is. Meg azért szokott könyörögni, hogy vigyük őt *kabukiba* és *kjógent** nézni. Na mindegy.

A nyári szünet alatt az idén két különös eset történt.

Az egyik Hokkaido szigetén, egy Tóbecu nevű város borozójában kezdődött, mikor betértem oda egy pohár üdítőre.

– Találtak itt Tóbecuban egy kínait, aki tizennégy éven keresztül egy üregben rejtőzött, nem? Ugye, egy vadász talált rá? Szívesen hallanám ezt a históriát – mondtam, és ugyancsak meglepődtem, amikor kiderült, hogy a hajdani vadász nem más, mint a borozó vezetője. Hát persze, hiszen én akaratlanul is úgy képzeltem, hogy egy hokkaidói vadász az még beljebb, a kopár hegyek között él, és szörmét visel. Amikor megemlítettem, hogy úgy tudom, anyám akkoriban (ez 1958-ban lehetett, születésem évében) itt járt egy riporthoz anyagot gyűjteni, a férfi egy egész halom megsárgult névkártyát vett elő. Ez az! Megvan! Mori Fukiko, *A Mai Nő* magazintól. A megsárgult kis névkártya végtelenül megindított. Álmomban sem gondoltam volna, hogy Hokkaidóban elém kerülhet anya névkártyája. A kínai esete, aki egy üregben bújt meg, úgy kezdődött, hogy japán katonák Kínában a földeken dolgozó parasztokat szuronnyal kényszerítették Hokkaidóba, ahol szénbányákban dolgoztatták őket. A pokoli kényszermunka elől Rjú, a kínai

elmenekült. És valóban tizennégy éven keresztül egy üregben húzódott meg, ott élt, mit sem sejtve arról, hogy a háború már véget ért.

* Komédia fajta a klasszikus japán színházban

Könyvet is olvastam erről, és emlékszem a torokszorító érzésre. Micsoda szörnyűség hóban, betemetve, egy szűk üregben élni úgy, hogy közben mozogni is alig lehet!

És az a vadász, aki őt megtalálta, most itt van a szemem előtt. Meghatódtam, hisz a történelem egyik élő tanújával találkozhattam.

Úgy mesélte Szeidzsi, a vadász, hogy azon a reggelen nyulat löni indult. Miközben a nyulat üldözte, átért egy szomszédos hegyre, itt aztán leült egy vörösfenyő alá, és falatozni kezdett. De a hó az orra előtt valahogy olyan furcsa volt. Egy kis kerek nyílás látszott rajta. Ahogy odébb rúgta a havat, a hó lezúdult, és láthatóvá vált egy üreg. Ugyanakkor előbukkant egy kéz – lilás színű volt, mint egy hulláé –, majd rögtön el is tűnt az üregben. Másnap jött egy rendőr, és a menekülni próbáló Rjú elfogta. Szeidzsi Rjú befönt hajáról arra következtetett, hogy Rjú minden bizonnyal kínai. S mert Szeidzsi maga is járt katonakorában Kínában, kínaiul kezdett beszélni hozzá. Erre aztán – meséli – Rjú átölelte őt, és megszorította a kezét.

Olyan részletesen mondta el nekem mindezt, hogy le sem tudnám írni. De a legjobban az képezte el, hogy volt ott valaki, aki Szeidzsinek azt mondta:

– Jobb lett volna, ha nem találja meg azt a kínait!

– Miért? – kérdeztem, mire Szeidzsi azt felelte:

– Azért, mert az ügy heves tiltakozást váltott ki Kínában.

Persze, mert így fény derült arra, hogy a japánok kínaiakat hurcoltak el kényszermunkára. Egyesek szerint nyilván ott kellett volna hagyni a kínait, mert előbb- utóbb úgyis meghalt volna magától.

Fel voltam háborodva. Egyáltalán mit gondolnak az ilyenek az emberi élet értékéről?!

Nagyszerű dolognak tartom anya auschwitz-i útját. De azért kérdés, mit gondol anya azokról a dolgokról, amiket Japán tett. Ha hazajön, ilyesmikről is kifaggatom. Az is lehet, hogy miként a névkártya megsárgul az idő múlásával, ő is elfelejtett sok mindent... de nem, ezt mégsem hiszem.

Meglepődtem múltkor anyán, mikor láttam, hogy egy párnát tesz maga elé, és az előtt hajlong, azután leül, aztán újra és újra meghajol és ráül. Mikor megkérdeztem, hogy mit csinál, azt mondta, hogy könyvet akar írni az illemről. Már elolvasott minden fontosabb forrásmunkát, de a párnára ülés tekintetében mindegyik mást mond. Anya igencsak gondban volt. Bármilyen munkáról legyen is szó, anya mindig ilyen alaposan készül fel. Mégis könny szökött a szemembe, ahogy ott gondterhelten a párna előtt láttam hajlongani. Szeretném, ha végre tényleg a saját írásain dolgozhatna. Pontosabban, szeretném, ha ezt lehetővé tudnám neki tenni.

A másik megdöbbentő dolog idén nyáron, amiről anyámnak is beszéltem, az az újságcikk volt, ami a jelmondatrendszer törvénybe iktatása ellen tiltakozó történészeket ért támadásról szólt. Ez a cikk döbbsentett rá, hogy ez a dolog nem egyszerűen, nosztalgia* kérdése.

Az az *igazság*, hogy én egészen a legutóbbi időkig önkéntelenül is a jelmondatrendszer törvénybe iktatása *mellett* voltam.

Július óta az újságokból különböző cikkeket vágok ki. Ha találomra kiemelek egypárat közülük, akár csak egynéhányból is rögtön látni, hogy valami alakul, folyamatban van körülöttem.

Vajon mit hoz még Japánnak az 1978-as esztendő?

* Visszavágyódás a múltba

JOMIURI SINBUN, esti kiadás

1978. (Sóva 53. év) VII. 4.

Washingtoni tudósítónk jelenti

Az Egyesült Államok hadügyminisztériuma július 3-án nyilvánosságra hozta, hogy tájékoztatta a japán illetékeseket arról a „gyorssegélyterv”-ről, amelynek értelmében az Egyesült Államok, Japán és a környező államok veszélyeztetettsége esetén öt repülőgép- anyahajót és kb. húsz harcászati és hadműveleti repülőgépet küld a távol-keleti vizekre.

MAINICSI SINBUN

1978. (Sóva 53. év) VII. 20.

Váratlan támadás esetén rendkívüli állapottal válaszolunk.

A Nemzetvédelmi Hivatal Közös Bizottságának elnöke, Kuruszu, 19-én délután sajtóértekezletet tartott, ahol egy rendkívül fontos kérdést vetett fel, nevezetesen az önvédelmi fegyveres erők szerepét támadás esetén. „A ma érvényben levő törvények fogyatékosága következtében az önvédelmi erők váratlan támadás esetén képtelenek lennének ellátni azt a feladatot, amit az állampolgárok joggal várnak el tőlük. Például, ha egy ismeretlen felségjelű repülőgép támadná meg az országot, valójában tehetetlenek lennének. Ha az országot váratlan támadás érné, nekünk igen nagy valószínűséggel figyelmen kívül kellene hagynunk a törvényeket, és törvényellenes módszerekhez kellene folyamodnunk.”

ASZAH I SINBUN

1978. (Sóva 53. év) VII. 28.

...A Nemzetvédelmi Hivatal Közös Bizottsága elnökének, Kuruszunak elmozdítása alkalmat adott arra, hogy előtérbe kerüljön az az irányzat, amely a sürgősségi törvényt napirendre kívánta tűzni, és ezzel egy időben Fukuda miniszterelnök utasította a Nemzetvédelmi Hivatalt: 1. szorgalmazzák a vizsgálatokat a sürgősségi törvény és a váratlan támadás esetén tanúsítandó magatartás ügyében 2. végezzenek felmérést a polgári védelem rendszeréről.

ASZAH I SINBUN

1978. (Sóva 53. év) VIII. 17.

Istenek rehabilitációja

Ha meggondoljuk, hogyan is állunk az igaz japán emberré való neveléssel, elmondhatjuk, hogy nem elégséges az a követelmény, mely a japán himnusz kórusban való éneklését csupán „ajánlott”-ként írja elő. Legyen „kötelező” kórusban énekelni a himnuszt. (Részlet a Tokiói Nevelési Főfelügyelőség kiadványából – Segédkönyv a Nemzeti zászló és a Nemzeti himnusz megbecsüléséhez.)

JOMIURI SINBUN

1978. (Sóva 53. év) VIII. 18.

A szólásszabadság korlátozása is tárgya a sürgősségi törvénynek

A Nemzetvédelmi Hivatal titkára, Takeoka augusztus 17-én nyilatkozatot tett, mely különleges figyelmet érdemel. A felsőház kormányülésén tartott beszámolójában kitért a sürgősségi törvényre, melyet a Nemzetvédelmi Hivatal tavaly nyár óta tart napirenden. „Rendkívüli esetben az emberek bizonyára alávetik magukat az emberi jogok bizonyos fokú korlátozásának. Ez vonatkozik a szólásszabadságra is, és én úgy gondolom, hogy az emberek nagyfokú megértést tanúsítanak. Éppen ezért alaposan tanulmányoznunk kell, vajon szükség van-e egyáltalán a korlátozások törvénybe

foglalására."

SZANKEI HETILAP

1978. (Sóva 53. év) IX. 7.

Minden évben augusztus Minden évben augusztusén, a háború befejezésének évfordulóján menetrendszerűen felmerül a Jaszukuni szentély ügye. Akármerre néz az ember, akár jobb oldalra, akár bal oldalra, a helyzet olyan, hogy egy szikra is tüzet okozhat.

Míg az ellenzék feszült figyelemmel követi Fukuda miniszterelnök augusztus 15 -i tisztelgő látogatását a Jaszukuni szentélyben, s az „alkotmány megsértését” emlegeti, addig a kormány „magánlátogatásról” beszél, megkerülve ezzel a problémát. Szakagaki Tadasi, a Háborúban Elhunytak Családja Japán Egyesületének elnöke, a következőket mondta: „Erkölcsei kötelességünk, hogy a lehető legnagyobb tisztelettel adózzunk azoknak, akik a hazáért estek el. Amennyiben a mai Japán és Japán békéje az áldozatul esett két és fél millió értékes emberi életnek köszönhető, akkor igazán természetes, hogy legmélyebb hálával tiszteljük emléüket. Helyre kell állítanunk a Jaszukuni szentély eredeti státuszát. Szeretném, ha a császár és a miniszterelnök minden fenntartás nélkül, hivatalból menne oda imádkozni.” A Jaszukuni szentély állami támogatása ellen emelte fel szavát Murakami Sigejosi valláskutató: „Tudom, hogy ez általánosítás, de mintha a japán politikusok nem értenék pontosan, mit is jelent valójában az állam és egyház szétválasztása és a vallásszabadság. És itt nem pusztán a Liberális Demokrata Pártra gondolok, más pártok is – beleértve a Kommunista Pártot – következetlenek. Mást se látok, mint a vallás számító felhasználását saját érdekükben. Fukuda miniszterelnök legutóbbi tisztelgő látogatása is éppilyen eset. Inkább volt ez politikai látogatás, mint valódi tiszteletadás. Azt is mondhatnám, hogy egyszerűen provokáció volt. Biztosan jövőre is elmegy! És azután majd a császár is. Így aztán valóban államvallássá válik a sintoizmus.* ”

* Ősi japán vallás, amely a természeti erők és az ősök tiszteletén alapul; a másik legelterjedtebb vallás a buddhizmus

13. Fukikótól Annának

1978. X. 9. (hétfő) Szép napos reggel köszöntött. Borongós kedvvel hajoltam a reggelire kapott, pirosra sült omlett fölé. Ha auschwitzi látogatásunk napján csúf, ködös idő fogad, kibírhatatlan lett volna. De abban sincs köszönet, mikor tündöklően kék az ég.

A II órás vonattal Oswiecimbe mentünk. Auschwitz a német neve a városnak, lengyelül Oswiecimnek hívják. A vonat meglehetősen piszkos volt. Sajnáltam, hogy nem hoztam magammal ablaktisztító sprayt. Ahogy elnéztem a tájat a homályos ablaküvegen keresztül, odakint is szürkének hatott minden.

– Úgy hallottam, Katowice iparváros, külszíni fejtésű szénbányászata van. Nézd csak! Az a parlagon hagyottrész ott, az nem egy meddőhányó?

Egészen az állomásig, ahol számtalan gólyahír virított, minden fekete volt és kopár. Egy rozsdás tolatóvágány mellett a magas őrtorony ablakai betörve. Az is lehet, hogy a német katonák ebből a toronyból figyelték az ide hurcolt zsidók vagonjait.

– Negyven négyzetkilométer szerinted milyen nagy terület? – Ezt a furcsa kérdést tette fel Nagisza. Ha Tokiót vesszük, azt hiszem, a Jamanote* vonal belső területének kb. 2/3-a.

– Ugye? Rettentően nagy terület, nem? Az auschwitzi koncentrációs tábornak ekkora a területe. Azt mondják, hét falut ürítettek ki a felépítéséhez. És hogy ez a környék, egészen Katowicétől

idáig, lapos terület volt. Mocsaras, nyirkos hely, ahonnan áradt a bűz, és a parlagon heverő földet mindig sűrű köd borította. Úgy emlékszem, egyszer régen olvastam valahol arról, hogy ez a föld a hazajáró lelkek földje volt. A náciok kisajátították a területet, lecsapolták a mocsarat, és felépítették az auschwitzi koncentrációs táborát. De még ez sem volt elég: Birkenauban katonai koncentrációs táborát építettek. Hét falut kiürítettek, lecsapolták a... micsoda körültekintő tervezés, gondos előkészület emberek millióinak kiirtására.

Myslowice után a táj megváltozott. Lankás, dombos vidék következett. Az összefüggő füves réten legelésző teheneket láttunk, majd parasztnők tűntek fel, amint villával forgatják, teregetik a szénát. Néhányan az ekébe fogott lovakat irányították. Ugyanaz az egyszerűség, ugyanaz a világ, mint Millet** nél: a tócsában tükröződő kék ég, vörös téglás házak, napraforgó, hófehér kacsák csoportja.

Vonatunk 12 óra 5 perckor érkezett Oswiecimbe. Körülbelül egyórás volt az út. Leszálltunk, és az alacsony peronon kifelé indultunk. Ahogy elhagytuk a peronzárat, egy virágboltot vettünk észre. Szép tiszta volt, más, mint általában a falusi állomásokon, de üvegajtaja zárva. Az állomás vendéglőjében káposztás ragut és szendvicset ettünk, édeskés sörrel öblítettük le. Ritkán járhatnak itt japánok, mert kíváncsi pillantásokat vetettek ránk. Az állomás előtt taxiba ültünk, és az auschwitzi koncentrációs táborba hajtottunk. Kb. 10 perc alatt ott is voltunk.

A szögesdrót kerítés a bejáratnál a Japánban levő amerikai támaszpontokat juttatta eszembe, de amint beléptünk, ajándékbolt, fagyaltos és jó néhány parkoló autóbussz

* A Jamanote vasútvonal körpályát ír le Tokió központja körül

***75) francia festő. Realista képein az egyszerű, hétköznapi paraszti munkát örökíti meg látványa fogadott. Előttünk egy felirat: Szálloda. Egy percre rémülten megálltunk. Ezek szerint ez a téglalapú épület itt előttünk, ez szálloda volna? Úgy látszik, van olyan bátor ember, aki Auschwitzban száll meg. Egy árnyékos padon általános iskolások ültek, piros léggömbbel dobálózta, mókáztak. Volt, aki éppen fagyaltot nyalt. Lehet, hogy Auschwitz már idegenforgalmi látványosság?

Ahogy közelebb értünk az épülethez, láttuk, hogy jobb kéz felől van a szálloda és bal kéz felől az Auschwitz-múzeum irodája, valamint a nagyterem. Alighogy beléptünk a kétszáz főt befogadó nagyterembe, filmvetítés kezdődött.

Holttestek a tábor különböző részein; hatalmas gödör tele egymásra hányt holttestekkel; gyermekek, amint karjukat mutatják: rajta a tetovált szám.

Az agyonkarcolt feketefehér film 1945-ben készült, mikor a szovjet hadsereg felszabadította Auschwitzot. A terem kivilágosodott. Az emberek némán keltek fel helyükről, kábultan az imént látott sok iszonyattól, és kifelé indultak. Mi is kimentünk. Hatalmas területen laktanyára emlékeztető téglalapú épületek sorakoztak szabályos sorokban, körük két sor szögesdrótot feszítettek. Annak idején a szögesdrótra magas feszültségű áramot vezettek. Sokan haltak meg úgy, hogy a drótra vetették magukat. Volt ott egy feketefehérre festett sorompó. Mellette egy ellenőrzőpont. Ahogy felnéztünk, a fémíven felirat: ARBEIT MACHT FREI (A munka szabaddá tesz). Ez volt a koncentrációs tábor bejárata. Több millió zsidó és orosz politikai fogoly, politikaiak, akik szembeszálltak a náciakkal, aztán cigányok, mind-mind átlépték ezt a kaput. Kofferral a kezükben, csecsemővel a karjukon, az öregeket támogatva mentek itt keresztül. Előttük a krematórium kéménye ontja a füstöt, mindent ellep a bűz, de a felirat ott díszlik: „A munka szabaddá tesz”.

Milyen könnyű a szavak értelmét kiforgatni!

A kapun belépve az volt az érzésem, mintha egy egyetemi campusban* vagy egy laktanyában járnánk. Az út két oldalán nyárfák magasodtak, a vörös téglás épület maga a megbízhatóság. Az útra magammal hoztam Lucy S. Davidovics: *Miért ölték meg a zsidókat?* című könyvét, így ír benne:

Az Auschwitzba, Bergen-Belsenbe, Majdanekbe, Sobiborba vagy Treblinkára érkező zsidókat ugyanaz az eljárás fogadta mindenütt. Azokban a koncentrációs táborokban, ahol – mint Auschwitzban – kényszermunkatábor is volt, az érkezők 10%-át, azokat, akik első pillantásra alkalmasnak látszottak, munkára jelölték ki. A többieknek megparancsolták, hogy vetkőzzenek le. A lányoknak és az asszonyoknak levágták a haját. Ezután a kapók** kettős sorfala között kellett a gázkamrába menni, s közben korbáccsal, bottal, puskatussal hajtották őket.

Ugyanúgy, mint a T4-es eljárásnál, a gázkamrákat zuhanyozóknak képezték ki. Annyi zsidót engedtek be, hogy egy főre kb. 30 cm²-nyi terület jusson.

Az eljárás az eszközöktől és a módszerektől függően 10-től 30 percig tartott. Egy szemtanú szerint Belsenben 32 percig tartott, „míg végre mindenki meghalt”. „Mivel nem volt elég hely, hogy eldőljenek, mereven álltak, mint a kőoszlopok. Ahhoz, hogy a következő csoportot be tudják vinni, a hullákat azonnal kiszórták.” Egy auschwitz munkás a következőket mondta: „A krematórium bűze szétterjedt és belepte az egész * Egyetemi negyed

** Kisegítő munkairányító feladatokat ellátó fogoly, aki mindezen szolgálatokért kedvezményben részesült

környéket. Éjszaka az Auschwitz felett vöröslő eget kilométerekkel távolabbról is jól lehetett látni.” A haláltáborok számadatait csak találgatni lehet. Auschwitzban, a legnagyobb halálgyárban az emberek a kivagonírozás után rögtön a gázkamrába kerültek. Sok szerelvényt be sem jegyeztek, és nem maradtak meg a statisztika számára.

Úgy tudják, az auschwitz koncentrációs tábor parancsnoka, Rudolf Höss, 1941. június–júliusától 1943 végéig, vagyis mintegy két és fél év alatt kétfélmillió embert gázolt el. A háború után összesítették a különböző koncentrációs táborokban elpusztultak számát, és egy hatmilliót megközelítő értéket hoztak nyilvánosságra. De ez az érték nem volt pontos. Mégpedig azért nem, mert ahogy senki azt meg nem számolja, hány szem apró bab van egy tálban, a vagonszámra gázkamrába lökött emberek mennyisége is megszámlálhatatlan.

– Gyere csak! Nézd ezt a hirdetőtáblát! Látnod, itt zenéltek... Az Auschwitz-zenekar.

El tudja azt egyáltalán valaki képzelni, hogy ezen az iszonyatos helyen zenekar működött? És mégis: igaz volt. A zenét kedvelő németek a halálgyárban sem felejtkeztek el róla. Munkába menet és jövet, a halálba vezető úton, a foglyokat majd mindig muzsikaszó kísérte. Ahhoz, hogy naponta több ezer – néha tízezer – embert elemészthessenek, szükség volt egy pontosan kiszámított, jól működő futószalagrendszerre. Attól kezdve, hogy a zsidók kiirtásának terve elkészült, az elmélettől függetlenül a futószalagrendszer magától mozgásba lendült. Hatékonyan, szervezeten és tökéletesen hibátlanul! A zenekíséret is a gépezet része volt. Ugyanazok, akik könnyekig meghatódtak Mozart zenéjén, kiválogatták és sorba állították a gázkamrába indulókat.

Nagyszával egyenként végignéztünk minden épületet. Láttunk egy Európa-térképet. Nyilak jelölték az utat az egyes országokból a koncentrációs táborba. Minden országból vezettek ide nyilak. Németország, Ausztria, Csehszlovákia, Dánia, Franciaország, Belgium, Hollandia, Luxemburg, Norvégia, Olaszország, Jugoszlávia, Görögország, Bulgária, Románia, Magyarország, Szovjetunió és Lengyelország.

Láttunk fényképeket is.

Azokról a zsidókról, akiket ezekben az országokban tartóztattak le, hurcoltak el és préseltek

vagonokba. Valakiről, akit éppen agyonlőnek. Rettegő gyermekekről. Egy másik épületben halálba induló zsidók portréfelvételei sorakoztak. A falakat, a folyosót beborították a fényképek, és nekünk ezek között kellett végigmennünk. A képekről minden szem ránk szegeződött. Tűrnünk kellett pillantásukat, úgy kellett továbbhaladnunk. Tekintetük azt kérdezte: miért?

„Vajon ki róttá ránk ezt a nagy megpróbáltatást? Ki tett bennünket, zsidókat kiválasztott néppé? Ki tűrte eddig is, hogy annyit szenvedjünk? (...) A zsidók már rengeteg szenvedést túléltek, s még eljön az idő, amikor majd átkozottakból példamutatókká válnak. Lehet, hogy éppen a mi hitünk lesz az, amely a világot és népeit jó útra téríti. Ezért, igen, ezért kell nekünk szenvednünk.”

Anna Frank naplója És téged, Anna, aki ezt így leírtad, téged is elhurcoltak egy ilyen táborba. És könnyes szemmel nézted a gázkamrához sorakozó meztelen gyermekeket... Azon kevesek, akik ismertek téged, és túléltek a szörnyűségeket, azt mesélték, te azon a borzalmas helyen is szeretetreméltó voltál, tele voltál életkedvvel. Kezedet nyújtottad a rászorulóknak, és senkitől sem sajnáltad a biztató pillantást.

Meglehet, hogy Auschwitz, BergenBelsen meg a többi... mind bizonyíték arra, mennyire brutálissá tud válni az ember és arra is, hogy mennyire képes emberhez méltón viselkedni. Pokol volt ez, egészen biztosan az volt.

Úgy tartják, a pokol kapujában, a Styx folyó előtt az emberek levetik ruháikat. Az ördögök itt Auschwitzban is levetkőztettek mindenkit, és elvettek számtalan szemüveget, cipőt, táskát, mülábat, női ruhát, férfiöltönyt, gyermekruhát, bébipelerint, hímzett főkötőt, aprócska kesztyűt, partedit.

Képzeld el ezt a látványt: millió-millió felhalmozott tárgy; elárasztják a szobát, az épületet. Képzeld csak el, hogy az emberek, akik hajdan eleven-melegek voltak, nevettek, szerettek és néha sírtak is, már nincsenek itt, de a tárgyak, a holmik, azok igen.

Minek jöttetek ide?

A cipők, a táskák, köpenyek némán kérdeznek.

Mikor a halomba gyűjtött hajhegyhez értünk, úgy éreztem, nem bírom tovább, és

kezemet a szájamra tapasztottam, mert hányingerem támadt az iszonyattól. Volt ott vörös haj, gesztenyebarna haj, őszesbe hajló és fiatal lány copfja azonmód levágva. Nagisza is elsápadt. Váratlanul egy fekete ruhás, ötven év körüli, sovány férfi lépett felém. Ez a férfi hirtelen kinyújtotta a kezét, és a hajamhoz ért. Felkiáltottam, és arrébb ugrottam. Végigfutott rajtam a rémület, hogy a férfi esetleg egy náci őr, aki most nekiesik a hajamnak, és a gázkamrába küld.

Pedig a fekete ruhás férfi mindössze a terem másik sarkát akarta megmutatni. Zavartan és bocsánatkérően nézett rám, és közben a kezével a szoba távolabbi sarkába mutatott. Egy vitrin állt ott, benne hajból szőtt, világosbarna, érdes felületű szövetbála.

Ettől kezdve Nagisza is, én is egyre rosszabbul éreztük magunkat.

Kint, az épületen kívül szikrázóan kékllett az ég, a nyárfák susogtak a szélben, és az elsárgult fű között néhány halványlila bogáncs meg a japán vadgyapothoz hasonló, kedves kis sárga virág ringatózott.

A tábort mégis a holtak árnya ülte meg, mélyen és súlyosan, mint a köd, és ez torokszorító volt. Mindketten elgémberedett lábbal vonszoltuk magunkat, míg elérkeztünk ahhoz a falhoz, aholmondják – húszezer embert lőttek agyon!

Két épület között egy kockakövel borított tér volt, melyet elől-hátul magas téglafal vett körül, és a bejáratnál egy vasajtó állt.

– Hogy az emberek ne láthassák az eseményeket, bedeszkázták az ablakokat, igaz? – mondta csendesen Nagisza.

A tér szemközti oldalán a „fekete falnál” rengeteg virágcsokor díszlett. Úgy gondoltam, hogy nekünk is tovább kell mennünk, hogy megadhassuk a tiszteletet a halottaknak.

– Én nem bírok... Már nem bírom.

Nagisza tagadólag rázta a fejét. A szája egészen kifehéredett. Mindegy, akkor is oda kell mennünk, oda kell mennünk azokért, akik itt pusztultak el. Húztuk a lábunkat előre lépésről lépésre, mintha ólombilincset cipelnénk rajta. Tudtam, hogy lehetetlen, mégis rémületet éreztem: hátulról egy puskacső mered rám. Miután halk imával adóztunk az elhunytaknak, már csak a továbbgyalogláshoz kellett összeszedni erőnket. Egy bitó állt ott, amire a szökni próbáló zsidókat akasztották. Majd egy őrtorony, melyből mintha még most is vészjóslóan merednének elő a puskacsövek.

Az út végül egy akasztófához vezetett, ahol a koncentrációs tábor parancsnokát, Rudolf Hösst, 1947. IV. 6-án a Lengyel Legfelsőbb Népbíróság ítélete alapján felakasztották. Egy félreeső szegletben volt, körben fák álltak.

Álltam az akasztófa előtt, és váratlanul balra pillantottam. Még a hajam szála is égnek állt. Egy épület volt ott, félig a földbe süllyesztve. Keskeny út vezetett hozzá, egylépésnyire lent, már a bejárat.

Ott voltak a gázkamrák. Az ajtaja félig nyitva, de nem volt bátorságom bemenni. Lehet, hogy ha bemegyek, ott találom a zuhanyokat, hisz zuhanyozónak álcázták ezt a helyet. De a testem mereven ellenállt, egy lépést se tudtam tenni.

Imára kulcsoltuk kezünket, és szótlantul elindultunk a három kilométerrel odébb fekvő Birkenaubá. Birkenau Auschwitz második számú koncentrációs tábora volt. A kietlen pusztaságban váratlanul tűnt elő a végeláthatatlan barakkok sor. A bejáratnál a halálkapu magasodott. A sínek a halálkapun keresztül egyenesen a gázkamrákhoz vezettek.

A vonatozás nekünk álmaink megvalósulását jelentette. Az utazás az ismeretlen felé mindig szívet dobogtató. A zsidók számára azonban az, hogy a pályán haladó szerelvény lassítani kezdett és megállt, azt jelentette, hogy a pokolba érkeztek. És vasúti sínek Európa minden részéből vezettek ide...

A halálkapu előtt álltunk. A sínek a kapu előtt elvágva, a sárban, a fű között rozsdásan heverték. Az alkonyi nap fénye vörösre festette a koncentrációs tábort s a vég nélküli alagút formájú barakkokat, végtelen nagyságával szinte elszédített.

– Megkérdeztem, egy kicsit beljebb áll egy emlékmű – mondta Nagisza, visszatérve a kaputól. – Állítólag örökmécses is van benne. Ámbár úgy tűnik, a gázkamra egyik részében van. Bemegyünk'? Az alkonyi napfényben sokan mentek előre azon az egyetlen úton, de nekünk már nem volt erőnk követni őket. Lehajtott fejjel, csendesen imát mondtunk, és a halálkapuból visszafordultunk úgy, hogy Birkenaura mindössze egy pillantást vetettünk. A varjak hangosan károgtak.

Visszafelé a vonat lassan haladt; erdőket, mezőket, apró falvakat hagytunk el, a félhold halvány fénye világította meg őket. Prágában, az óváros főterére még a holdsarló fénye esett. Hány nap telt el azóta, hogy ilyen halványra, fehérre, pufókra kerekedett?

Esti köd ereszkedik a füves síkságra, mintha óvatos kezek tiszta fehér batisztkendőket borítanának rá. Lélekig hatoló, múltó csoda.

Egy erdőszéli házikó kéménye füstölgött, bizonyítva: odabent élnek. A félhold egyre erősebben ragyogott, a sötétség mégis nőttön-nőtt, növekedett.

Nehéz volt a szívünk attól, amit Auschwitzban láttunk. Alig-alig szóltunk, csak bámultunk kifelé a vonatablakon.

Azon az estén, lefekvés előtt Nagisza fésülni kezdett. De ahogy a fésűvel a hajához ért, felugrott.

– Jaj, nem, nem bírom! Rosszul leszek, ha csak hozzáérek a hajamhoz.

Azt hiszem, soha életemben nem fogom elfelejteni Nagisza sápadt arcát, ezt a máskor oly derűs arcot, sem az elejtett fésűt.

14. Júkótól Annának

Kedves Anna Frank! 1978. X. 9. (hétfő) éjszaka

Elöttem egy piszkozatpapír, és nagyokat sóhajtok. Lejárt a határidő *Az ördög szeme* forgatókönyvéhez. Sójajtozom, nyögök, mint a híres írók.

Sehogy sem megy az írás. Nem tudom, milyen legyen a vége, mivel fejezzem be. Meg aztán Szatoru is sokszor járt az eszemben. Szatoru, illetve Kim Jonho elment. Az elválás után rögtön írtunk egy búcsúlevélkét, és Szatoruékhoz vágtattunk vele. Nagy betűkkel az állt rajta: „Fel a fejjel, Kim Jonho! Haverok vagyunk – barátok maradunk! Az I/A oszt.", és mindnyájan aláírtuk. Mikor odaadtuk neki, zavartan elmosolyodott, integetett, aztán felült a teherautóra, és elment. Ja, igen, és az a vezér, az öccse, Cutomu is integetett.

Különben a naplómba, ahhoz a naphoz pontosan be volt írva, hogy Cutomu ősszel elköltözik. És Szatoru mégsem szólt egy szót sem. Ez a Szatoru is olyan...! Jaj, de süket vagyok! Hisz nekem írnom kéne a forgatókönyvet! No rajta!

A fiúk mindenesetre nagyon lelkesen festik, készítik a kellékeket. Olyan kenyérsütő kemencét terveznek, amiben 100 ezer embert meg lehet sütni... egyszerűen rémes.

Nem túl brutálisak a fiúk?!

– Olyan forgatókönyvet írnál – mondják –, hogy az ilyen részekből jó sok legyen.

Hogy tudom én ezt megírni?

Azt hiszem, most már értem, hogy Szatoru... Kim Jonho miért véste a padjába a horogkeresztet. Lehet, hogy Kim Jonho ördögöknek látta a japánokat.

Az egész ház csendes.

Kú és Fúko egy csomóba összegömbölyödve alszik.

Én is elálmosodtam. Á-ál-mos vagyok...

Kedves Anna!

Egy tágas, sötét színpadon táncolok. Reflektor világít rám. A reflektor fénykörében egy tétován imbolygó, gyaloglástól kimerült leányt táncolok el. Elbotlom, elesem... majd tántorogva felkelek. Mikor elkeseredetten körbepillantok, egy hatalmas kapu tűnik elő, és egy ifjú nyújtja felém a kezét. Az ifjú és a leány kettőse.

Kivilágosodik körülöttünk a szín, és mi táncolunk tovább. Vidám, nevetgélő hangok és sok-sok boldog ember vesz körül bennünket.

Hirtelen vad zene harsan, s abban a pillanatban eltűnnek az emberek. Mikor magamhoz térek, látom, hogy csak ketten maradtunk, és egymásnak dőlve alszunk. Egy idő múlva az ifjú óvatosan felkel, és táncolni kezd. Ekkor félelmetes ördög jelenik meg, fogja az ifjút és ütni, taposni, égetni, kínozni kezdi. Szeretnék felugrani, de mintha meg lennék kötözve, mozdulni sem tudok. Az óriás ördögvezér szeme helyén mély gödör tátong, s egyre azt üvölti:

– Add vissza a szemem! Add vissza a szemem!

És nem ereszi az ifjút.

Jaj de félek!

Újra változik a zene, és a földből halottak kelnek ki. Sovány, elszürkült kezüket magasba emelik és kiáltanak, de a hangjukat nem hallani. Körbefognak engem, és az ördögre mutogatnak. A halottak tánca ez. Hömpölygő, hullámozó tánc. De az ördög pillantást sem vet a halottakra, az ifjút ütlegeli.

– Add vissza a szemem! Ha nem adod, te is meghalsz!

Az ördög kiáltása mintha a pokol fenekéről jönne. A kintől vonagló, vérző ifjú arca, jaj!– ez az arc Szatorué! Megborzadtam. Szatoru arcára könyörtelenül zuhogtak a korbácsütések.

– Hagyd abba!

Egyszerre észrevettem, hogy a tenyeremben van az ördög szeme.

– Tessék a szemgolyó, ha az kell! Itt van, de akkor ne üsd tovább! – ordítottam. Csakhogy körül voltam véve a halottakkal, belém kapaszkodtak, fogták a kezem, és nem eresztettek. Jaj, de ha most nem megyek, Szatorut megölik! Megpróbáltam kitörni a halottak közül. Jaj, megint ütik!

De hisz ez nem is Szatoru! A bátyám! Bátyókám! Megölik a bátyámat! Édesanyám! Gyere! Gyere gyorsan!

15. Fukikótól Annának

1978. X. 9. (hétfő) folytatás éjszaka

Júkó hangját hallom! Erre nyitottam fel a szemem. Egy kis ideig bambultam a sötétben, körülnéztem, és rájöttem, hogy Lengyelországban, a Katowice Szállodában vagyok. Képtelen voltam aludni. Felkeltem, papucsba bújtam, és az ablakhoz álltam. Kint világosság derengett. El akartam húzni a függönyt egy picit, hogy kinézzek, de a függöny magától szétcsúszott. Felkiáltottam. Az ég teljesen vörös volt.

– Nagisza!– Megfordultam, de elképedve láttam, hogy Nagisza, sőt az egész szállodai szoba eltűnt, és én a puszta síkságon állok.

Egyetlen sínpár futott a messzeségbe, és a sötétben vöröslő égbolt visszatükröződött a síneken.

Lehet, hogy ez itt Birkenau.

Újra a birkenau halálkapu előtt álltam. A kapun túl a látóhatár lángokban állt. Az ég a negyven négyzetkilométeres hatalmas koncentrációs tábor, Auschwitz és Birkenau felett a lobogó lángok vörösét tükrözte. Vérszín felhők száguldottak az égen, csak a halálkapu magasodott feketén és nyomasztóan. Egyszer csak egy feketébe öltözött férfi állt mellettem. Az a férfi volt, aki délben megmutatta a haj szövetet. Szürke szemével rám nézett ugyanúgy, mint délben, és a halálkapura mutatott.

– Menjünk együtt!

Hátrahőköltem.

– Az itteni gázkamrát, mely többszörösen nagyobb, mint az auschwitzi, lerombolták, így most látni azt a falat, melyet haláltusájukban körmükkel kapartak a rabok. Magának saját szemével kell látnia ezt a teljesen önműködő gyilkoló gépezetet, ezt a futószalagrendszert, mely élőlényekből hamut termel.

– Már láttam. Épp az előbb láttam a birkenauai gázkamra makettjét, még a figurák is benne voltak. Engedje ezt el nekem. Az auschwitzi gázkamrát is láttam, kérem, engedjen el!

A fekete ruhás férfi összezárta a száját. Zúgó morajlás hallatszott – lehet, hogy a lobogó lángok moraja? Ahogy ott álltunk, felettünk a levegőig vörösen vibrált. Kis idő után a férfi halkán így szólt:

– Maga az ördög szemét, amit a kezében tart, biztosan vissza fogja majd egyszer adni!

– Nem adom. Nem szabad visszaadnom. Nem szabad többször visszaadni, hiszen én...

– Ezért jött ide, ugye ezt akarta mondani? Csakhogy maga meg sem próbál belenézni az ördög szívébe. A szív változatlanul működik. Nézzen csak a vörös égre! Hallgassa csak a lángok moraját! Ajapánok feledékenyek!

A férfi szárazon nevetett.

– De maga keresztül fog menni a halálkapun. Maga itt megmérettetik.

A férfi eltűnt, szertefoszlott.

Felnéztem a halálkapura. Nem akartam keresztülmenni rajta. Elég az is, ha nem adom vissza a szemet. Ökölbe szorított kezemet szétnyitottam, és elakadt a lélegzetem. A tenyerembe valahogyan egy golyó került. Ez hát az ördög szeme!...

Halk hangot hallottam:

– Édesanyám! Édesanyám, gyere, gyeree!

Ez Júko. De hogyan? Hogy kerülhet ide Júko? Körülnéztem. Kislányom, Júko, hol vagy?

– Édesanyáám!

A hang a halálkapu túloldaláról jött. Futva mentem át a halálkapun. A lábam alatt kavics ropogott. Balra is, jobbra is romos barakkok végtelen geometrikus sora.

– Hol vagy? Júko! Hol? Júko!

Az úton tüzek égnek. Mint a pokol tüzei.

– Édesanyám, gyere! Itt vagyok! Megölik Naokit!

Futottam. Futottam, ahogy csak bírtam, de hiába, nem jutottam előbbre. Mintha valami sűrű iszapban evickéltem volna, nem haladtam semmit. Erőlködtem, s közben Júkót hívtam, bár a hangom nem hallatszott, és futni, futni próbáltam. Egyszerre mintha felhúzták volna a függőnyt, egy ördög jelent meg. Ó, hisz ez egy színpad! Az új balettdarab egyik jelenete.

Egy szál láncra fűzve a tűz előtt áll az óriás ördög, és üres szemgödrét a letepert ifjúra mereszti, mindhiába, és közben korbácsát suhogtatja.

– Add vissza! Add vissza! Add vissza a szemem!

A korbács suhog a levegőben. Ez a hang, ez a suhogás olyan, mint a pokol szele.

Az óriás ördög körül különféle ördögök csoportosulnak. Forróvízes edényt tartanak a kezükben, vörösen izzó vasrudat emelnek a fejük fölé; a forró vízzel az ifjút forrázzák, az izzó vasrúddal a bőrét égetik. Ha visszaadná a szemet, az élete megmaradna. Sőt talán még kincseket is kaphatna.

A gonosz ördögök örült táncot járnak.

– Édesanyám! Gyere gyorsan!

Itt van Júko. Holtak csoportja veszi őt körül. Ontja a föld a rengeteg holtat, szakadatlan törnek elő.

Júko sírva, feltartott kézzel jön. Nyitott tenyerén egy golyó fény lik. Ez az ördög szeme!
– Ne add vissza a szemét! Ne add vissza a szemét! Ne add vissza a szemét! Ne add vissza! Ne add vissza! Ne add vissza!
A holtak rekedtes hangja száll, szürkés kezük felemelkedik, és elfedik Júkót. De nem, nemcsak Júkót, most veszem csak észre, hogy engem is holtak vesznek körül. Hidegek, mint a jég.
Ne add vissza a szemét! Ne add vissza a szemét! Ne add vissza! Ne add vissza! Ne add vissza!
A hangokat, a kezeket egyenként szétválasztva próbálok eljutni Júkóhoz. Júko sírva kiált:
– Édesanyám, megölik Naokit. Add oda gyorsan az ördögnek a szemét!
– Az nema bátyád, Júko! Az...
– Akkor Kim Jonho az! Akkor Szatorut ölik meg!
– Kim Jonho? Szatoru, ki az?
– Ha Kim Jonho az, akkor már meg is halhat, édesanyám? Gyorsan add oda az ördögnek a szemét!
Kérlek, édesanyám! – Júko a kezét tördelve kiabál.
– Nem, nem szabad odaadnunk. Nem adjuk oda.
– Akkor mit csinálunk?
– Hogy mit csinálunk...?
Elakadt a hangom. Mit is kéne tennünk? Mit is?
– Jó erősen szorítsátok össze az ördög szemét!
Kinek a hangja ez? Az ördög előtt fekvő ifjú időközben Annává változott. Anna kiszabadította magát az ördög kezei közül, talpra ugrott, és felénk nyújtotta a kezét.
– Szorítsátok össze a kezetekben az ördög szemét, és morzsoljátok szét!
Anna hangja egyenesen felénk szállt.
– Ezt a szemgolyót?
– Azt hát! Szorítsátok a markotokban, míg szét nem megy! A szétmorzsolts golyót szórjátok a halottakra.
És ez a hang? Volt férjem hangja. Hol vagy, merre vagy, kedves?
– Gyorsan, gyorsan!
Júko is, én is teljes erőnkől összeszorítottuk kinyújtott kezünket. Az ördög szeme szétmorzsolódott és a földre hullott.
Mégváltozott a zene.
Ragyogás töltötte be a színt, a holtak újjáéledtek. Ameddig a szem ellát, mindent beborított a szürke morzsalék, és akit ért, az megtelt étellel, talpra állt. Az ördög szeme emberi étletté vált.

A függöny csöndesen lement.

Újra a Hotel Katowicében, a szobámban voltam. Az elhúzott függöny mögött. A gyér hajnali fény beszüremlett az ablakon.

Anna! Mit gondolsz, jó lesz így az új balett, Az ördög szeme zárójelenete? Úgy érzem, hogy sikerült pontosan átvennem az üzenetet tőled és halott férjemtől, bár nem tudom, álmodtam-e, vagy valóság volt ez az időn és téren kívüli találkozás.

De vajon miért hallottam Júko hangját?

X. II. (szerda) Ma reggel érkeztünk Amszterdamba. Port van Cleve Szálloda. Elmentünk az Anna Frank- házba, de zárva volt. Körbenéztünk a Van Gogh-múzeumban meg még egy-két helyen. Aztán visszamentünk a szállodába.

Leszólunk, hogy hozzanak fel szendvicset és kávé a szobánkba, és távhívással megpróbáltam Japánt feltárcsázni, de még nem jött be.

– Kihűl a kávé! – nevet Nagisza, és elnyomja a csikket a hamutartóba. – A szendvics is igazán ínycsiklandozó!

– Ez az, sikerült! Nagisza, nézd az órát nekem, jó? Ne felejtsd: 3 perc! Nagisza O betűt formál a kezével, jelezve, hogy O. K.

– Júko, te vagy? Itt édesanyád. Nálatok minden rendben? Mi? Kú beleesett a tóba, és

úszott? És tudott úszni? És nem fázott meg? Aha. Ja igen, erről jut eszembe, közelednek már a félévi vizsgák, nem?

A vonal túlsó végén Júko:

– Ugyan, ne viccelj!

– Ja, persze, a diáknapok... Más érdekes dolog nincs? Mizuno másik iskolába ment? Jóba voltatok? Nem annyira, aha.

Júko a vonal túlsó végén megint dühösen morog:

– Jól van, na!

– Te vagy az, Naoki? Hogyhogy otthon? Tessék? Anyagért jöttél? Mi a címe a könyveknek? Japán irodalomtörténet 1913–1926 és a Náci dokumentumok? Ejha, te ilyeneket olvasol? Ezeket megtalálod a szobámban a könyvespolcomon. Tessék? Hogy lehetete ennyit beszélgetnünk?

Hátrafordultam, ránéztem Nagiszára, hát nagyban eszi a szendvicset. Erre persze rémülten felugrott.

– Elfelejtettem nézni az órát!

Letettem a telefont, és morogtam.

– Hogy te milyen falánk vagy, Nagisza! Persze Júko sem tagadja meg önmagát, arról mesél, hogy Kú a tóba ugrott... Olyan komolytalan, pedig hát távhívás volt.

– És a kedves mamája? Nem ő beszélt itt holmi vizsgákról? Hát persze, nem könnyű ilyenkor hamarjában mit mondani – fűzte hozzá Nagisza.

Az élet visszatért a rendes kerékvágásba.

– Mert a japánok feledékenyek! A fekete öltönyös férfi gúnyosan nevet.

Amszterdam a levegőből igazán megkapó látványt nyújtott: a csatornák, mint a gotábla csíkjai feketéllenek. Egy vékony fonál, egy út vezet egy kis szigethez. Ezt a várost valóban a tengerre építették. Gátakat építettek köré, a tengervizet kiszivattyúzták, és így hozták létre a talaját.*

Íme, az Anna Frank naplójában az 1944. február 3 -i, csütörtöki bejegyzés a partraszállásról: „Az újságok az invázió híreivel szédítik olvasóikat, s ilyesfélét írnak: «Ha az angolok partra szállnának Hollandiában, a német hatóságok minden védelmi intézkedést megtennének, s ha szükségét látnák, még vízzel is elárasztanák az országot.» Térképeket is közölnek, s megjelölik rajtuk azokat a vidékeket, amelyek majd víz alá kerülnek.

Minthogy Amszterdam is ezekhez tartozik, törjük a fejünket, mit teszünk, ha méteres víz borítja az utcát.”

(csütörtök) Reggel "kor elindultunk a szállodából a Prinsen-csatornához, az Anna Frank-házba. Útközben virágot vettünk és átmentünk néhány, a csatorna felett ívelő hídon. A töltések mentén hársak és szilfák sorjáznak, az úton elsárgult levelek avarszőnyege. Az Anna

* Kínai táblás játék

Frankház magas, keskeny, holland téglás épület, és az egyik ilyen csatornára néz. Jó néhány hajó állt ott kikötve, és a matrózok átkiabáltak egymásnak. A csatorna mindkét partján a kocsiúton, a hidakon autók robogtak. Sirályok köröztek, olykor alábuktak, habzott tőlük a sötét víz. Sápadt reggeli fény ömlött el a munkába igyekvőkön, a kövezeten. Amsterdam számára megkezdődött a nap. Anna háza még zárva volt. Ahogy ott várakoztunk, fiatal lányok és fiúk érkeztek biciklin, köztük egy sötét bőrű fiú is, dolgozni jöttek.

– Tegnap szünnap volt, ugye?

– Igen. Zsidó ünnep volt.

A holland biciklikén nincs kerékszár, úgyhogy a fiatalok a falhoz meg a járdaszélhez

támasztották a kerékpárjukat, lelakatolták őket, majd bementek a házba. Mikor Anna itt bujkált, Miep, az alkalmazottjuk biztosan ugyanígy, biciklivel jött ide, és hozta a bevásárolt holmikat.

9 óra van. A Westertoren, a nyugati óratorony bensejében megcsendül a harang. Ezt az órát, mely minden negyedórát elkongat, Anna családja nehezen viselte. Anna viszont bensőséges barátjának érezte mindvégig. Hát ez az az óra. A számtalan kis és nagy harangocska kondulása dallammá vegyült, majd elütötte az egészet. Bim-bam! Bimbam!...

Az ajtó résnyire nyílt, majd újra bezárult. Összenéztünk. Az utcán már várakozott néhány látogató. Talán a ház most még jobban fél a látogatóktól, és nem egykönnyen nyílik meg.

– Be lehet menni, nem?

– Menjünk!

Kinyitottuk az ajtót, és felmentünk a meredek lépcsőn. Szóval ez a te „búvóhelyed”,

Anna! Mintha egy barátunk házába jöttünk volna, úgy magyaráztuk egymásnak Nagiszával: „nézd csak, ez itt a szekrény, amivel az ajtót takarták”, meg „aha, ez az az ablak, ahonnan az utcát kémlelte”, meg efféléket.

És ez itt a te színésznőfényképekkel díszített szobád.

„Hála apának, aki annak idején egész filmcsillag- és képeslapgyűjteményemet idehozta, enyv és ecset segítségével teleragasztottam az egész falat. Most már sokkal barátságosabb...”

Anna Frank naplója

A falon – bár megsárgultak, még ott vannak a felragasztott fényképek, és közöttük van egy kép is, amit talán te magad rajzoltál. Körülnézek a szűk szobában, és melegség áraszt el. Látom az ablakból a gesztenyefát, amit úgy szeretted. Te így írsz róla:

„Kedvenc helyemen, a padlón ülök, s gyönyörködöm a kék égben, a kopasz vadgesztenyefákban, az ágakon ragyogó gyantacseppekben, a sirályokban és a többi madárban. Ha bukórepülést végeznek, olyanok, mintha ezüstből volnának.” Anna Frank naplója

Az apa, Ottó Frank szobájában látni még a rovásokat a falon, így jelölték Anna és a többi gyerek

magasságát, és van ott egy térkép, amely a szövetséges csapatok előrenyomulását mutatta. Mögötte a mosdó. „Egyszerre csak azt vettem észre, hogy szememet újra elárasztják a könnyek. Gyorsan berohantam a WC-be, útközben azonban még a kezitükröt is magamhoz vettem. Aztán ott ültem teljesen felöltözve, s míg könnyeim piros kötényemre sötét foltokat festettek, mélységes bánat fogott el.”

Anna Frank naplója

És a manzárd, ahol együtt lehetett Péterrel.

„Amikor tegnap fel akartam teregetni a kötényemet a padláson, apa megkérdezte, volna-e kedvem egy kicsit franciául beszélgetni. Beleegyeztem. Előbb franciául társalogtam, és megmagyaráztam valamit Péternek, aztán pedig áttértünk az angolra. Apa felolvasott egy Dickenskönyvből, és én földöntúli boldogságban úsztam, hogyne, hiszen apával egy széken, szorosán Péter mellett ültem.”

Anna Frank naplója

Miután körbejártuk a bűvőhelyet, kijöttünk, és lent a földszinten találtunk egy másik kiállítást az újabb fejleményekről, a neonácizmusról.

Hát ennyi sok helyén a világnak tovább tudott élni a náciizmus? És újra meg újra felüti a fejét?!

Igen, így van. Nem pusztult el az ördög. Arra készül, hogy egy napon táncba kezdjen.

Mondják, hogy a Port van Cleve szálloda nevezetes ízletes sültjeiről. Nagiszával végül mégis úgy határoztunk – miután a pénztárcánkkal is megtanácskoztuk a dolgot –, hogy az utolsó esténket Európában, valahol másutt, egy amszterdami kis vendéglőben töltsük.

Egy kis séta után találomra bementünk egy Wim de Lang nevű étterembe. Olcsó vendéglő volt, még a székek is rozogák, és vágni lehetett az olajszagú, kávébarna füstöt.

De a barna színű bableves forró és finom volt. Ahogy sajtot csipegetve ittuk a sörünket, az egyik szomszédos asztaltól odajött egy holland férfi, és letelepedett mellénk. Paul Bisrofnak hívták, latin-görög szakos tanár volt. Hogy mennyit tudott beszélni! Csak beszélt, beszélt. Mikor egy pillanatnyi csönd lett, gyorsan közbevágtam:

– Ismeri az Anna Frankházat? – kérdeztem. – Tanítanak az iskolában valamit Annáról?

– Még nem jártam ott. Az iskolában meg van sok más tanítanivaló.

Megrökönyödtem. Mi Japánból jöttünk el idáig, hogy láthassuk ezt a helyet, és egész délelőttöt töltöttünk ott. De Bisrof úr folytatta, csak úgy dőlt belőle a szó:

– Nemrég, mikor a nyugatnémet Schmidt kancellár Japánban járt, mit is mondott a japán miniszterelnök? Azt mondta, hogy sajnálja, hogy Németország és Japán elvesztette a háborút. A német diplomáciai testület tagjai megdöbbenek, de rögtön kijelentették, hogy bizonyára félreértés volt. Mire a miniszterelnök gyorsan helyesbített, valóban félreértés volt, és elsiklottak a dolog felett.

Lázasan törtem a fejem. Lássuk csak, mikor is lehetett Schmidt kancellárnak ez a látogatása? Valóban megtörtént vajon ez az eset? Sehogy sem emlékszem. Bisrof úrtól zengett a vendéglő. Ha nem lett volna igaz, amit mondott, valaki csak közbekiabált volna, hogy: hisz ez szemenszedett hazugság! Ámbár, akik itt együtt iszogatnak a sűrű füstben, nem úgy néznek ki, mint akik szívesen szólnának. Paul Bisrof úr nem törődött zavarunkkal, tovább hadart:

– Régen jó volt. Mindenki jól dolgozott. De most, most mindenki ellustult, és pazarolják az olajat meg a gázt. Csakhogy ez nem maradhat így. Bekövetkezik majd a tragédia! Az ott Olga, a feleségem. Tíz-egynéhány éve élünk együtt békességben, de gyerekünk nincs. És én ezért hálát

adok az Úrnak.

Hátranéztem. A hátunk mögötti széken egy kedvesen egyszerű asszony ült és hallgatta a beszélgetésünket. Mosolyogva felállt, hozta a poharát, és csatlakozott hozzánk. Nemigen szólt. Bólintott mindenre, amit a férje mondott, és közben a kezével megsimogatta az arcomat.

Gyengéd keze volt.

– Németország most két részre van osztva, úgyhogy béke van. De a háború közeledik. Nekünk ellent kell állnunk, meg kell állítanunk a fenyegető rémet. Mi nem úgy gondolkozunk, mint a japán miniszterelnök.

Megdöbbsentem. Az auschwitzzi utazás alatt átéltem egy látomást – a náciizmus ördögéről.

És a holland Paul most ugyanezen tűnődik. Ugyanúgy érzi azt a közeledő valamit, ami beárnyékolja a gyermekek jövőjét, hallja a háború dübörgő hangját. Vajon a világ különböző pontjain, egymástól távol élő emberek ugyanazt gondolják?

16. Júkótól Annának

Kedves Anna Frank! 1978. XI. 16. (csütörtök) derült idő

Szóval te egy valóságos személy voltál, igaz? Ugyanúgy éltél, mint én! 13 éves korodtól naplót írtál... Nem egy történet szereplője voltál. Ma reggel korán telefonált a bátyám. Azt mondta, hogy van egy hely, ahová feltétlenül el akar vinni, úgyhogy sulis után azonnal menjek Jokohamába. Mondtam, hogy olyan messzire nem akarok menni, de erőnek erejével megígértette velem, hogy megyek.

A megbeszélthelyen találkoztunk, és a bátyám egy áruházba vitt. Egy kiállítás volt ott: *Anna Frank naplója* címmel. Ez a mai nap volt a kiállítás utolsó napja. És pont zárás előtt mentünk, úgyhogy a nagy tömegben nem tudtam nyugodtan végignézni, de még így is...

Kedves Anna!

Tehát te egy élő, ezen a világon valóságosan létező személy voltál. Én mindig azt hittem, hogy te egy történet szereplője vagy. Illetve lehet, hogy valahol belül mégiscsak éreztem, hogy te valóban éltél. Akárhogy is, úgy éreztem, hogy nekem az egészhez SEMMI KÖZÖM. Csak használtam ezt a megszólítást, hogy kedves Anna Frank. Egyetlen oldalt sem olvastam el a naplóból. Ezért írtam olyan sok unalmas, felesleges dolgot. Ne haragudj!

Mikor láttam a köpenyt, amit viseltél, meg a ládát, amin Peterrel ültetek, váratlanul, tényleg váratlanul megértettem azt, hogy te éltél.

Amit Kavamura tanár úr nekünk Auswitzről mondott, én valahol azt is úgy hallgattam, mint egy elbeszélést. De most már értem, hogy ez az egész, úgy ahogy volt, valóság.

Hogy lehet az, hogy téged 13 évesen – velem egy idős korodban – elfogtak, csak azért, mert zsidó voltál?

Lehet, hogy egyszer engem is megölnek csak azért, mert japán vagyok?

A háború még az ilyen kislányokat is elpusztítja, mint amilyenek mi vagyunk?

Kedves Anna!

Hazafelé megkérdeztem a bátyámtól, hogy a zsidókat még mindig üldözik-e. Hát, hát – mondta és eltűnődött.

Szatoru jutott az eszembe. Kim Jonho, vagyis Szatoru. Meg Kobajasi bácsi.

Kedves Anna Frank! Nem akarok felnőtt lenni. Mikor középiskolás lettem, mondtam, hogy én inkább

általános iskolás vagy óvodás szeretnék lenni. A naplóba is leírtam. Most is így érzem. De azt hiszem, anélkül hogy észrevettem volna, átléptem a felnőttkor küszöbét. Megtudtam egy csomó dolgot. Például rólad meg Kim Jonhóról. Már az előbb is mondtam, szóval nem tudtam rólad semmit, és ezért mindenféle butaságot írtam neked. Kérlek, bocsáss meg érte, ne haragudj rám!

Viszontlátásra, kedves Anna!

A naplóírást ezzel befejeztem.

Az Anna Frankhoz címzett naplónak, melyet Anna Frankot nem ismerve írtam,

ezennel vége.

Tartalom

- [1. Júkótól Annának 5](#)
- [2. Fukikótól Annának 30](#)
- [3. Júkótól Annának 37](#)
- [4. Fukikótól Annának 55](#)
- [5. Júkótól Annának 63](#)
- [6. Fukikótól Annának 83](#)
- [7. Júkótól Annának 89](#)
- [8. Fukikótól Annának 108](#)
- [9. Júkótól Annának 121](#)
- [10. Fukikótól Annának 130](#)
11. Júkótól Annának 139.
- [12. Naokitól Annának 150](#)
- [13. Fukikótól Annának 158](#)
- [14. Júkótól Annának 170](#)
- [15. Fukikótól Annának 173](#)
16. Júkótól Annának 188

13 éven felülieknek

HU ISSN 0236-9788

ISBN 963 11 4245 0

Móra Ferenc Ifjúsági Könyvkiadó, Budapest Felelős kiadó: Sziládi János igazgató
Alföldi Nyomda (2485.66-15-2), Debrecen, 1986 Felelős vezető: Benkő István vezérigazgató Felelős szerkesztő: Feleki Ingrid

A szöveghűséget ellenőrizte: Janó István

Műszaki vezető: Szakálos Mihály

Képszerkesztő: Csejdy Virág

Műszaki szerkesztő: Deák Ferencné

15 300 példány. Terjedelem: 10,92 (A/5) ív. IF 5701

Ezúttal Japánba látogatunk. Kalauzunk a 13 éves Júko és újságíró mamája. Mindketten Júko születésnap ajándékkönyve „írójának”, Anna Franknak, a koncentrációs táborban elpusztult 13 éves kislánynak címzik naplófeljegyzéseiket. Beszámolóikból képet kapunk a mai japán családról és iskoláról, az iskoláig legyűrűző koreai-japán ellentétről, melynek gyökerét keresi –

**diáknapra előadásra készülve – Júko és – európai útra indulva – mamája.
MÓRA**